

ZPRÁVA O VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ FINANCOVANÝCH Z ROZPOČTU ÚŘADU VLÁDY ČR ZA ROK 2018

Předkladatel:

Mgr. Tünde BARTHA

pověřena vedením Úřadu vlády České republiky

OBSAH

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV	1
Úvod	1
Průběh dotačního řízení.....	3
Dotační řízení za rok 2018.....	4
Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů	6
A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených	10
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	10
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018.....	11
3. Setkání s žadateli a příjemci dotací v programu Podpora spolků ZP	21
4. Shrnutí	22
B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	26
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	26
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018.....	27
3. Shrnutí	36
C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce	38
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	38
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018.....	39
3. Shrnutí	47
D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	50
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	50
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018.....	51
3. Shrnutí	64
E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků.....	67
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	67
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018.....	68
3. Shrnutí	77
F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací.....	80
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	80
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018.....	81
3. Shrnutí	83

G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů za rok 2018	85
1. Charakteristika a cíle dotačního programu	85
2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018.....	86
3. Shrnutí.....	98
H. Seznam obrázků, grafů a tabulek v oblasti lidských práv.....	100

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY	102
1. Rozsah problému užívání návykových látek a hazardního hraní.....	102
2. Dotační řízení Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky	104
2.1. Účel dotačního řízení RVKPP	104
2.2. Oblast podpory dotačního řízení: Udržení a rozvoj sítě služeb a projektů, jejichž cílovou skupinou jsou uživatelé nelegálních návykových látek, hazardní/patologičtí hráči, uživatelé alkoholu a tabáku nebo osoby ohrožené uvedeným závislostním chováním. ...	107
2.3. Oblast podpory dotačního řízení: Projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčních plánů realizace Národní strategie protidrogové politiky.	114
2.4. Sledování účelnosti, hospodárnosti, efektivnosti v rámci dotačního řízení.....	115
2.5. Vývoj financování v rámci dotačního řízení RVKPP.....	119
3. Výsledky protidrogové politiky.....	120

I. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍCH PROGRAMŮ V OBLASTI LIDSKÝCH PRÁV

Úvod

Dotiční programy v oblasti lidských práv podporují naplňování strategických cílů vládní politiky v oblastech podpory rovných příležitostí osob se zdravotním postižením, národnostních menšin a integrace Romů, celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací a podpory rovnosti žen a mužů, které jsou stanoveny vládními strategiemi, konkrétně:

- Národním plánem podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020,
- Strategií romské integrace do roku 2020,
- Státní politikou vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015–2020 a
- Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020.

Současně tyto programy podporují naplňování závazků České republiky, které plynou z mezinárodních smluv, zejména Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením, Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin a Úmluvy OSN o odstranění všech forem diskriminace žen. Programy jsou provázány s činností příslušných pracovních a poradních orgánů vlády, konkrétně s Vládním výborem pro zdravotně postižené občany, Radou vlády pro národnostní menšiny, Radou vlády pro záležitosti romské menšiny, Radou vlády pro nestátní neziskové organizace a Radou vlády pro rovnost žen a mužů.

Dotace směřují k naplňování těch cílů státních politik, které lze realizovat nejlépe prostřednictvím aktivního zapojení nestátních neziskových organizací (čímž je zároveň dán prostor k podílení se samotných cílových skupin na věcech, které se jich týkají), dále krajů a obcí a dalších subjektů (např. vysoké školy). Současně je prostřednictvím těchto programů využít potenciál občanské společnosti a občanské angažovanosti, protože dotace hradí jen část nákladů realizovaných veřejně prospěšných činností a akcí. Využití tohoto potenciálu je efektivním prostředkem k dosahování cílů státních politik, které v mnoha případech nelze alternativními nástroji realizovat, případně je lze realizovat jen obtížně či s vyššími náklady. Poskytování dotací v oblasti lidských práv je rovněž v souladu s cíli **Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015–2020**, která zdůrazňuje význam spolupráce státních orgánů s nestátními neziskovými organizacemi působícími v oblasti lidských práv.¹ Dotiční programy v oblasti lidských práv tuto spolupráci výrazně usnadňují a prohlubují.

---

¹ Viz princip č. 4, východisko č. 3 Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020, s. 89-90. Dostupné na <https://www.vlada.cz/cz/ppov/rmo/dokumenty/statni-politika-vuci-nno-na-leta-2015---2020-133505/>.

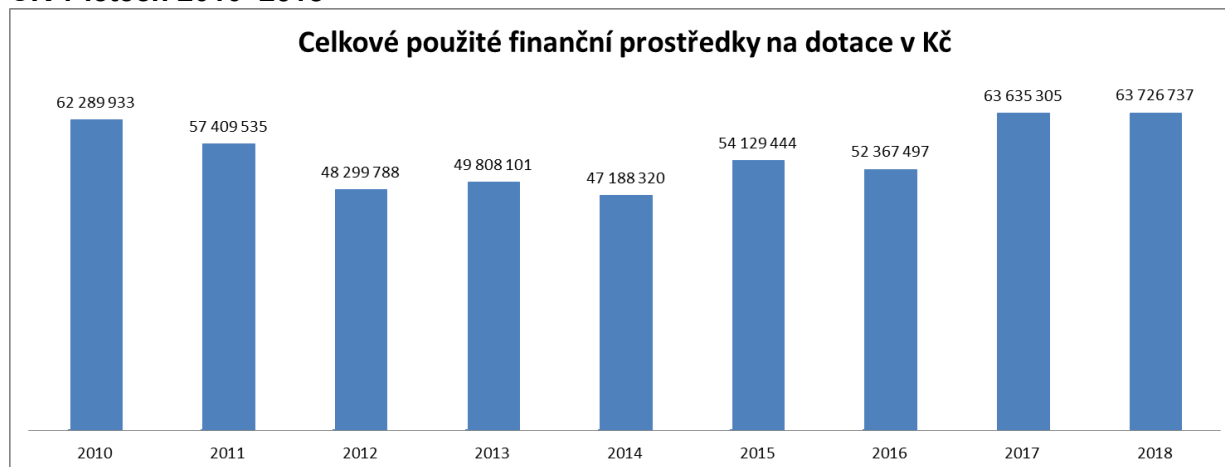
Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv

	Dotační program	Vládní strategie	Mezinárodní smlouva	Poradní orgán vlády
1.	Podpora veřejně účelných (dnes prospěšných) aktivit spolků zdravotně postižených	Národní plán podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015 – 2020	Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením	Vládní výbor pro zdravotně postižené občany
2.	Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
3.	Podpora terénní práce	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
4.	Podpora koordinátorů pro romské záležitosti	Strategie romské integrace do roku 2020	Rámcová úmluva o ochraně národnostních menšin	Rada vlády pro záležitosti romské menšiny
5.	Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků	Strategie romské integrace do roku 2020	Evropská charta regionálních či menšinových jazyků	Rada vlády pro národnostní menšiny
6.	Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO	Státní politika vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 – 2020		Rada vlády pro nestátní neziskové organizace
7.	Podpora veřejně účelných (dnes prospěšných) aktivit NNO v oblasti rovnosti žen a mužů	Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014 – 2020	Úmluva OSN o odstranění všech forem diskriminace žen	Rada vlády pro rovnost žen a mužů

V roce 2018 bylo z rozpočtu Úřadu vlády na výše uvedené dotační programy vynaloženo celkem 63.726.737 Kč.² Vývoj použití finančních prostředků ve střednědobé perspektivě zachycuje níže uvedený graf 1. Ukazuje, že za rok 2018 byla vyplacena nejvyšší částka finančních prostředků od roku 2010. Nárůst finančních prostředků od roku 2014 je dán především přesunem dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů z Ministerstva práce a sociálních věcí na Úřad vlády a vznikem dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací.

² Údaj k 31. 12. 2018 včetně případných vratek v průběhu roku 2018.

Graf 1: Finanční prostředky použité na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2010–2018

Průběh dotačního řízení

Dotace jsou rozdělovány transparentním způsobem ve výběrovém dotačním řízení. Celý proces je řízen dle interních směrnic a pokynů příslušnými útvary Úřadu vlády. Programy administrují dotační pracovníci a pracovníci Odboru lidských práv a ochrany menšin, tzn. Oddělení sekretariátu Vládního výboru pro zdravotně postižené občany, Oddělení kanceláře Rady vlády pro záležitosti romské menšiny a sekretariátu Rady vlády pro národnostní menšiny, a také Odboru rovnosti žen a mužů, konkrétně Oddělení průřezových agend. Čerpání prostředků je následně kontrolováno Oddělením kontroly.

Konkrétní zásady a podmínky všech dotačních programů realizovaných Sekcí pro lidská práva byly pro rok 2018 stanoveny Směrnicí vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 2/2016, o poskytování neinvestičních dotací k financování programů v oblasti lidských práv, ve znění Směrnice vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 6/2017 a Směrnice vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 17/2017 (dále jen „Směrnice“). Směrnice upravuje postupy pro vyhodnocování a schvalování projektů a podmínky a kritéria pro výběr projektů, a to jak kritéria společná všem programům, tak i kritéria specifická pro jednotlivé programy.

Pravidla pro poskytování dotací kladou důraz na principy 3E, tedy účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti využití vynakládaných prostředků. Proto je věnována velká pozornost správnému sestavení rozpočtu projektů ze strany žadatelů a kontrole jeho čerpání. V praxi k tomu slouží zejména institut dodatku k žádosti, který žadatel zpracoval v případě, že příslušná Komise pro hodnocení projektů (dále jen „Komise“) doporučila krácení či zrušení některých položek rozpočtu, a to zejména z důvodu rozporu s principy 3E.

Na úrovni programů je účelnost sledována ve vztahu k vládním strategiím a jejich cílům. Každoročně je proto vyhodnocována otázka, zda vzhledem ke změně či aktualizaci strategií nemá dojít ke změně zaměření dotačních programů tak, aby vždy mířily na nejaktuálnější otázky. V tomto směru je vyhodnocována i zpětná vazba od příjemců a potenciálních žadatelů, a to zejména u programů, které mají participativní charakter, protože v některých případech znají skutečné potřeby nejlépe osoby, na které je program zaměřen (např. osoby se zdravotním postižením). Současně je z hlediska účelnosti a efektivnosti sledováno i to, aby programy doplňovaly, ale neduplikovaly jiné dotační programy administrované jinými

resorty.³ Provedená srovnání ukazují, že dotační programy v oblasti lidských práv jsou svým zaměřením spíše jedinečné (zejména programy Podpora Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce). Z hlediska hospodárnosti jsou sledovány výdaje na jednotlivé programy, a to jak v historické řadě, tak z hlediska realizovaných projektů a jejich výstupů.

Pro žadatele o dotace je každoročně pořádán seminář. **Pro žadatele o dotace na rok 2018** byl seminář uspořádán v srpnu 2017. Přítomným byly představeny hlavní podmínky pro čerpání dotací v jednotlivých dotačních programech a byl jim přiblížen dotační proces jako takový. Účastníci byli také seznámeni s fungováním webové dotační aplikace. Na seminář byl přizván vedoucí Oddělení kontroly, který prezentoval nejčastější chyby při čerpání dotací, a to jak z hlediska finančního, tak z pohledu vedení účetnictví týkajícího se čerpání dotací. Semináře jsou účinným nástrojem, jak žadatelům efektivně předávat informace k dotačnímu řízení a snížit tak výskyt chyb a nedostatků.

Dotační řízení za rok 2018

V souladu se Směrnicí byla všechna dotační řízení vyhlášena dne 31. 7. 2017 na webových stránkách Úřadu vlády ČR s termínem předkládání žádostí do 30. 9. 2017.

Dotační řízení bylo pro rok 2018 již téměř plně elektronizováno a administrováno prostřednictvím webové dotační aplikace dostupné na webových stránkách <https://dotace-lidskaprava.vlada.cz/>. Výjimku představoval dotační program Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací, u kterého probíhá komunikace mezi žadatelem o dotaci a Úřadem vlády ČR v listinné podobě.⁴

Po uplynutí termínu na předkládání žádostí byla ve všech dotačních programech provedena **administrativní kontrola** podaných žádostí a následovalo případné vyzvání žadatelů k nápravě nedostatků žádostí.⁵

Po administrativní kontrole formálních náležitostí byly žádosti postoupeny k **obsahovému hodnocení**. Každou žádost posuzovali dva nezávislí hodnotitelé.⁶ Při výběru hodnotitelů se dbalo na odbornost v dané oblasti a také na to, aby měli nulové či minimální vazby na hodnocený projekt a nedošlo tak k případnému střetu zájmů. Všichni hodnotitelé stvrdili svou nezájatost podpisem čestného prohlášení o nestrannosti a mlčenlivosti. Hodnotitelé při obsahovém hodnocení zpravidla posuzují především *záměr projektu a jeho přínos pro danou cílovou skupinu* a také *přiměřenost a hospodárnost rozpočtu projektu*. Konkrétní kritéria obsahového hodnocení se však v jednotlivých dotačních programech liší a jsou součástí jednotlivých zvláštních ustanovení Směrnice (příloha č. 1 – 7 Směrnice). Hodnocení hodnotitelů bylo podkladem pro jednání příslušných Komisí. Před jednáním Komise byly žádosti postoupeny také na Oddělení kontroly s požadavkem na posouzení uznatelnosti nákladů.

³ Jedním z prostředků je mj. i každoroční příprava materiálu pro jednání vlády Hlavní oblasti státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím. Materiál zpracovává sekretariát Rady vlády pro nestátní neziskové organizace, který je součástí Odboru lidských práv a ochrany menšin Úřadu vlády.

⁴ Výjimka k zajištění dotačního řízení k programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací pro rok 2018 tak, aby v rámci tohoto programu probíhala komunikace žadatele a příjemce o dotaci s Úřadem vlády ČR a jeho odpovědnými pracovišti v listinné podobě, byla udělena vedoucím Úřadu vlády dne 27. 7. 2017.

⁵ Kritéria administrativního hodnocení žádostí jsou obsahem Směrnice.

⁶ V případech, kdy se bodové hodnocení obou hodnotitelů výrazně rozcházel, bylo zpracováno třetí, revizní hodnocení, ke kterému příslušná Komise na svém zasedání přihlížela.

Komise na svém jednání posuzovaly předložené žádosti zejména s ohledem na:⁷

- a) úplnost, správnost a celkovou úroveň zpracování předložené žádosti a projektu podle požadavků zveřejněných na internetové stránce Úřadu,
- b) nakolik předložené projekty směřují k naplnění programů v oblasti lidských práv uvedených ve vyhlášeném dotačním řízení a dokumentů uvedených v čl. 1 odst. 2 Směrnice,
- c) dostupnost a potřebnost aktivit, včetně místa, pokud je relevantní,
- d) finanční náročnost projektu z hlediska účelnosti, efektivnosti a hospodárnosti,
- e) jde-li o žadatele, který již v minulosti dotaci obdržel, rovněž jeho dosavadní spolupráce s Úřadem.

Komise rovněž hodnotily projekty s přihlédnutím k zásadám Úřadu vlády ČR stanovenými ve Směrnici vedoucího Úřadu vlády České republiky č. 4/2016 o finanční kontrole:

- a) účelnost – použití finančních prostředků, které zajistí optimální míru dosažení cílů při plnění stanovených úkolů („dělat správné věci“ – výstupy),
- b) hospodárnost – použití finančních prostředků k zajištění stanovených úkolů s co nejnižším vynaložením těchto prostředků, a to při dodržení odpovídající kvality plněných úkolů („dělat věci levně“ – vstupy),
- c) efektivnost – použití finančních prostředků, kterým se dosáhne nejvýše možného rozsahu, kvality a přínosu plněných úkolů ve srovnání s objemem prostředků vynaložených na jejich plnění („dělat věci správně“ – výstupy x vstupy).

V neposlední řadě Komise na jednání přihlížely i ke specifickým dotačním programům, která jsou taktéž uvedena ve zvláštních ustanoveních Směrnice (příloha 1 – 7 Směrnice).

Závěrem práce Komise bylo zpracování návrhu na přidělení dotací, včetně doporučené výše dotací. Tyto návrhy byly zveřejněny na webových stránkách Úřadu vlády ČR před koncem kalendářního roku 2017. Návrhy Komise byly podkladem pro vydání rozhodnutí o poskytnutí neinvestiční dotace. Žadatelé, jejichž projekt nebyl podpořen v plné výši, zpracovali Dodatek k žádosti, ve kterém projekt upravili dle navržené výše podpory. Navrhované krácení Komise bylo vždy řádně odůvodněno.⁸

V průběhu realizace projektů mají příjemci dotací povinnost předložit průběžnou zprávu a po skočení realizace projektu zprávu závěrečnou. Průběžná zpráva se týká realizace projektu za první pololetí kalendářního roku, tzn. do 30. 6. Příjemci dotací mají povinnost tuto zprávu předložit do 31. 8. daného roku a shrnout v ní dosavadní realizované aktivity, čerpání dotace a případné problémy doprovázející realizaci projektu. Závěrečná zpráva shrnuje celkové výsledky projektu a podává se v termínu do 15. 2. v následujícím kalendářním roce po realizaci projektu.

V kalendářním roce následujícím po roce realizace projektů (v tomto případě v roce 2019) probíhají následné veřejnosprávní kontroly příjemců dotací. Kontroly jsou zpravidla uskutečňovány v místě realizace projektu Oddělením kontroly ve spolupráci s příslušným útvarem Sekce pro lidská práva. V souladu se zákonem o finanční kontrole je v rámci následných kontrol posuzována nejen hospodárnost a efektivnost nakládání s dotací, ale zejména účelnost využití finančních prostředků, tzn. součástí kontroly na místě je i kontrola

⁷ Komise pro jednotlivé dotační programy zasedaly v průběhu listopadu a prosince roku 2017.

⁸ Postup krácení spolu s celkovým postupem Komise byly v jednotlivých dotačních programech upraveny dokumentem Postup Komise pro hodnocení projektů, který je součástí jednotlivých zápisů z jednání Komise.

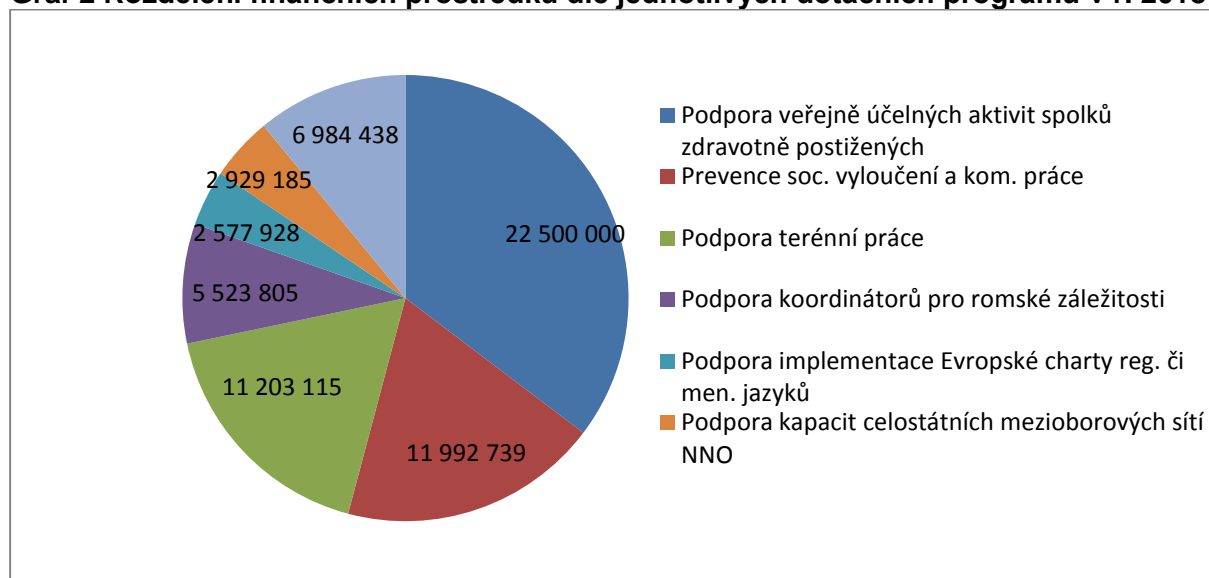

věcného plnění schváleného projektu. Pro rok 2019 je plánováno uskutečnit 33 následných veřejnosprávních kontrol na místě.⁹

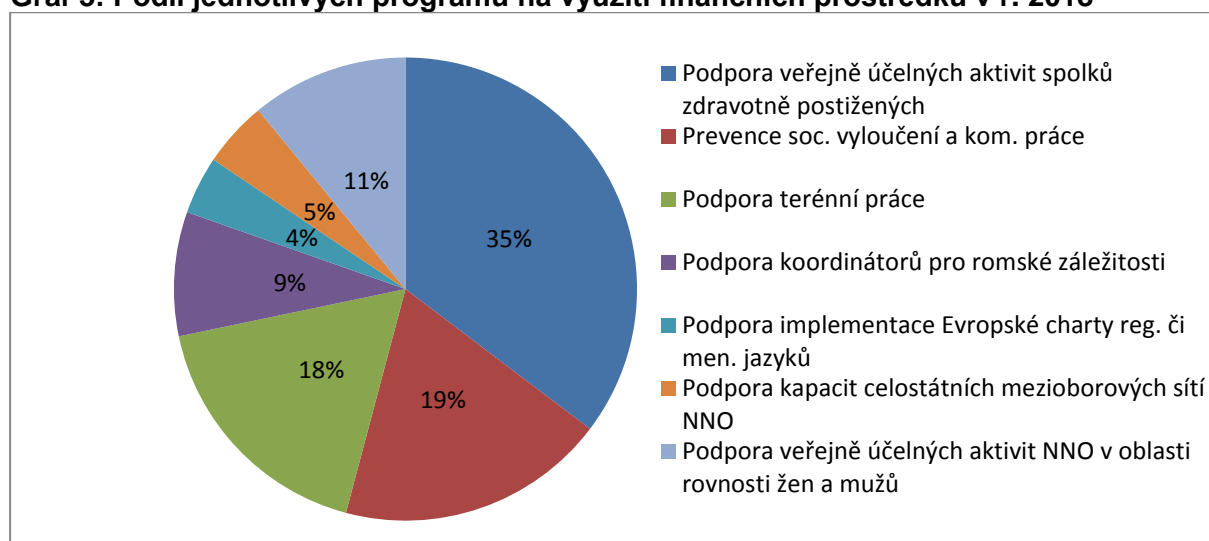
Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů

Z hlediska rozdělení finančních prostředků mezi jednotlivé programy mají nejvýraznější podíl programy Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených, Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce a Podpora terénní práce. Následující dva grafy zachycují rozdělení finančních prostředků jak v absolutní výši, tak i podíl jednotlivých dotačních programů na celkovém objemu vyplacených prostředků.

Graf 2 Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů v r. 2018

Graf 3: Podíl jednotlivých programů na využití finančních prostředků v r. 2018

⁹ Počet následných veřejnosprávních kontrol je pouze orientační, neboť na základě finančního vypořádání dotací za rok 2018 byli ke kontrole navrženi i další příjemci dotací a počet kontrol tak může být oproti plánu vyšší.

V roce 2018 bylo v rámci programu **Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených** vyplaceno 22.500.000 Kč, čímž bylo podpořeno celkem 45 projektů. Oproti předchozím rokům (rok 2016 a dříve) došlo k rapidnímu snížení počtu podpořených projektů, a to z důvodu sloučení jednotlivých tematických okruhů, pro které byly dříve předkládány samostatné žádosti o dotaci. Počet podpořených spolků však zůstal na srovnatelné úrovni jako v předchozích letech.

I přesto, že v roce 2018 podávaly spolky zdravotně postižených pouze jednu žádost o dotaci v rámci celého dotačního programu, tradiční tematické dělení zaměření projektu dle jednotlivých okruhů zůstalo zachováno. Tematická oblast A – *Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* byla řešena ve 31 projektech, tematická oblast B – *Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* ve 23 projektech, tematická oblast C – *Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením* ve 45 projektech a tematická oblast D – *Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit občanských sdružení zdravotně postižených* ve 44 projektech.

Podpořené spolky jsou rozmanité, a to vzhledem k tematickému zaměření své činnosti (jakým typem zdravotního postižení se daná organizace zabývá) i z hlediska velikosti. Celkem 4 z podpořených spolků pracují s osobami s vnitřním zdravotním postižením, 7 míří na osoby s neurologickým postižením, 9 spolků podporuje osoby s tělesným postižením, 6 organizací je určeno sluchově postiženým, 3 organizace lidem s duševním onemocněním, 2 spolky jsou určeny pro osoby s mentálním postižením a 1 organizace osobám se zrakovým postižením. Dalších 13 spolků nelze zařadit do žádné z uvedených kategorií. V takových případech se jedná například o střeškové organizace, jako je Národní rada osob se zdravotním postižením ČR, z. s.

Na romskou integraci se zaměřují tři dotační programy. První z nich podporuje romské koordinátory na krajích a upevňuje a posiluje tak základní institucionální síť, jejímž prostřednictvím stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku ve vztahu k romské menšině na úrovni kraje. V rámci dotačního programu **Podpora koordinátorů pro romské záležitosti** pro rok 2018 bylo zajištěno financování pozice romského koordinátora (včetně jeho potřeb) ve 13 krajích (mimo hl. město Prahu) v celkové výši 5.523.805 Kč.

V průběhu roku romští koordinátoři pořádali školení a konference, zapojovali se do tvorby strategických dokumentů, účastnili se platform a porad s partnery při řešení romských záležitostí v kraji. Hlavní oblasti činnosti krajského koordinátora jsou zakotveny ve Směrnici a patří mezi ně např.: metodická, analytická nebo koordinační činnost. Romští koordinátoři uspořádali také akce týkající se vzdělávání romských poradců, terénních pracovníků a dalších aktérů integrace Romů v příslušném kraji. Zároveň jsou také zapojováni do platform, kde vznikají např. strategické dokumenty, a to jak na úrovni kraje, tak na úrovni obce.

Krajští koordinátoři v roce 2018 také provedli celkem 47 kontrol obcí s rozšířenou působností (ORP) v souvislosti s výkonem přenesené působnosti (v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.), což v průměru představuje 23 % navštívených úřadů z celkového množství OPR v republice.

V dalším programu zaměřeném na romskou integraci – **Podpora terénní práce**, který je určen obcím, bylo pro rok 2018 podpořeno 36 projektů v celkové výši 11.203.115 Kč. Celkem bylo v podpořených obcích vytvořeno 50 pracovních míst s průměrnou výší úvazku 0,88. Terénní pracovníci při výkonu své činnosti pracovali celkově s téměř 8.500 klienty. Mezi nejčastější témata v rámci terénní práce patřila nezaměstnanost klientů a také problémy

s bydlením. V roce 2018 pomohli terénní pracovníci nalézt vhodné zaměstnání pro 393 klientů a nové bydlení díky jejich pomoci našlo 534 klientů. V rámci výkonu terénní práce byla řešena i další témata, jako je školní docházka dětí a jejich umístění do mateřských, základních či středních škol, řešení problémů s úvěry klientů, exekucemi či problémy s uživateli závislími na gamblerství či návykových látkách.

Třetí program směřující k integraci romské komunity je **Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce**. V roce 2018 bylo doporučeno k podpoře 25 organizací v celkové výši 12.973.719 Kč. Před vydáním rozhodnutí však jedna z organizací (SKP-CENTRUM, o.p.s. - navrženo 434.580 Kč) z dotačního řízení odstoupila a další organizace byla vyřazena z důvodu porušení rozpočtové kázně (SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s. - navrženo 285.261 Kč). Finanční prostředky tak byly poskytnuty celkem 23 subjektům v celkové výši 12.253.878 Kč. Prostředky byly poskytnuty na neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem (9 podpořených projektů), spolkům (7 podpořených projektů) a církevním právnickým osobám (7 podpořených projektů). Na účet Úřadu vlády byla v průběhu roku zaslána vratka ve výši 261.139 Kč, celkem tak k 31. 12. 2018 byly čerpány prostředky ve výši 11.992.739 Kč. Z pohledu územního bylo v rámci všech 23 projektů podpořeno 31 lokalit, jelikož několik organizací působilo v rámci jednoho projektu i ve více lokalitách. Celkem bylo do aktivit podpořených projektů zapojeno přes 2.400 osob z cílové skupiny.

Pro rok 2018 pracovalo 14 projektů s metodou komunitní práce. Celkem bylo podpořeno v rámci komunitní práce přes 1.800 osob. Uskutečněno bylo bezmála 500 komunitních aktivit stanovených a iniciovaných většinou samotnou cílovou skupinou. Cílovou skupinou byli především dospělí obyvatelé sociálně vyloučených lokalit, ale jelikož se komunitní práce nejnáze realizuje prostřednictvím dětí, cílily některé aktivity i na děti. Nosným tématem většiny projektů byl neuspokojivý stav bydlení a jeho okolí a snaha o zlepšení trávení volného času dětí.

V rámci projektů zaměřených na aktivity doplňující sociální programy a sociální služby bylo podpořeno 9 projektů. Celkem bylo podpořeno zhruba 630 osob. V rámci této oblasti probíhaly tři hlavní druhy aktivit: *vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti NZDM; volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporují snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností)*. Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování, dále byly v provozu předškolní kluby a programy pro předškoláky. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové tak pravidelně se opakující.

V programu **Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků** bylo podpořeno 14 projektů v celkové výši 2.577.928 Kč. Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky. Konkrétně se jedná o podporu polštiny; němčiny; romštiny; slovenštiny a moravské chorvatštiny, a to ve třech tematických okruzích. V rámci nich byly podporovány *vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování*, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. V tomto okruhu bylo podpořeno celkem 11 projektů, které mířily především na podporu polštiny, slovenštiny a romštiny. Dále byly podporovány *kvantitativní a kvalitativní analýzy* zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory. V roce 2018 byl na výzkum zaměřen pouze jeden projekt, jehož cílem bylo zachování původní moravské chorvatštiny. Poslední tematický okruh se týkal

podpory užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích. Tento okruh je určen pouze pro obce a je v něm kladen zvláštní zřetel na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků. V roce 2018 byly v tomto tematickém okruhu podpořeny dvě obce, a to Jablunkov a Vendryně.

Program **Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO** byl zaměřen na podporu celostátních mezioborových sítí NNO, a to tak, aby se staly kompetentními, kvalifikovanými a legitimními subjekty, zastupujícími zájmy svých členů navenek a zprostředkujícími informace, zkušenosti a znalosti mezi svými členy a dalšími NNO. V roce 2018 bylo v tomto dotačním programu podpořeno pět projektů v celkové výši 2.929.185 Kč.

Projekty realizované v rámci dotačního programu **Podpora veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů** zasáhly v roce 2018 většinu oblastí Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v ČR na léta 2014–2020. Nejvíce projekty řešily problémy v oblasti *důstojnosti a integrity žen a mužů a genderových stereotypů a vztahů*, podobně tomu bylo i v uplynulých letech. Téměř polovina podpořených projektů se také věnovala podpoře *spolupráce s partnery*, která má rostoucí tendenci. Pouze okrajově řešily organizace podpořené v roce 2018 problémy vyrovnaného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích, rovnosti žen a mužů na trhu práce a všedního života a životního stylu. Poměrně malou pozornost věnovaly projekty také podpoře sladování pracovního, soukromého a rodinného života, vzdělávání, výzkumu a podpoře rovnosti žen a mužů ve znalostní společnosti, rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích a problematice mužů a rovnosti žen a mužů. Celkem bylo podpořeno 13 projektů částkou 6.999.965 Kč.

V další části tohoto dokumentu je provedeno vyhodnocení využití finančních prostředků v jednotlivých programech.

A. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených¹⁰

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených (dále jen „program Podpora spolků ZP“) je určen na podporu realizace projektů a aktivit pro osoby se zdravotním postižením. Realizované projekty mají také přínos pro většinovou společnost, např. v případě pořádání osvětových kampaní, seminářů a konferencí.

Hlavním cílem programu je napomáhat k vytváření takových podmínek ve společnosti, které umožní lepší zapojení osob se zdravotním postižením do všech sfér společenského života, posílí jejich schopnosti překonávat obtíže spojené se zdravotním postižením a zvýší vnímavost veřejnosti pro potřeby osob se zdravotním postižením.

Specifickými dílčími cíli jsou: získání nových poznatků a zlepšení informovanosti spolků osob se zdravotním postižením a jejich aktivní zapojení do mezinárodních struktur, posílení a zkvalitnění schopností spolků hájit a prosazovat zájmy osob se zdravotním postižením, zlepšovat informovanost osob se zdravotním postižením o jejich možnostech překonávat překážky spojené se zdravotním postižením, informovat širokou laickou veřejnost o situaci osob se zdravotním postižením, udržovat funkční širokospektrou (z hlediska jednotlivých typů postižení) síť organizací osob se zdravotním postižením a budovat vzájemné partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Program Podpora spolků ZP přispívá k plnění některých cílů a opatření obsažených v Národním plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020 (dále jen „Národní plán“), který vychází z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením (dále jen „Úmluva“). U některých opatření Národního plánu se ke spolupráci zavázala i Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z. s. (dále jen „Národní rada“), která je největší střežovou organizací spolků osob se zdravotním postižením.

Na osvětovou činnost je zaměřen samostatný článek Úmluvy, resp. též kapitoly Národního plánu (článek 8 Úmluvy – Zvyšování povědomí a opatření 4.2 Národního plánu – Osvětová činnost). Informační kampaně, které se zaměřují na veřejnost, odpovídají také cíli předcházet diskriminaci a zajišťovat rovné zacházení, který je součástí bodu 4.1 Rovné zacházení a ochrana před diskriminací (článek 5 Úmluvy Rovnost a nediskriminace).

Článek 29 Úmluvy zdůrazňuje právo na to, aby se osoby se zdravotním postižením podílely na veřejném životě, a to rovněž prostřednictvím účasti v nevládních organizacích a zakládáním organizací osob se zdravotním postižením a sdružováním se v nich. Tomu odpovídá kapitola Národního plánu Participace osob se zdravotním postižením a jejich organizací na správě věcí veřejných, na což je přímo zaměřena jedna z oblastí dotačního programu. Participaci osob se zdravotním postižením na konzultativních procesech

¹⁰ V průběhu roku 2018 byl název dotačního programu změněn, dnes nese název Podpora veřejně prospěšných aktivit spolků zdravotně postižených.

při přijímání všech organizačních, legislativních a technických řešení v těch oblastech, které se jich bezprostředně dotýkají, ukládá také opatření 1.4 Národního plánu.

Realizaci jednotlivých projektů zabezpečují významným dílem přímo sami zaměstnanci se zdravotním postižením nebo rodiče dětí se zdravotním postižením, což pozitivně ovlivňuje možnost jejich zaměstnávání. Jako příklad spolků, které zaměstnávají osoby se zdravotním postižením, lze uvést Sjednocenou organizaci nevidomých a slabozrakých, zapsaný spolek, Klub bechtěreviků ČR, z.s., Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, z.s., Českomoravskou unii neslyšících, z.s. a Spolek KOLUMBUS. V projektech podporovaných z programu Podpora spolků ZP bylo v roce 2018 ve čtyřiceti organizacích přímo zaměstnáno 120 osob se zdravotním postižením v hlavním pracovním poměru a 282 osob se zdravotním postižením na základě dohod konaných mimo pracovní poměr.

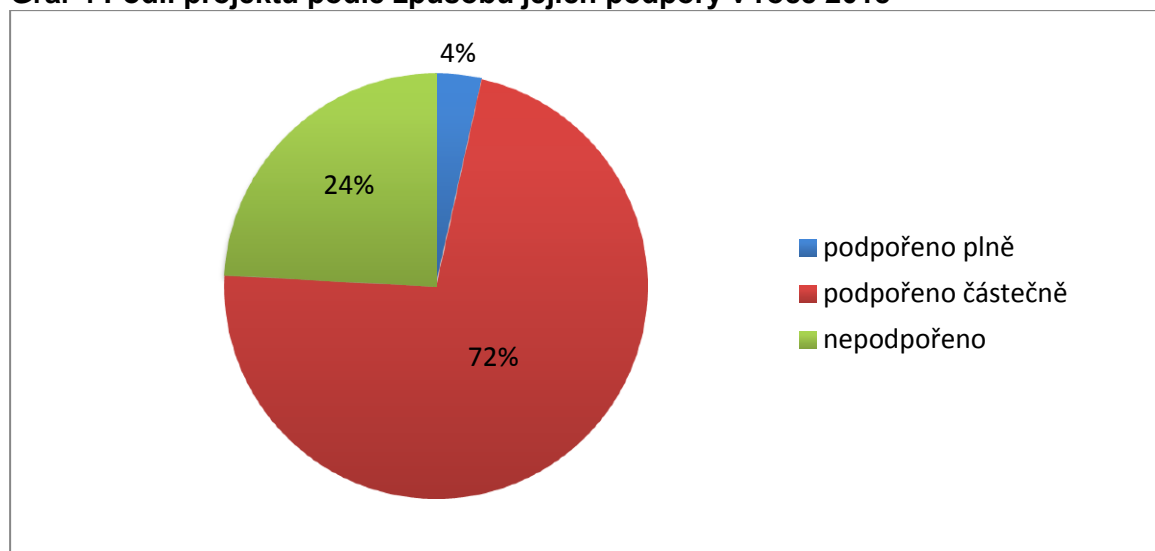
Výše uvedené cíle se daří naplňovat prostřednictvím realizace aktivit, které jsou rozděleny do 4 tematických okruhů činností:

- A) Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- B) Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- C) Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením,
- D) Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018

Z hlediska dlouhodobého je výše rozdělených finančních prostředků stabilní. V roce 2018 bylo předloženo 59 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 36.172.173 Kč. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 45 projektů, vyplaceno bylo 22.500.000 Kč.

Graf 4 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2018

Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008 – 2018

Rok	Konečný rozpočet*	Vyplaceno	Skutečně použito**	Podpořené projekty	Požadováno
2008	24.000.000 Kč	24.000.000 Kč	23.488.229 Kč	58	39.240.079 Kč
2009	24.800.000 Kč	24.800.000 Kč	24.537.553 Kč	78	54.774.847 Kč
2010	22.800.000 Kč	22.800.000 Kč	22.555.424 Kč	97	50.536.983 Kč
2011	21.600.000 Kč	21.600.000 Kč	21.520.000 Kč	103	53.392.790 Kč
2012	21.600.000 Kč	21.593.500 Kč	21.593.500 Kč	121	42.334.517 Kč
2013	20.000.000 Kč	19.988.260 Kč	19.988.260 Kč	122	50.771.679 Kč
2014	20.000.000 Kč	19.187.695 Kč	19.187.695 Kč	124	46.062.103 Kč
2015	20.812.305 Kč	20.745.305 Kč	20.745.305 Kč	108	42.118.455 Kč
2016	20.000.000 Kč	19.720.000 Kč	19.567.557,74 Kč	112	44.593.128 Kč
2017	22.500.000 Kč	22.336.836 Kč	22.152.601,99 Kč	48***	32.200.400 Kč
2018	22.500.000 Kč	22.500.000 Kč	22.355.358,07 Kč	45	36.172.173 Kč

*tj. rozpočet výdajů upravený o všechna provedená rozpočtová opatření

** Po vratkách v rámci finančního vypořádání se státním rozpočtem.

*** Pokles v počtu podaných žádostí pro rok 2017 byl způsoben restrukturalizací dotačního programu, kdy organizace nově mohly podat pouze jednu žádost, která ale může obsahovat více podporovaných oblastí. V předchozích letech mohla jedna organizace předložit až 4 žádosti, každou specificky pro jednu oblast podpory.

V jednotlivých tematických okruzích byla v roce 2018 podpora následující:¹¹

- tematická oblast A byla řešena ve 31 projektech,
- tematická oblast B byla řešena ve 23 projektech,
- tematická oblast C byla řešena ve 45 projektech,
- tematická oblast D byla řešena ve 44 projektech.

Počet realizovaných aktivit zařazených dle obsahu do tematických okruhů jednotlivých činností ukazuje, že páteří programu je zajištění udržitelnosti a funkčnosti sítě spolků osob se zdravotním postižením (oblast D) ve spojení se vzdělávací a informační činností (oblast C). Udržitelnost a funkčnost spolků osob se zdravotním postižením je přitom úzce spjata s budováním vzájemného partnerství mezi organizacemi osob se zdravotním postižením, státem a sociálními partnery.

Jak ukazuje rozdělení spolků – příjemců dotací v roce 2018 dle typu zdravotního postižení (tabulka 3), a výskyt postižení v populaci (tabulka 4), pokrývá činnost spolků rovnoměrně všechny typy postižení, které se v populaci vyskytují. Tím se daří efektivně naplňovat jeden z cílů programu, jímž je uchování a rozvoj širokospektré a funkční sítě spolků osob se zdravotním postižením.

¹¹ Některé z podpořených projektů obsahují více tematických okruhů.

Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v r. 2018 podle typu zdravotního postižení

vnitřní	4
neurologické	7
tělesné	9
sluchové	6
duševní	3
ostatní*	13
mentální	2
zrakové	1
celkem	45

* Do kategorie ostatní spadají spolky, které se věnují lidem s jakýmkoli typem postižení a spolky osob se zdravotním postižením, které nelze zařadit do ostatních kategorií.

Tabulka 4 Frekvence typu zdrav. postižení (možnost více odpovědí na jednu osobu)¹²

vnitřní	716.993
tělesné	500.167
duševní	145.517
mentální	104.574
zrakové	102.195
sluchové	86.476
jiné	54.327
celkem	1.710.249

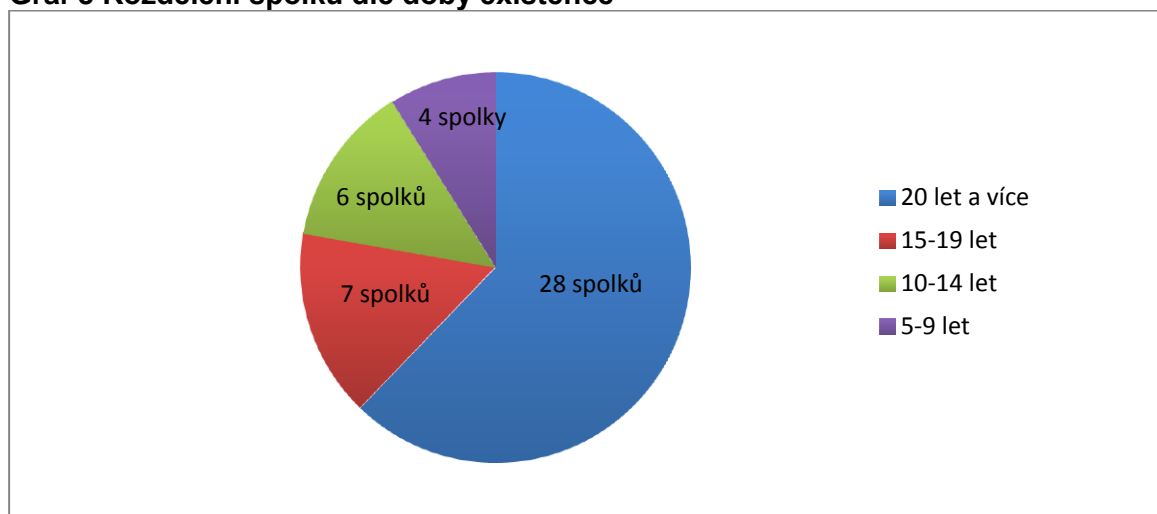
Většina podpořených spolků funguje již více než 20 let. I z toho lze dovodit, že program napomáhá uchovávat dlouhodobě stabilní síť spolků osob se zdravotním postižením.

¹² Údaje jsou uvedeny dle Výběrového šetření zdravotně postižených osob, které provedl Český statistický úřad v roce 2013: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyberove-setreni-zdravotne-postizenych-osob-2013-qacmwuwsb>, bod 3. Výběrové šetření osob se zdravotním postižením VŠPO 13, tab. 13

Graf 5 Rozdělení spolků dle doby existence

V rámci jednoho projektu může organizace zrealizovat více aktivit spadajících pod danou oblast. V roce 2018 bylo složení spektra aktivit projektů následující:

A) Mezinárodní spolupráce v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením

- počet spolků, kterým byly uhrazeny náklady na realizování aktivit propojujících spolky ZP s mezinárodními organizacemi formou účasti na konferencích, seminářích, workshopech atd.: 24
- počet spolků, kterým byly uhrazeny členské poplatky v mezinárodních organizacích: 31

B) Účast na tvorbě, realizaci a monitorování ucelených plánů vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením

- počet spolků, které se zabývaly monitorováním legislativy: 22
- počet spolků, které se zabývaly monitorováním plánů a strategií pro OZP: 23
- počet spolků, které se zabývaly výzkumem: 4
- počet spolků, které se zabývaly sebeobhájčovstvím: 2

C) Vzdělávací a informační činnost v oblasti vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením

- počet spolků, které provozovaly webové portály: 42
- počet spolků, které provozovaly sociální sítě: 34
- počet spolků, které realizovaly poradenskou činnost: 34
- počet spolků, které vydávaly informační materiály: 27
- počet spolků, které realizovaly osvětové a vzdělávací akce: 38

D) Organizačně administrativní servis v rámci svépomocných aktivit spolků zdravotně postižených

- počet spolků, u kterých byla v rámci projektu zajištěna organizačně administrativní činnost: 44

Výstupy projektů jsou souhrnně uvedeny v tabulce 5 a dále přiblíženy vybranými příklady.

Tabulka 5 Výstupy programu Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2018

Aktivita	Dílčí aktivity		Počet spolků	Počet projektů	Počet výstupů
Aktivita A	zahraniční cesty	účast na mezinárodních konferencích, seminářích, kongresech a workshopech atd.	24	31	22
		účast na valných hromadách, jednáních výborů a výročních členských schůzích, komisích atd.			15
		studijní cesty			4
	členské poplatky v mezinárodních organizacích	31	48*		
Aktivita B	monitorování legislativy		22	23	22
	monitorování plánů a strategií		23		23
	výzkum		4		4
	sebeobhájcovství		2		2
Aktivita C	webové portály		42	45	52**
	sociální sítě		34		38***
	poradenská činnost		34		34
	informační materiály (neperiodické)	brožury	27		9
		knihy			2
		letáky			12
		postery, bannery, metodické materiály			5
	periodika (vydaná čísla periodických publikací)				54
	vzdělávací akce	semináře	38		139
		konference			29
workshopy		66			
specializované kurzy		32			
jiné spolkové akce			2532		
Aktivita D	počet zaměstnaných osob v projektech		44	44	120

	počet DPP/DPČ osob v projektech			282
--	---------------------------------	--	--	-----

*Pět organizací bylo členem ve 2 mezinárodních org., čtyři organizace byly členem 3 mezinárodních org. a dvě organizace byly členem 4 mezinárodních organizací.

**Jedna organizace provozovala 3 webové portály a osm organizací provozovalo 2 webové portály.

*** 34 organizací provozuje Facebook, 2 organizace navíc ještě Twitter, 1 organizace Instagram a 1 organizace LinkedIn.

Do oblasti **mezinárodní spolupráce** se zapojilo 31 spolků, celkem byly prostřednictvím programu Podpora spolků ZP uhrazeny náklady ve výši 1.141.236 Kč. Díky členství v mezinárodních organizacích získávají spolky aktuální informace týkající se všech osob se zdravotním postižením, jako je zejména proces implementace Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, tak informace související s konkrétním typem postižení. Přispíváno bylo na členství v mezinárodních organizacích zabývajících se podporou osob s jednotlivými typy postižení i v klíčových střeškových mezinárodních organizacích European Disability Forum a Disabled People International, jejichž členem je Národní rada.

Celkem bylo uhrazeno 48 členských příspěvků v mezinárodních organizacích, na které byly čerpány finanční prostředky ve výši 573.892 Kč. Dále byly hrazeny náklady na zahraniční cesty (cestovné, ubytování, stravné) ve výši 461.468 Kč a konferenční poplatky ve výši 105.876 Kč. Ačkoliv nejvyšší položku tvořily právě náklady spojené se zahraničními cestami, nejvíce spolků využilo možnost uhradit členské poplatky a zachovat tak i nadále své členství a možnost aktivního působení v odborných mezinárodních organizacích. Členství v mezinárodní organizaci tak bylo pro většinu spolků spojeno s minimálně jednou zahraniční cestou, nejčastěji se jednalo o účast na konferenci. Je vhodné vyzdvihnout skutečnost, že čtyři spolky uspořádaly mezinárodní konferenci či kongres v České republice.

Mezi hlavní výstupy mezinárodní spolupráce patřila především účast na různých akcích v zahraničí, podstatnou část tvořilo také sdílení informací z těchto akcí s odbornou i laickou veřejností v České republice, a to ve formě článků (vlastních nebo přeložených) uveřejněných v časopisech, bulletiních a v dalších spolky vydávaných materiálech, a dále prostřednictvím pořádaných seminářů, workshopů atd. K informační činnosti řada spolků stále častěji využívala i sociální sítě (Facebook, Instagram, LinkedIn, Twitter).

Advokační činnosti byly spíše doplňkovými aktivitami navazujícími na páteřní aktivity, jakými byly organizačně administrativní servis spolu s osvětou a vzděláváním. Byly realizovány výšečí organizací, které disponují potřebným zázemím a kvalifikovanými zaměstnanci. Jednalo se zejména o větší a střeškové organizace, např. Národní radu, která v rámci projektu „Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR“ díky podpoře Úřadu vlády uplatnila připomínky k 20 legislativním návrhům.

Monitorováním naplňování závazků vyplývajících z mezinárodního práva jakož i z českého právního řádu a snahou o zvýšení povědomí společnosti o životě se zdravotním postižením a zlepšením podmínek osob se zdravotním postižením se zabývala i řada dalších spolků (např. Pražská organizace vozíčkářů, z.s., Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, z.s., Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z.s.).

Členové Spolku KOLUMBUS, jenž sdružuje uživatele psychiatrické péče, například dlouhodobě monitorují stav reformy psychiatrické péče. Spolek má od roku 2017 členku v Pacientské radě na Ministerstvu zdravotnictví. Zástupci spolku se účastnili také

komunitního plánování měst a obcí, kde hájili zájmy a potřebnost poskytovaných služeb komunitní péče.

Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s., v oblasti monitorování naplňování Úmluvy byla účastna mnoha aktivit, jakými byly např. setkání platformy Jednota pro deinstitucionalizaci nebo setkání pracovní skupiny tohoto spolku, která je složena z poskytovatelů sociálních služeb.

Těmto aktivitám se věnovala např. i Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých, zapsaný spolek, která organizovala vytvoření platformy pro výměnu informací a zkušeností na horizontální i vertikální úrovni mezi osobami se zrakovým postižením a veřejností, k vyjádření postojů těžce zrakově postižených osob k nejrůznějším otázkám (inkluzivní školství, komentované zpravodajství apod.).

Na mezinárodní úrovni se monitorování a připomínkování legislativy věnovalo celkem 5 podpořených organizací. Klíčovými tématy byla práva a potřeby osob s postižením, deinstitucionalizace, destigmatizace, podpora rozhodování a práva žen (např. rovnoprávnost neslyšících žen, práva žen s mentálním postižením).

Nejméně byla zastoupena oblast sebeobhájcovství, explicitně ji uváděly pouze 2 spolky. Podobně je na tom i oblast výzkumu, která byla zastoupena u 4 podpořených spolků. Téma sebeobhájcovství bylo akcentováno především v činnosti Společnosti pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s. Společnost se dlouhodobě věnuje monitoringu práv osob s mentálním postižením a prostřednictvím celé řady aktivit podporuje naplňování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením s důrazem na zájmy osob s mentálním postižením a podporu jejich pečujících. Informovala jednotlivé orgány a organizace, které jsou v této oblasti činné – vládu ČR, jednotlivá ministerstva a jejich úředníky, jednotlivé politiky i Národní radu o zkušenostech, požadavcích a potřebách osob s mentálním postižením a jejich rodin.

Všechny podpořené organizace vyvíjely alespoň jednu aktivitu z oblasti Vzdělávací a informační činnosti. Celkové náklady na tuto oblast činily 1.887.185 Kč.

Poradenství se v rámci projektu věnovalo 34 organizací. Jedním z klíčových prostředků šíření informací byl provoz webových portálů. V rámci realizovaných projektů byl podpořen provoz 52 webových portálů, které poskytují informace o činnostech spolků a o problematice zdravotního postižení v rovině právní, sociální a zdravotní, o možnostech léčby, rehabilitace, pomoci, prevenci a další informace důležité pro život osob se zdravotním postižením a jejich rodin. 34 spolků aktivně využívalo sociální sítě jako např. Facebook, Twitter, Instagram nebo LinkedIn.

27 organizací se věnovalo vydávání informačních materiálů. S podporou dotačního programu bylo vydáno 28 různých informačních materiálů, většinou se jednalo o brožury, letáky, příručky/knihy, ale i o bannery, rollupy nebo metodické materiály, které se týkaly problematiky jednotlivých typů postižení. Spolky vydávaly také periodika, jakými byly bulletiny, zpravodaje nebo časopisy, které poskytují informace o činnosti jednotlivých spolků a o aktuálním vývoji v otázkách zdravotního postižení. V roce 2018 bylo vydáno 9 brožur v celkovém nákladu 18.501 ks. Dále vznikly 2 knihy – Jsem jedno ucho, kterou vydal Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v ČR, a Potravinové tabulky výživových hodnot: Tabulky pro pacienty s fenylketonurií (PKU) a jinými dědičnými metabolickými poruchami (DMP)

(2. aktualizované vydání) Národního sdružení PKU a jiných DMP, z.s. 12 organizací vydalo letáky v celkovém nákladu 16.040 ks. Důležitou součástí šíření informací byly také časopisy, které vydávalo 13 organizací v počtu 54 čísel. 5 organizací z dotace financovalo vydávání jiných informačních materiálů např. posterů, metodických materiálů nebo newsletterů. Náklady na informační tiskoviny dosáhly částky 1.263.222 Kč.

Mezi periodika zabývající se životem se zdravotním postižením obecně patřil např. *Časopis MOSTY* vydávaný Národní radou. Časopis vychází pětkrát ročně, je bezplatně distribuován osobám se zdravotním postižením nebo organizacím, které je sdružují. Takto bylo distribuováno 3.500 ks papírových výtisků od každého vydání, v elektronické verzi byl na webových stránkách časopis dostupný i široké veřejnosti. Časopis informuje především o změnách v legislativě ve vztahu k vyrovnávání příležitostí pro osoby se zdravotním postižením, o plánovaných akcích pro osoby se zdravotním postižením a obsahuje také výběr odpovědí na dotazy z poradny spolku. V roce 2018 se časopis věnoval aktuálním tématům, jakými jsou odstraňování bariér, přístup pacientů k moderní léčbě a zdravotnictví, ale také inkluzivnímu vzdělávání a financování sociálních služeb.

Dalším vydávaným časopisem byl časopis *PLUS 21* spolku Společnost rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem, z.s., který se podrobně věnuje tématice Downova syndromu (dále jen DS) a je důležitým informačním zdrojem o DS a přidružených tématech, a to nejen pro rodiče dětí s tímto postižením, ale také pro učitele, vychovatele, lékaře a další odborníky, kteří s lidmi s DS přicházejí do kontaktu. Časopis vyšel 3x ročně v nákladu 1.000 papírových výtisků každého čísla. V roce 2018 byly v časopise publikovány odborné články (původní nebo převzaté z domácího i zahraničního tisku), informativní články o činnosti organizace a podobně zaměřených organizací v České republice i v zahraničí, příspěvky rodičů, rodinných příslušníků, učitelů dětí s DS a příspěvky mladých autorů s DS. Časopis tak pomáhal zprostředkovat informace, poradenství a optimální přístup k dětem s DS od raného dětství tak, aby se u dítěte s postižením v maximální míře využil jeho potenciál pro budoucí život v běžné komunitě.

Příkladem časopisů pro blíže vymezený okruh adresátů je *Zpravodaj Asociace muskulárních dystrofií*, který obsahoval odborné články týkající se aktuálních témat a další praktické informace, a *ARCUS*, časopis organizace ARCUS – onko centrum, z.s., který obsahoval informace o připravovaných seminářích, rekondičně-vzdělávacích pobytech a dalších aktivitách, kterých se členové spolku měli možnost zúčastnit. Časopis *ARCUS* byl zveřejňován na webových stránkách, rozesílán členům spolku v elektronické nebo papírové podobě a část informací byla také zveřejněna na Facebooku.

V roce 2018 pořádalo 38 organizací osvětové a informační akce. Díky podpoře Úřadu vlády bylo realizováno 139 seminářů, 29 konferencí, 66 workshopů, 32 specializovaných kurzů a 2.532 jiných spolkových akcí. Celkový počet účastníků těchto akcí byl přes 30.000. Tyto akce přispěly mimo jiné k informování o současné legislativě a její aplikaci, o vztazích mezi většinou společností a osobami se zdravotním postižením a jejich skupinami, o nových možnostech léčby a prevence u jednotlivých typů postižení a o vzdělávání mladistvých.

K největším konferencím uspořádaným v roce 2018 patřily např.:

- Mezinárodní konference ke Světovému dni stomiků a 25 letům činnosti Českého ILCO (České ILCO, z.s., 12. - 14. 10. 2018, 109 účastníků). Mezi přednášejícími byli lékaři, zdravotní sestry, vedoucí Českého ILCO a SlovILCO a dále hosté z ruského Kaliningradu.
- Výroční konference EAMDA (Asociace muskulárních dystrofií v ČR, z.s., Praha, 20. - 23. 9. 2018, zúčastnilo se cca 120 zástupců asociací muskulárních dystrofií a přednášejících z 11 zemí Evropy (Slovinsko, Slovensko, Polsko, Chorvatsko, Srbsko, Bulharsko, Itálie, Francie, Švýcarsko, Turecko a Česká republika).
- Mezinárodní kongres ESCIF¹³ (Česká asociace paraplegiků - CZEPA, z.s., Praha, 8. – 10. 8. 2018, zúčastnilo se 76 zástupců z evropských asociací paraplegiků ze Švýcarska, Švédska, Dánska, Německa, Rakouska, Španělska, Velké Británie, Chorvatska, Finska, Itálie, Litvy, Nizozemí, Slovinska, Srbska, ale také z Bosny a Hercegoviny nebo Ukrajiny).
- Konference na téma rovnoprávnost neslyšících žen (Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z.s., Praha, 2. 12. 2018, 56 účastníků).
- 16. Národní konference „Místo pro kvalitní život s roztroušenou sklerózou“ (Unie ROSKA – česká MS společnost, z. s., Praha, 23. 06. 2018, 101 účastníků).
- Národní konference Společnosti pro podporu lidí s mentálním postižením v ČR, z.s. (Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v ČR, z.s., Praha, 24. - 25.11.2018, 130 účastníků).
- 13. fórum celiaků - Gluten Free Prague Expo 2018, Diskuzní fórum na téma Celiakie nejen zdravotní problém, zaměřené na všechny oblasti života s celiakií (Společnost pro bezpečnou dietu z.s., Praha, 19. 05. 2018, 1.350 návštěvníků z celé ČR).

Spolek PARENT PROJECT, z.s, stejně jako další spolky, realizoval celorepubliková setkání rodin, na kterých měli rodiče, rodinní příslušníci a přátelé možnost sdílet zkušenosti.

Jako úspěšné příklady specializovaných kurzů lze uvést počítačové kurzy, kurzy trénování paměti, základy komunikace a nácvik osobní asistence, základy poskytování první pomoci nebo kurzy sociálních dovedností.

Tabulka 6 Počty organizací realizujících vybrané aktivity podle typu postižení

Aktivita	Počty organizací realizujících aktivitu podle typu postižení								
	vnitřní	neuro- logické	tělesné	sluchové	duševní	mentální	zrakové	jiné	cel- kem
Poradenská činnost	4	6	7	3	2	0	1	11	34
Webové portály	4	7	7	5	3	2	1	13	42
Sociální sítě	4	7	6	4	1	2	0	10	34

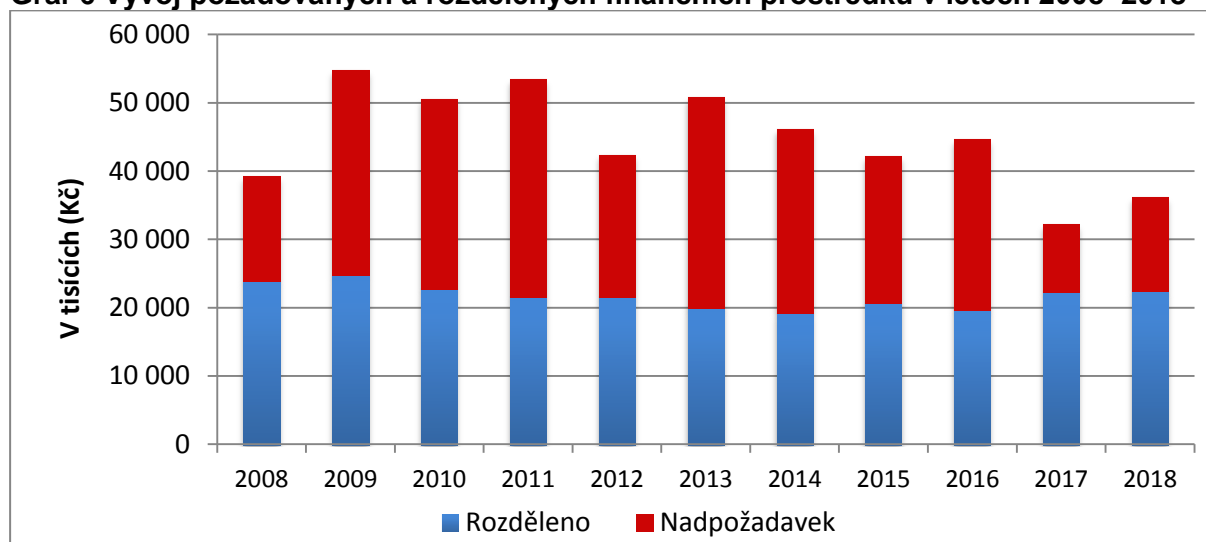
¹³ ESCIF - European Spinal Cord Injury Federation

Brožury	1	2	1	2	1	0	0	2	9
Knihy	0	0	0	1	0	0	0	1	2
Letáky	2	4	1	1	1	0	0	3	12
Časopisy	1	3	3	1	0	1	0	4	13
Jiné tiskoviny	1	1	1	0	0	0	1	1	5
Semináře	3	3	3	2	1	1	0	6	19
Konference	3	4	3	2	1	1	0	5	19
Workshopy	1	2	2	3	0	1	0	3	12
Specializované kurzy	2	0	2	1	0	1	0	3	9
Jiné spolkové akce	4	6	6	5	0	1	1	10	33

Nejvíce podporovaným okruhem je organizačně administrativní servis, na který bylo v roce 2018 vynaloženo 19.314.836 Kč. Největší část těchto nákladů tvořily celkové osobní náklady, které byly podpořeny částkou 14.774.279 Kč. Náklady spojené s nájemným včetně služeb a energií byly podpořeny částkou 1.919.925 Kč a ostatní náklady spojené např. s ostatními službami, cestovním tuzemským a nákupem materiálu a vybavením byly podpořeny částkou 2.620.632 Kč.

Graf 6 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2018

Jak ukazuje výše uvedený graf 6, dochází k tomu, že rozdíl mezi výší rozdělených a požadovaných prostředků se v letech 2017 a 2018 snížil, z 24.876 tis. Kč v roce 2016 na 9.874 tis. Kč v roce 2017 a 13.673 Kč v roce 2018. Toto snížení je důsledkem zavedení principu jedné žádosti pro všechny aktivity v roce 2017 a částečně též lepší komunikací se žadateli. Pro rychlejší administraci dotačních žádostí by bylo žádoucí, aby se tento rozdíl snižoval, zejména aby ze strany žadatelů docházelo k předkládání projektů s realisticky

zpracovanými finančními požadavky. K tomu by měla vést především v úvodu zmíněná školení žadatelů a komunikace s nimi.

Při průběžném nastavování pravidel programu jsou využívány také poznatky, zkušenosti a doporučení členů Komise. Souhrnná informace o průběhu dotačního řízení a celkový přehled o poskytnutých finančních prostředcích na dotační program Podpora spolků ZP jsou součástí Zpráv o plnění opatření Národního plánu podpory rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020.

3. Setkání s žadateli a příjemci dotací v programu Podpora spolků ZP

Dne 13. listopadu 2018 se uskutečnilo setkání s žadateli a příjemci dotací v programu Podpora spolků ZP, které se týkalo zhodnocení aktivit podporovaných z dotace a programu jako celku a návrhu nových aktivit včetně jejich prioritizace. Setkání se zúčastnilo 36 zástupců spolků osob se zdravotním postižením. Odpovědi na položené otázky byly výsledkem diskuse v menších skupinách.

3.1. Zhodnocení aktivit programu

Z odpovědí, které účastníci setkání uvedli, vyplývá, že největší zájem je o realizování aktivit, které se týkají osvětové a informační činnosti (49x), přičemž nejčastěji byly uvedeny semináře, konference, přednášky a vydávání časopisů a zpravodajů. Shodný počet aktivit byl uveden u oblastí mezinárodní spolupráce a organizačně administrativního servisu (17x). Nejméně často byly uvedeny aktivity spadající do oblasti spolupráce s veřejnou správou (4x).

Jako nejčastější důvod, proč byly výše uvedené aktivity zvoleny, uváděli účastníci osvětu, destigmatizaci a informovanost osob se zdravotním postižením (13x), získávání informací (5x) a zajištění provozu spolku (5x). Nejčastějším cílem zvolených aktivit projektu byla pro účastníky osvěta a informovanost (25x) a podpora osob se zdravotním postižením (12x).

Nejčastěji uváděné dopady realizovaných aktivit se týkaly zvýšení informovanosti osob se zdravotním postižením (14x), zlepšení jejich kvality života (12x) a zvýšení informovanosti veřejnosti včetně veřejnosti odborné (11x). Odpovědi je možné rozdělit také podle cílových skupin: dopad na osoby se zdravotním postižením (26x), veřejnost (8x), odbornou veřejnost (3x), členy spolku (3x), veřejnou správu (3x), jiné organizace (1x).

3.2. Zhodnocení programu celkově

Nejvíce byli účastníci setkání spokojeni s administrativním zajištěním dotačního řízení (27x), nejčastěji byla zmiňována spolupráce s tajemnicí dotačního programu, elektronické podání žádosti o dotaci a pořádání školení pro žadatele. Účastníci setkání také vyjádřili spokojenost s výčtem podporovaných aktivit (15x). Návrhy na změnu dotačního programu se týkaly především podmínek dotačního programu (9x) – snížení spoluúčasti na financování projektu, možnost podání více žádostí o dotaci. Dále se výhrady týkaly struktury a obsahu formuláře žádosti (7x) a procesu dotačního řízení (6x) – např. nezveřejnění zdůvodnění přiznání či nepřiznání dotace nebo hodnocení projektu.

3.3. Návrh nových aktivit programu a prioritizace stávajících i nových aktivit

Zástupci spolků uvedli často takové aktivity, které je možné už v tuto chvíli v rámci dotačního programu podporovat (vzdělávání vlastních zaměstnanců a vedoucích pracovníků, právní podpora pro organizaci a podpora výzkumu). Navrhované aktivity, které se kryjí se sociálními službami, z programu hradit nelze, jejich financování je dáno zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

Z více méně rovnoměrného rozložení hlasů mezi jednotlivé oblasti podporovaných aktivit (mezinárodní spolupráce 16x, spolupráce s veřejnou správou 13x, osvětová a informační činnost 28x, organizačně administrativní servis 23x) vyplývá, že žádná z oblastí není málo preferovaná. Větší počet hlasů získala oblast osvětová a informační činnost, která je ze všech skupin co do počtu podporovaných aktivit nejširší, a oblast organizačně administrativní servis, která je základem tohoto dotačního titulu. Méně hlasů obdržely oblasti mezinárodní spolupráce a spolupráce s veřejnou správou, které již vyžadují určitou profesionalizaci organizace, které ne všechny spolky dosahují.

3.4. Závěr

Většina projektů se věnuje informovanosti a osvětě, a to mezi různými cílovými skupinami, k čemuž jsou využívány i informace ze zahraničí získané v rámci mezinárodní spolupráce. Pro realizaci těchto aktivit je však nutné, aby spolky disponovaly určitým zázemím a měly zajištěno financování provozních nákladů, k čemuž směřuje oblast organizačně administrativního servisu. Ta byla vždy vnímána jako podstata tohoto dotačního programu, a to především s ohledem na zajištění stabilní sítě spolků osob se zdravotním postižením, která obsáhne všechny typy zdravotního postižení.

Při porovnání odpovědí účastníků setkání v rámci první a třetí části se objevuje určitá diskrepance ve vnímání potřebnosti a reálném využívání oblastí podporovaných z dotačního programu. Ač z odpovědí v první části setkání vyplývá, že aktivity spadající do oblastí spolupráce s veřejnou správou jsou oproti ostatním daleko méně realizovány, tak ve třetí části setkání, která byla zaměřena na prioritizaci aktivit, účastníci uvedli, že vnímají jako důležité všechny podporované oblasti. Vzhledem k tomu, že podpora spolupráce s veřejnou správou, která byla v rámci realizovaných aktivit uvedena nejméně, je velmi důležitá především pro podporu takových systémových změn, které mohou zlepšit kvalitu života osob se zdravotním postižením, je vhodné a potřebné zachovat stávající vymezení čtyř oblastí podpory.

Ze zhodnocení třetí části setkání vyplynulo, že účastníci setkání nenavrhli žádné nové aktivity, které by bylo možné začít podporovat v rámci dotačního programu.

Během setkání došlo ke zhodnocení procesu dotačního řízení. Získané podněty budou v těch případech, kde je to možné, využity.

4. Shrnutí

Dotační program Podpora spolků ZP je zaměřen na podporu aktivit spolků osob se zdravotním postižením s celostátní působností, které přispívají k jejich zapojení do všech oblastí života společnosti a seznamují veřejnost s tématy týkajícími se zdravotního postižení. Program pomáhá realizovat i cíle a opatření Národního plánu podpory rovných příležitostí

pro osoby se zdravotním postižením na období 2015–2020 a přispívá k implementaci Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, a to především v oblasti osvětové činnosti a participace osob se zdravotním postižením na správě veřejných záležitostí.

V roce 2018 bylo v rámci tohoto dotačního programu vyplaceno celkem 22.500.000 Kč na realizaci 45 projektů. Nejvíce podporovanou oblastí byl organizačně administrativní servis spolků osob se zdravotním postižením, přičemž rozdělení těchto spolků podle typu zdravotního postižení, kterému se věnují, odpovídá míře výskytu tohoto postižení ve společnosti. Tím je zajištěna udržitelná a funkční síť spolků pro různé typy postižení, jejichž účelem je nejen podpora osob se zdravotním postižením, ale také osvěta ve vztahu k celé společnosti. Druhou nejvíce podporovanou oblastí byla vzdělávací a informační činnost, která napomáhá k šíření důležitých a nových poznatků v oblasti léčby, rehabilitace, prevence či možností podpory jak směrem k osobám se zdravotním postižením, tak i širší společnosti. Byla realizována především provozem webových stránek spolků, vydáváním informačních materiálů a pořádáním seminářů a konferencí. V rámci mezinárodních aktivit bylo podporováno především členství v mezinárodních organizacích, což přispívá k předávání aktuálních informací jak v oblasti léčby, prevence, tak i mezinárodní legislativy. Prostřednictvím podpořených aktivit monitorování legislativy a plánů a strategií pro osoby se zdravotním postižením došlo k uplatnění řady připomínek k legislativním i nelegislativním návrhům.

Tabulka 7 Přehled podpořených projektů v programu Podpora spolků zdravotně postižených v roce 2018

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace
ZP180003	Svaz postižených civilizačními chorobami v České republice, z. s.	Centrum služeb a komunitní centra SPCCH v ČR, z. s.	1.025.318 Kč
ZP180004	Asociace muskulárních dystrofií v ČR, z.s.	Kongres EAMDA 2018, členství v mez. org., informační činnost	154.000 Kč
ZP180005	Pacienti IBD z.s.	Rozvoj spolupráce s EFCCA	44.711 Kč
ZP180008	Informační centrum rodičů a přátel sluchově postižených, z.s.	Informační centrum o hluchotě a zahraniční aktivity FEPEDA	561.500 Kč
ZP180012	Česká asociace paraplegiků - CZEPA, z.s.	CZEPA pomáhá	206.834 Kč
ZP180013	Svaz neslyšících a nedoslýchavých osob v České republice, z.s.	Podpora osob se sluchovým postižením v ČR	379.860 Kč
ZP180014	Společnost C-M-T, z.s.	Společnost C-M-T - Činnost 2018	95.300 Kč
ZP180016	ARCUS - onko centrum, z.s.	Edukační patientský program ONKO	370.000 Kč
ZP180018	Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z.s.	Osvětová a další činnost ASNEP, z. s.	319.400 Kč
ZP180019	Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, z.s.	Obhajoba zájmů a práv osob se zdravotním postižením v ČR	6.515.921 Kč
ZP180022	Společnost pro bezpečnou dietu z. s.	Edukace a osvěta bezpečné diety při celiakii	365.950 Kč

ZP180023	PARENT PROJECT, z.s.	Zajištění organizačně administrativního servisu	263.586 Kč
ZP180024	České ILCO, z.s.	Pomáháme stomikům 2018	270.530 Kč
ZP180025	Společnost Parkinson, z.s.	Celorepubliková činnost Společnosti Parkinson, z. s.	389.800 Kč
ZP180026	Klub nemocných cystickou fibrózou, z.s.	Informační činnost o cystické fibróze	299.000 Kč
ZP180027	Amelie, z.s.	Amelie - nositel psychosociální pomoci onkologicky nemocným	375.694 Kč
ZP180028	CEREBRUM - Sdružení osob se získaným poškozením mozku a jejich rodin, z.s.	Podpora osob se získaným poškozením mozku	406.000 Kč
ZP180029	Unie ROSKA - česká MS společnost, z. s.	Národní konference a mezinárodní spolupráce	111.760 Kč
ZP180030	Společnost rodičů a přátel dětí s Downovým syndromem, z.s.	Down-Up 2018 Podpora problematiky DS v rámci Evropy i Česka	289.333 Kč
ZP180032	Klub bechtěreviků ČR z.s.	Podpora spolkové činnosti zdravotně postižených Bechtěreviků	437.100 Kč
ZP180033	Asociace poraden pro osoby se zdravotním postižením ČR z.s.	Vzdělávací a informační činnost Asociace poraden pro OZP	301.200 Kč
ZP180034	Společnost pro mukopolysacharidosu, z.s.	Pomozme jim žít a zemřít doma	162.500 Kč
ZP180035	Czech Deaf Youth, z.s.	Rozvoj organizace Czech Deaf Youth, z.s.	27.300 Kč
ZP180037	Společnost pro podporu lidí s mentálním postižením v České republice, z.s.	Práva a kvalitní život lidí s mentálním postižením 2018	1.319.344 Kč
ZP180040	MIKASA z.s.	Podpora integrace osob s autismem do společnosti 2018	126.800 Kč
ZP180045	KLUB PŘÁTEL ČERVENOBÍLÉ HOLE z. s.	Nový obzor - Osvětová a klubová činnost a admin.servis	46.100 Kč
ZP180046	ParaCENTRUM Fenix, z.s.	Propojení ParaCENTRA Fenix do Evropy	57.225 Kč
ZP180049	FOKUS ČR, z.s.	Aktivní zapojení do mezinár. spolupráce v péči o duš.nemocné	182.000 Kč
ZP180050	Společnost E / Czech Epilepsy Association, z.s.	Podpora lidí s epilepsií a destigmatizace epilepsie	473.043 Kč
ZP180051	Asociace polio	Administrativně organizační servis Asociace polio	73.890 Kč
ZP180052	Sdružení celiaků ČR, z.s.	OAS SCČR a ostatní související činnosti	440.900 Kč
ZP180053	Spolek KOLUMBUS	Jsme s Vámi - jsme tu pro Vás	501.310 Kč
ZP180054	Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých České republiky, zapsaný spolek	Svépomoc a osvěta - cesta k porozumění a integraci 2018	2 187.000 Kč
ZP180055	Rett Community, z.s.	Vzdělávání pečujících a zajištění činnosti Rett Community	110.316 Kč
ZP180057	Národní sdružení PKU a jiných DMP, z.s.	Podpora činností a aktivit NS PKU a jiných DMP, z.s.	105.000 Kč
ZP180058	Sdružení pro rehabilitaci osob po cévních mozkových	Informace o CMP	460.632 Kč

	příhodách z. s.		
ZP180062	Pražská organizace vozíčkářů, z. s.	Podpora klientů s tělesným postižením	385.600 Kč
ZP180063	Česká asociace pro vzácná onemocnění z.s.	KOORDINACE AKTIVIT PODPORY VZÁCNÝCH ONEMOCNĚNÍ	223.500 Kč
ZP180064	Svaz tělesně postižených v České republice z. s.	Administrativní servis a PC kurzy STP v ČR z. s.	1.457.000 Kč
ZP180065	Spolek uživatelů kochleárního implantátu	Evropské sdílení zkušeností	17.623 Kč
ZP180067	Asociace rodičů a přátel zdravotně postižených dětí v ČR, z. s.	Vzdělávací a informační aktivity ARPZPD v ČR, z. s.	210.000 Kč
ZP180068	SDMO - Sdružení pro komplexní péči při dětské mozkové obrně, z. s.	Vzdělávací, přednášková činnost a org. admin. servis	107.580 Kč
ZP180069	VIDA z. s.	Komu je rady, tomu je pomoci	306.840 Kč
ZP180070	Společnost pro pomoc při Huntingtonově chorobě, z.s.	Pomoc osobám zatíženým Huntingtonovou chorobou	218.200 Kč
ZP180073	Českomoravská unie neslyšících z.s.	Spolková činnost pro neslyšící a nedoslýchavé v ČR	117.500 Kč

B. Vyhodnocení dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora koordinátorů pro romské záležitosti je realizován na základě usnesení vlády ze dne 14. června 2010 č. 461 ke Zprávě o stavu romských komunit v České republice za rok 2009. Vláda ČR tímto usnesením uložila vedoucímu Úřadu vlády uvolňovat každoročně v rámci schváleného rozpočtu kapitoly 304 – Úřad vlády finanční prostředky krajům prostřednictvím dotačního programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti. Program je v souladu s naplňováním strategického cíle zaměřeného na oblast podpory integrace Romů na krajské a místní úrovni a na boj proti sociálnímu vyloučení, který je uveden ve Strategii romské integrace do roku 2020.

Příjemcem dotace na zabezpečení jedné pracovní pozice koordinátora pro romské záležitosti (dále jen „romský koordinátor“) může být pouze **kraj**. Maximální výše neinvestiční dotace na plný pracovní úvazek při zaměstnání po celý kalendářní rok je 500.000 Kč. Poměrným způsobem se krátí dotace v případě sníženého pracovního úvazku nebo v případě kumulování funkce romského koordinátora s dalšími činnostmi, které nemají přímý vztah k výkonu agendy romských záležitostí. K poměrnému krácení dotace rovněž dochází v případě, že romský koordinátor bude zaměstnán méně než 12 měsíců v roce.

Pozice romských koordinátorů je zřizována krajskými úřady na základě ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů. Podle ustanovení § 6 odst. 7 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, krajský úřad řídí a koordinuje ve svém správním obvodu plnění úkolů na úseku státní politiky napomáhající integraci příslušníků romské komunity do společnosti.

Cíle dotačního programu

Primární: zabezpečení pozice romského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje v návaznosti na ustanovení § 67 odst. 1 písm. f) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Sekundární: zajištění stability institucionální sítě, prostřednictvím které stát komunikuje a prosazuje centrální integrační politiku na úrovni kraje a která významně přispívá ke koherentní a koordinované tvorbě a realizaci politik romské integrace na území České republiky.

Tabulka 8 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2011 – 2018

Rok	Rozpočet (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Skutečně použito (v Kč)	Podpořené projekty
2011	5.165.000	5.065.700	4.565.700	12
2012	5.165.000	4.959.200	4.959.200	13
2013	5.165.000	5.066.600	5.066.600	13
2014	5.165.000	5.046.000	5.046.000	13
2015	5.165.000	4.935.020	4.935.020	13
2016	5.165.000	5.235.520	5.235.520	13
2017	5.200.000	5.255.863	5.255.863	13
2018	5.400.000	5.523.805	5.523.805	13

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018

Povinnost zřídit pozici romského koordinátora krajům vyplývá ze zákona o krajích. Úřad vlády jako poskytovatel dotace a orgán odpovědný za metodické vedení romských koordinátorů nastavil systematické vyhodnocování vybraných ukazatelů na základě předložených závěrečných zpráv o realizaci projektu. Způsob vyhodnocování je postaven na komparaci primárních a sekundárních indikátorů, které příjemce dotace (kraj) uvedli v závěrečných zprávách o realizaci projektu v letech 2014, 2015, 2016, 2017 a 2018. Zvolenou metodou lze monitorovat nejen efektivitu vynakládaných finančních prostředků a přínos současného nastavení dotačního programu, ale rovněž aktivizaci koordinátorů v řadě sledovaných oblastí a jejich odbornou způsobilost.

Předložené indikátory mohou být dle identifikované potřeby v průběhu dalšího období aktualizovány. Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny s ohledem na základní účel programu, jímž je zabezpečení pozice romského koordinátora na krajském úřadu, definuje jako **primární indikátor** výši úvazku romského koordinátora, který je vyhrazen na výkon agendy romských záležitostí. Primárními indikátory můžeme dále označit počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice romského koordinátora v kraji, a zařazení romského koordinátora do struktury krajského úřadu.

Primární indikátory:

- Výše úvazku romského koordinátora vyhrazeného na výkon agendy romských záležitostí;
- Počet měsíců v podpořeném roce, kdy byla obsazena pozice romského koordinátora v kraji;
- Zařazení romského koordinátora do struktury krajského úřadu.

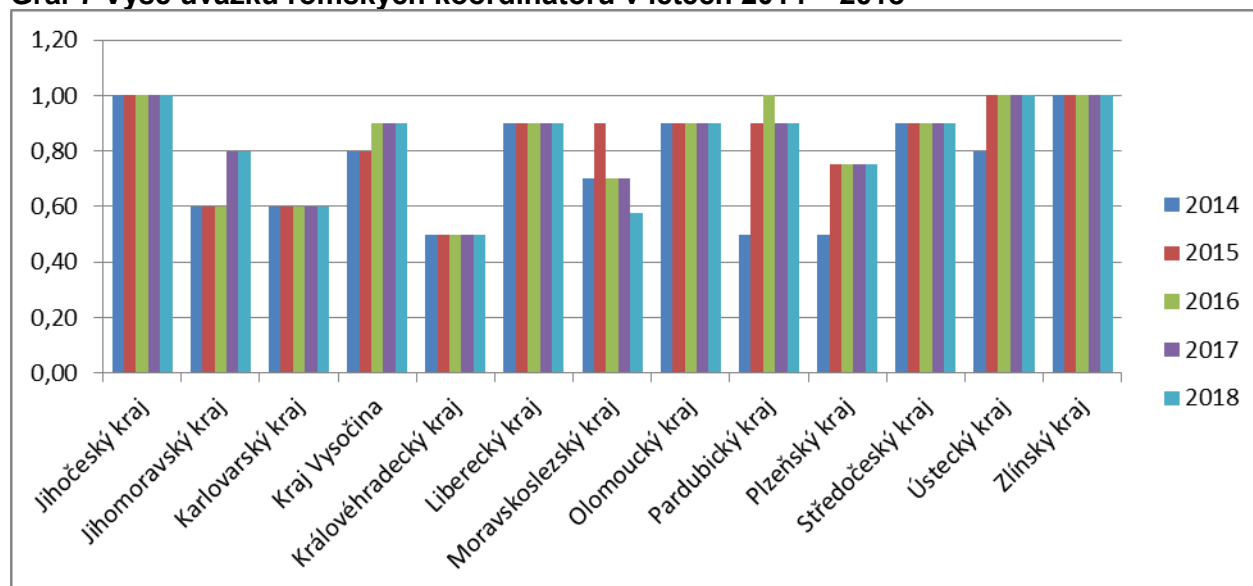
Tabulka 9 Výše úvazku romských koordinátorů v letech 2014 – 2018

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018
Jihočeský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Jihomoravský kraj	0,60	0,60	0,60	0,80	0,80
Karlovarský kraj	0,60	0,60	0,60	0,60	0,60
Kraj Vysočina	0,80	0,80	0,90	0,90	0,90
Královehradecký kraj	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
Liberecký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Moravskoslezský kraj	0,70	0,90	leden - únor 0,90 březen - prosinec 0,70	0,70	leden – červen 0,6 červenec – listopad 0,5 prosinec 0,8
Olomoucký kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Pardubický kraj	0,50	leden - červen 0,50 červenec - prosinec 0,90	leden - srpen 0,90 září - prosinec 1,00	0,90 ¹⁴	0,90
Plzeňský kraj	0,50	leden - srpen 0,50 září - prosinec 0,75	0,75	0,75	0,75
Středočeský kraj	0,90	0,90	0,90	0,90	0,90
Ústecký kraj	0,80	leden - květen 0,80 červen - prosinec 1,00	1,00	1,00	1,00
Zlínský kraj	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00

¹⁴ V případě Pardubického kraje byla poskytnuta dotace ve výši 500.000 Kč s ohledem na skutečnost, že uvedený kraj v roce 2017 zaměstnal původně koordinátora pro romské záležitosti na pracovní úvazek ve výši 1,00, čímž byla splněna podmínka pro poskytnutí dotace v maximální možné výši. Později došlo v průběhu roku ke změně osoby na pozici krajské koordinátorky – a byl jí snížen úvazek na 0,9. Kraj proto nakonec v závěrečném vyúčtování vrátil 78.624,87 Kč.

Graf 7 Výše úvazku romských koordinátorů v letech 2014 – 2018

V roce 2018 zůstala výše úvazků ve většině krajů stejná, s výjimkou Moravskoslezského kraje, který vykazoval v prvním pololetí výši úvazku 0,6, v dalších pěti měsících 0,5 úvazku a v prosinci 0,8 úvazku (průměrná výše úvazku za rok 2018 v MSK tedy činila 0,58 po zaokrouhlení). V roce 2018 pracoval krajský koordinátor na plný úvazek ve třech krajích. Nejnižší úvazek měl krajský koordinátor v Královéhradeckém kraji (0,5 úvazku). Zároveň, jak ukazuje Tabulka 10, stejně jako v roce 2017, i v roce 2018 byla pozice krajského koordinátora ve všech krajích obsazena po celý kalendářní rok, tzn. po dobu 12 měsíců. Dlouhodobým trendem je zvyšování výše úvazků v průběhu sledovaných let. Výše úvazků narostla od roku 2014 zejména u kraje Vysočina, Jihomoravského kraje, Pardubického kraje, Plzeňského kraje a Ústeckého kraje. Rok 2018 trend zvyšování výše úvazků nepotvrdil, jejich výše zůstala ve většině krajů stejná.

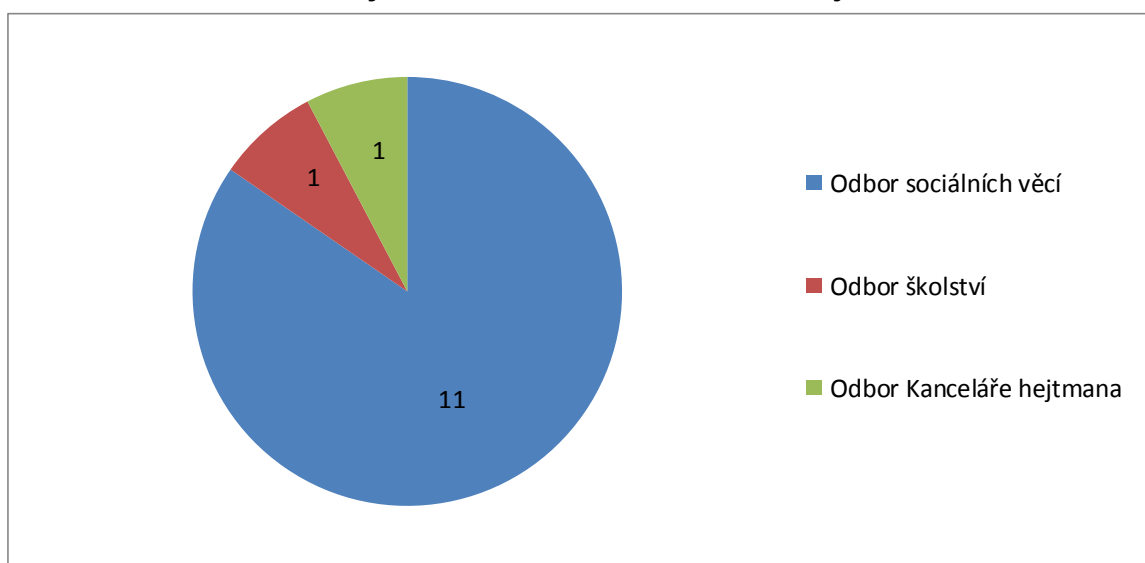

Tabulka 10 Počet měsíců v letech 2014 – 2018, kdy byla obsazena pozice romského koordinátora v kraji

Kraj	2014	2015	2016	2017	2018
Jihočeský kraj	12	12	12	12	12
Jihomoravský kraj	12	12	12	12	12
Karlovarský kraj	12	12	12	12	12
Kraj Vysočina	12	12	12	12	12
Královéhradecký kraj	12	12	12	12	12
Liberecký kraj	12	12	12	12	12
Moravskoslezský kraj	12	5	12	12	12
Olomoucký kraj	12	12	12	12	12
Pardubický kraj	11	12	12	12	12
Plzeňský kraj	12	10	12	12	12
Středočeský kraj	12	12	12	12	12
Ústecký kraj	12	12	12	12	12
Zlínský kraj	12	12	12	12	12

Kancelář Rady vlády pro záležitosti romské menšiny v rámci své metodické úlohy také dlouhodobě doporučuje zařazení krajského koordinátora do kmenové struktury krajského úřadu, kde bude zajištěno rovnocenné postavení romského koordinátora ve vztahu k pracovníkům dalších odborů. Toto zařazení umožňuje bezproblémové uplatňování mezioborového a multidisciplinárního přístupu při řešení romských záležitostí. Z uvedeného důvodu se jako ideální řešení nabízí zařazení romského koordinátora do kanceláře hejtmána, kanceláře tajemníka krajského úřadu či kanceláře náměstka hejtmána pro sociální oblast. Toto doporučení je však stále akceptováno pouze jedním krajem, a to krajem Zlínským. Nejvyšší počet krajů (11) zařazuje svého koordinátora do Odboru sociálních věcí.

Graf 8 Pozice třinácti romských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2018

Jako **sekundární indikátory** můžeme označit ty, u nichž nelze očekávat pravidelný nárůst z hlediska kvantifikovaného ukazatele, protože reagují na aktuální situaci a stav v oblasti integrace příslušníků romské komunity a specifickou nabídku (např. ve vztahu ke školení). Ze závěrečných zpráv vyplývá, že přístup romských koordinátorů k výkonu agendy romských záležitostí je rozdílný, proto nelze ve všech případech provést relevantní srovnání.

Sekundární indikátory:

- Počet školení, seminářů a konferencí pořádaných koordinátorem v příslušném roce
- Počet porad s romskými poradci, terénními sociálními pracovníky, asistenty pedagoga a jinými partnery při řešení romských záležitostí v kraji
- Počet analýz a strategických dokumentů v kraji, do jejichž tvorby je romský koordinátor zapojen
- Počet platform, do jejichž činnosti je romský koordinátor zapojen
- Počet romským koordinátorem absolvovaných školení a kurzů vedoucích k prohloubení jeho znalostí a zkušeností
- Počet krajským koordinátorem uskutečněných kontrol obcí s rozšířenou působností (ORP) ve věci fungování romských poradců (RP)

Tabulka 11 Souhrnný přehled sekundárních indikátorů 2015 - 2018

Sekundární indikátory	Počet školení, seminářů a konferencí pořádaných koordinátorem v příslušném roce				Počet porad s romskými poradci, terénními sociálními pracovníky, asistenty pedagoga a jinými partnery při řešení romských záležitostí v kraji				Počet analýz a strategických dokumentů v kraji, do jejichž tvorby je krajský koordinátor zapojen				Počet platform, do jejichž činnosti je romský koordinátor zapojen				Počet romským koordinátorem absolvovaných školení a kurzů vedoucích k prohloubení jeho znalostí a zkušeností			
	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
Jihočeský kraj	3	1	0	2	4	3	9	4	1	1	1	2	4	4	4	2	4	2	3	6
Jihomoravský kraj	1	1	0	2	5	3	3	8	5	5	4	2	3	4	4	5	4	5	4	4
Karlovarský kraj	1	2	2	0	2	1	14	21	3	3	6	5	3	3	4	4	7	3	8	6
Kraj Vysočina	1	1	2	1	2	4	2	12	2	1	2	2	3	2	6	3	18	0	8	15
Královéhradecký kraj	2	1	2	0	7	6	3	3	0	1	1	4	4	4	4	5	3	1	4	1
Liberecký kraj	5	6	5	8	5	2	2	9	5	9	8	15	12	13	19	33	2	1	6	8
Moravskoslezský kraj	0	2	0	2	21	67	3	6	1	1	4	3	2	7	7	7	0	6	7	5
Olomoucký kraj	3	2	3	2	5	4	12	7	4	2	6	6	7	12	13	14	4	5	5	4
Pardubický kraj	6	3	3	2	3	5	6	3	2	1	1	2	4	3	4	4	6	4	7	5
Plzeňský kraj	0	1	1	1	0	1	2	2	2	2	2	2	1	2	3	3	1	1	5	5
Středočeský kraj	1	1	2	2	2	1	2	2	1	1	2	2	2	2	1	2	2	5	1	4
Ústecký kraj	3	2	1	2	2	1	2	3	1	2	1	5	5	6	6	10	3	4	5	4
Zlínský kraj	6	2	2	2	28	12	16	12	1	1	2	4	2	2	3	3	9	6	5	4
celkem	32	25	23	26	86	110	76	92	28	30	40	54	52	64	88	95	63	43	68	71

Počet školení, seminářů a konferencí pořádaných romským koordinátorem v roce 2018

Krajští koordinátoři v závěrečné zprávě o realizaci projektu v roce 2018 uváděli přehled akcí, které byly hrazeny nejen z prostředků neinvestiční dotace, ale také činnosti hrazené z prostředků kraje nebo jiných subjektů. Na přípravě v tabulce uvedených aktivit se vzhledem k působnosti romského koordinátora podíleli.

Z tabulky 11 vyplývá, že krajští koordinátoři pořádali celkem 26 akcí. Zdaleka nejvíce akcí pořádal koordinátor v kraji Libereckém, tj. celkem 8 akcí za rok 2018. Konkrétně se jednalo o seminář pro žadatele finančních prostředků z dotačního fondu Libereckého kraje - program: Podpora integrace národnostních menšin a cizinců (9. 5. 2018), dále krajský koordinátor pořádal dvě porady pro romské poradce (13. 3. a 13. 9. 2018) a dva kazuistické semináře, které se konaly ve dnech 9. 4. a 2. 10. 2018, a další.

Většina ostatních krajů (Jihočeský, Jihomoravský, Moravskoslezský, Olomoucký, Pardubický, Středočeský, Ústecký a Plzeňský) pořádala celkem 2 akce. Dva další kraje (Plzeňský a Vysočina) pořádaly pouze jednu akci. Poslední dva kraje (Karlovarský a Královéhradecký) nepořádali akci žádnou.

Počet porad s romskými poradci, terénními sociálními pracovníky, asistenty pedagoga a jinými partnery při řešení romských záležitostí v kraji

Krajští koordinátoři se účastnili v loňském roce přibližně 221 porad s výše jmenovanými aktéry.¹⁵ Zhruba polovina koordinátorů má pro tento účel zřízenou pracovní platformu, kde dochází ke koordinaci aktivit a přenosu informací. Někteří romští koordinátoři se dle počtu uvedených jednání zaměřují na individuální schůzky – například s jednotlivými zástupci měst a obcí v kraji ohledně situace romské menšiny.

Nejvyšší počet porad s relevantními aktéry pořádal kraj Karlovarský – 21 setkání, dále pak Vysočina a Zlínský kraj – 12 setkání. Celkem bylo během roku 2018 uspořádáno 92 setkání krajského koordinátora s romskými poradci, terénními sociálními pracovníky, asistenty pedagoga či jinými partnery při řešení romských záležitostí v kraji, což je ale bohužel méně, než tomu bylo v předchozích letech.

Počet strategických dokumentů v kraji, do jejichž tvorby byl romský koordinátor v roce 2018 zapojen

Krajští koordinátoři byli v roce 2018 zapojeni zejména do přípravy střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb na území kraje (7 krajů) a koncepce/strategie prevence kriminality (3 kraje). Dále se podíleli na přípravách strategie romské integrace, dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy nebo bydlení v kraji. V regionech, v nichž působí Agentura pro sociální začleňování, jsou romští koordinátoři součástí tzv. lokálního partnerství, tedy platformy, jejímž cílem je řešit nelichotivou situaci v oblasti sociálního vyloučení osob. V rámci této platformy romští koordinátoři připomínají strategické plány

---

¹⁵ U tohoto ukazatele je zapotřebí poukázat na již zmíněný odlišný metodický přístup, který romští koordinátoři uplatňují při výkonu své funkce, a rovněž různé pojetí vyplňování závěrečné zprávy. Někteří do části „Počet porad při řešení romských záležitostí v kraji“ zařadili jenom pravidelné porady pracovníků krajského úřadu, jiní zde uvedli také individuální jednání s klienty anebo účast na platformách či seminářích.

sociálního začleňování zacílené na postižené lokality. Krajsští koordinátoři se nepodílejí pouze na zpracování a připomínkování strategických či koncepčních dokumentů, ale jsou v období platnosti těchto dokumentů rovněž důležitými aktéry v procesu monitoringu implementace jednotlivých opatření a politik sociálního začleňování.

Počet platform, do jejichž činnosti byl v roce 2018 romský koordinátor zapojen

V roce 2018 byli romští koordinátoři součástí celkem 95 platform, přičemž nutno podotknout, že reálný počet existujících platform by byl nižší, protože některých platform se může účastnit více koordinátorů zároveň. Co se těchto platform týče, jednalo se jak o pracovní a poradní orgány na centrální úrovni (např. Výbor pro spolupráci se samosprávami, Rada vlády pro záležitosti romské menšiny, Monitorovací výbor Agentury pro sociální začleňování či různé dotační komise a výbory na ministerstvech - MŠMT, MPSV), tak o pracovní skupiny na krajské (např. Pracovní skupina prevence kriminality, Rada pro národnostní menšiny kraje) a místní úrovni (např. lokální partnerství v rámci spolupráce obce s Agenturou pro sociální začleňování).

Tradičně nejvíce zapojeným krajským koordinátorem byl pracovník Libereckého a Olomouckého kraje. Krajský koordinátor v Libereckém kraji je velmi zapojován do lokálních partnerství v rámci spolupráce obce s Agenturou pro sociální začleňování. V roce 2018 se jednalo například partnerství v obcích Velké Hamry; Nový Bor; Liberec, Smržovka či mikroregion Frýdlantsko. Naopak krajská koordinátorka v kraji Olomouckém je hojně zapojována do výběrových komisí v rámci dotačních programů na různých resortech státní správy.

Počet romským koordinátorem absolvovaných školení a kurzů vedoucích k prohloubení jeho znalostí a zkušeností

Z tabulky 11 vyplývá, že se krajsští koordinátoři v roce 2018 zúčastnili 71 různých školení. Vzdělávání krajských koordinátorů bylo v průběhu roku 2018 převážně zaměřeno na odborná témata v oblasti výkonu agendy romské integrace: jednalo se například o „Třídenní setkání koordinátorů pro romské záležitosti, romských poradců a terénních pracovníků se zástupci Romů“, dále o „Kurz ke zvýšení kompetencí v oblasti komunitní práce a jejich principů a posílení měkkých dovedností v oblasti vyjednávání a prosazování zájmů Romů“, nebo kurzy na téma „Romové a Instituce (I. a II.)“, „Ochrana osobních údajů dle nařízení GDPR“, „Syndrom vyhoření a psychohygienu - vybrané techniky“ a další.

Od roku 2017 je také sledovaným indikátorem **počet krajským koordinátorem uskutečněných kontrol obcí s rozšířenou působností (ORP) ve věci fungování romských poradců (RP) vzhledem k výkonu agendy integrace Romů do společnosti**, a to na základě speciálně pro tyto účely vypracované metodiky.

Kontroly jsou realizovány v souvislosti s prováděním zákona č. 273/2001 Sb. (§ 6 odst. 8), o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, kdy je obecnímu úřadu s rozšířenou působností uložena povinnost výkonu agendy integrace Romů do společnosti a napomáhání jejich práv. ORP často plní tuto povinnost zavedením tzv. „romského poradce“.

Funkce romského poradce byla původně zřízena v souladu s usnesením vlády ze dne 29. října 1997 č. 686, a to při původních okresních úřadech. K 1. 1. 2003, kdy nabyla platnost reforma státní správy, byly zrušeny okresní úřady. Současně byly ustaveny územní obvody

pověřených obcí II. stupně (POÚ) a správní obvody obcí s rozšířenou působností III. stupně (ORP). Po zrušení okresních úřadů přešla agenda „romských poradců“ do gesce obcí s rozšířenou působností, a to zákonem č. 320/2002 Sb., o změně zákonů v souvislosti s ukončením činnosti okresních úřadů.

Činnost tzv. „romského poradce“ byla následně obsahově ukotvena v § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin (menšinový zákon), kdy byly ORP pověřeny koordinovat plnění úkolů napomáhajících výkonu práv příslušníků romské komunity a integraci příslušníků romské komunity do společnosti, a to ve své spádové oblasti. Tato činnost je tedy výkonem přenesené působnosti v souladu s ustanovení § 13a zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

Zajištěním kontrolní činnosti nad ORP jsou pověřeny krajské úřady (KÚ) – v rámci příslušné kontrolní skupiny KÚ provádí tuto kontrolu výkonu přenesené působnosti (v návaznosti na plnění úkolů vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.) krajský koordinátor. K zabezpečení kontroly výkonu přenesené působnosti ve vztahu k dodržování ustanovení menšinového zákona připravil Úřad vlády ČR odbornou metodiku, která vešla v platnost v roce 2016. Proto je sekundární kritérium „počet kontrol ORP“ sledováno teprve druhým rokem.

Krajští koordinátoři provedli v roce 2018 celkem 47 kontrol, což v průměru představuje 23 % z ORP v republice. Je to tedy o 16 kontrol méně, než provedli krajští koordinátoři v roce 2017, kdy bylo celkem v průměru zkontrolováno 31 % ORP.

Z výsledků je dále patrné, že se naprostá většina krajských koordinátorů zapojila do kontrolní činnosti. Nejčastěji stihli provést kontrolu ve zhruba 20-35 % ORP ve svém kraji. Dva krajští koordinátoři neprovedli v roce 2018 ani jednu kontrolu. Jedná se o koordinátory z kraje Jihomoravského a Ústeckého. V případě romského koordinátora z Ústeckého kraje nutno dodat, že žádnou kontrolu neprovedl ani v roce 2017.

Do budoucna bude ze strany Úřadu vlády ČR od krajských koordinátorů vyžadována v kontrolní činnosti větší aktivita – zejména v krajích, kde je nejvíce sociálně vyloučených lokalit, např. v Moravskoslezském a právě v Ústeckém kraji.

Tabulka 12 Počet kontrol ORP v roce 2017 a 2018

Kraj	Počet ORP v kraji	Počet kontrol 2017	Podíl zkontrolovaných ORP v kraji v 2017	Počet kontrol 2018	Podíl zkontrolovaných ORP v kraji v 2018
Jihočeský kraj	17	5	29 %	2	12 %
Jihomoravský kraj	21	4	19 %	0	0 %
Karlovarský kraj	7	2	29 %	3	43 %
Kraj Vysočina	15	7	47 %	4	27 %
Královéhradecký kraj	15	12	80 %	5	33 %
Liberecký kraj	10	3	30 %	3	30 %
Moravskoslezský kraj	22	7	32 %	7	32 %
Olomoucký kraj	13	7	54 %	3	23 %
Pardubický kraj	15	4	27 %	7	47 %
Plzeňský kraj	15	4	27 %	4	27 %
Středočeský kraj	26	8	31 %	8	31 %
Ústecký kraj	16	0	0 %	0	0 %
Zlínský kraj	13	0	0 %	1	8 %
celkem	205	63	průměr 31 %	47	průměr 23 %

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu pro rok 2018 bylo zajištěno financování pozice krajského koordinátora včetně jeho potřeb na úrovni kraje. Celkem bylo podpořeno 13 krajů (mimo hl. město Prahu) v celkové výši podpory 5.523.805 Kč.

V případě Ústeckého kraje byla poskytnuta dotace v maximální možné výši 500.000 Kč s ohledem na skutečnost, že uvedený kraj v roce 2018 zaměstnal koordinátora pro romské záležitosti na pracovní úvazek ve výši 1,00. Úvazek ve výši 1,00 mají ještě koordinátoři v Jihočeském a Zlínském kraji. I těmto krajům byla poskytnuta dotace takřka v plné výši, v obou případech došlo ke krácení pouze v řádech desítek korun.

V průběhu roku pořádali romští koordinátoři školení a konference, zapojovali se do tvorby strategických dokumentů, účastnili se platform a porad s partnery při řešení romských záležitostí v kraji. Romští koordinátoři uspořádali celkem 26 akcí, které se tematicky zaměřily např. na legislativní změny v systému pomoci v hmotné nouzi, sociální vyloučení, problematiku finanční gramotnosti a oddlužení; zabývaly se též prací asistentů prevence kriminality, romských poradců, terénních a komunitních pracovníků či asistentů pedagoga. Spolupráci s těmito pracovníky dále rozvíjeli prostřednictvím porad k aktuálním kauzám a dílčím problémům v regionu (celkem 92 porad). Kromě toho se krajští koordinátoři účastnili 95 celostátních, krajských a lokálních platform a podíleli se na tvorbě 54 strategických materiálů v oblasti rozvoje sociálních služeb na území kraje, prevence kriminality, romské integrace a vzdělávání.

Krajští koordinátoři v roce 2018 provedli celkem 47 kontrol obcí s rozšířenou působností (ORP) v souvislosti s výkonem přenesené působnosti (v návaznosti na plnění úkolů

vyplývajících z ustanovení § 6 odst. 8 zákona č. 273/2001 Sb.), což v průměru představuje 23 % navštívených úřadů z celkového množství OPR v ČR.

Tabulka 13 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2018

Číslo projektu	Žadatel	Přidělená dotace
KK180003	Olomoucký kraj	435.940 Kč
KK180004	Jihomoravský kraj	400.000 Kč
KK180005	Liberecký kraj	450.000 Kč
KK180006	Ústecký kraj	500.000 Kč
KK180007	Pardubický kraj	450.000 Kč
KK180008	Plzeňský kraj	375.000 Kč
KK180009	Moravskoslezský kraj	465.300 Kč
KK180010	Zlínský kraj	499.968 Kč
KK180011	Kraj Vysočina	447.618 Kč
KK180012	Karlovarský kraj	300.000 Kč
KK180014	Středočeský kraj	450.000 Kč
KK180017	Královohradecký kraj	250.000 Kč
KK180019	Jihočeský kraj	499.979 Kč

C. Vyhodnocení dotačního programu Podpora terénní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Program Podpora terénní práce **podporuje obce v zaměstnávání terénního pracovníka nebo terénního sociálního pracovníka pracujícího s romskou menšinou**. Terénní (sociální) pracovník je zaměstnáván přímo obcí nebo příspěvkovou organizací obce. Prvním procedurálním cílem programu je rozšiřovat síť podpořených obcí, které usilují o zlepšení integrace Romů a současně mají problémy s romskou komunitou, které nezvládají samy řešit, případně jim jejich finanční situace neumožňuje zajistit potřebnou terénní práci. Finanční problémy se zpravidla týkají malých obcí s nižším počtem obyvatel, proto jsou tyto obce v programu podporovány přednostně. Dále jsou při hodnocení projektů preferováni prvožadatelé nebo příjemci dotace z minulosti, kteří jsou v programu doposud pouze omezenou dobu. **Zároveň je přednostně vyhověno těm žádostem, které se geograficky překrývají se sociálně vyloučenými lokalitami.** Tomu je přizpůsoben celý mechanismus dotačního řízení, včetně evaluačních mechanismů jednotlivých projektů. Podmínkou pro udělení dotace je proto například nutnost schváleného komunitního plánu obce nebo jiného strategického dokumentu, který řeší integraci romských komunit a sociálně vyloučených romských lokalit. Současně program přispívá k lepší spolupráci mezi státní správou a obcemi v dané oblasti a zároveň vytváří a posiluje strukturu veřejné správy pro řešení problematiky romské integrace. Program rovněž přispívá k zaměstnávání Romů na pozicích terénních pracovníků a poskytuje jim tak možnost naučit se určité profesi a získat potřebné zkušenosti. Dlouhodobým přínosem dotačního programu je i aktivace občanů a obcí k převzetí spoluodpovědnosti za řešení vznikajících problémů a za situaci dané komunity.

Druhým procedurálním cílem je přímá práce s klientem v jeho přirozeném prostředí. Tento způsob práce umožňuje kontakt s lidmi, kteří z různých důvodů sami institucionální pomoc nevyhledávají, případně z počátku i odmítají. Návštěvy v domácnostech uživatelů poskytují příležitost ke spolupráci s celou rodinou a širším společenstvím.

Projektové cíle dotačního programu Podpora terénní práce musí být v souladu s:

- Zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025;
- Strategií romské integrace do roku 2020;
- Strategickými a koncepčními dokumenty krajů a obcí, na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel romských sociálně vyloučených lokalit.

Tabulka 14 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008 - 2018

Rok	Konečný rozpočet* (v Kč)	Vyplaceno (v Kč)	Skutečně použito (v Kč)	Podpořené projekty
2008	10.000.000	9.700.000	8.861.452	46
2009	10.036.954	10.036.954	10.036.954	47
2010	9.903.000	9.899.522	9.770.742	49
2011	10.000.000	9.771.587	9.579.921	47
2012	10.000.000	9.972.088	9.972.088	40
2013	8.544.000	8.376.324	8.367.241	43
2014	8.000.000	7.966.625	7.966.625	40

2015	9.532.355	9.531.408	9.260.106	46
2016	9.922.552	9.196.122	8.843.581	41
2017	11.900.000	10.946.416	10.946.416	37
2018	11.900.000	11.399.832	11.203.115	36

*tj. rozpočet výdajů upravený o všechna provedená rozpočtová opatření

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018

Vyhodnocování dotačního titulu a jeho efektivity jako celku probíhá každoročně v několika fázích. Hodnocení efektivity probíhá jednak na zasedání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Podpora terénní práce (dále jen „Komise“). Komise je složena z členů z řad odborné veřejnosti, zaměstnanců státní správy a zástupců romské občanské společnosti. Hodnotitelská Komise zohledňuje kromě výsledku obsahového hodnocení žádostí dvěma hodnotiteli také velikost obce, počet let v programu, potřebnost podpory vzhledem k dané lokalitě, hodnocení terénní práce v obci v minulých letech a celkovou úroveň zpracování projektu. Další instancí sledování jsou následné veřejnosprávní kontroly příjemců dotací, realizované přímo v místě realizace projektu.

Další fází sledování projektů představuje povinnost zaslat průběžnou a závěrečnou zprávu o realizaci projektu a řádně a včas přidělenou dotaci vyúčtovat. Na základě předložených zpráv jsou pak zpracovávány analýzy dotačního programu za uplynulý kalendářní rok. Zjištění a doporučení, která z těchto hodnocení vzejdou, jsou pak zpětně promítnuta do podmínek dotačních řízení, např. ve formě sledovaných indikátorů. O poskytovaných dotacích je vláda mj. informována prostřednictvím každoroční Zprávy o stavu romské menšiny.

V roce 2018 bylo podáno celkem 37 žádostí s finálním finančním požadavkem **12.022.315 Kč**. Komise doporučila k podpoře 37 projektů. Jeden žadatel, Město Trmice, se však rozhodl od projektu odstoupit, proto bylo nakonec podpořeno **36 projektů**, v celkové výši **11.399.832 Kč**. Jeden projekt, město Mělník, se rozhodl svůj projekt ukončit ještě v průběhu roku.

Tabulka 15 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2018

Obec	Počet prac. míst TP	Výše úvazků TP (na 1 pracovníka)				Počet měsíců realizace TP (na 1 pracovníka)				Počet realizovaných plných úvazků TP ¹⁶	Rok prvního zařazení do programu	Počet let trvání bez přerušení
Bílina	1	1				12				1	2001	2
Bruntál	1	0,5 ¹⁷				8	4			0,5	2001	18
Česká Lípa	1	1				12				1	2001	18
Český Krumlov	1	1				12				1	2011	8
Dubí	1	1				12				1	2014	5
Hranice	1	1				12				1	2005	14
Cheb	2	0,75	1			12	12			1,75	2004	6
Chomutov	4	1	1	1	1	12	12	12	12	4	2010	7

¹⁶ Výpočet: počet měsíců výkonu terénní práce na obci * výše úvazku TP / 12 měsíců

¹⁷ Během roku došlo ke změně na pozici TP

Karviná	4	0,5	0,5	0,5	0,5	12	12	12	12	2	2003	16	
Kobylá nad Vidnavkou	1	0,5			12			0,5			2010	2	
Krásná Lípa	1	1			12			1			2008	11	
Mělník	1	1			12			1			2014	2	
Mikulovice	1	1			12			1			2014	5	
Milevsko	1	0,75			12			0,75			2005	14	
Moravská Ostrava a Přívoz	1	1			12			1			2011	8	
Moravská Třebová	2	0,5	0,75		12	10	1	1,21			2003	16	
Nové Město pod Smrkem	1	1			12			1			2015	5	
Nový Bor	1	1 ¹⁷			9	3		1			2014	5	
Opava	1	1			12			1			2007	1	
Písek	1	1			12			1			2014	5	
Praha 7	1	0,5			12			0,5			2003	1	
Praha 14	2	1	1		12	12		2			2004	9	
Roudnice nad Labem	1	0,9			12			0,9			2004	9	
Rumburk	2	1	1		12	12		2			2009	10	
Sokolov	1	1			12			1			2007	9	
Svitavy	1	1 ¹⁷			9	3		1			2012	5	
Šluknov	1	1			12			1			2009	10	
Štětí	1	1			12			1			2013	4	
Tábor	1	0,8			12			0,8			2005	1	
Velká Bystřice	1	0,62			12			0,62			2011	8	
Velké Hamry	1	1			12			1			2014	5	
Větrní	1	1			12			1			2013	6	
Vrbátky	1	0,7			12			0,7			2011	8	
Vysoké Mýto	1	1			12			1			2015	4	
Znojmo	1	0,75			12			0,75			2008	5	
Žďár nad Sázavou	4	0,5 ¹⁷	0,25	0,25	0,11	8	0	12	12	12	0,94	2011	8
36 obcí a městských částí	50 praco vních míst	Schválená výše úvazků – 43,76									Realizovaná výše úvazků – 40,30		

Za účelem posouzení účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti byla sledována níže uvedená kritéria, která ukazují **stabilizaci a kvalitu poskytované terénní práce**.

1. Počet let trvání programu bez přerušení
2. Personální kapacita terénní práce
3. Personální charakteristiky terénních pracovníků
4. Geografické rozložení terénní práce ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám
5. Další indikátory úspěšnosti programu

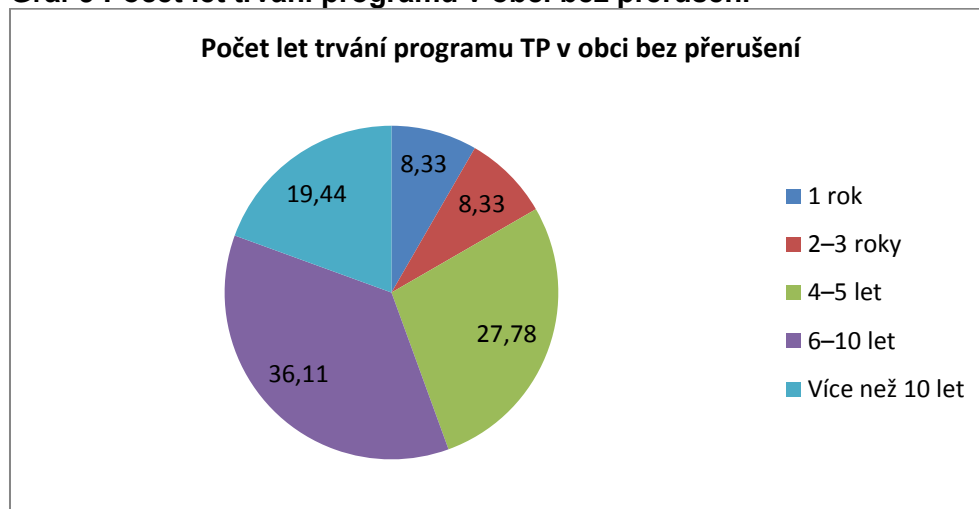
Počet let trvání programu bez přerušení

Toto kritérium slouží k posouzení stabilizace a „institucionalizace“ dotačního programu v rámci obce. Z následující tabulky je zřejmé, že obce do programu vstupovaly průběžně a ve sledovaném roce 2018 do něj nově vstoupily tři obce a městské části (Opava, Praha 7 a Tábor), a to ve všech třech případech po několikaleté pauze. Naopak 7 obcí je do programu zapojeno více než 10 let. Nejdéle jsou zapojeny obce Bruntál a Česká Lípa, a to celých 18 let bez přestávky. Z tabulky 16 dále vyplývá, že počet obcí, které v programu participují již delší dobu (více než 5 let), a obcí, které v programu participují 5 let a méně, je téměř stejný (20 k 16 obcím). Průměrný počet let trvání programu v obci je pak 7,5 let, což je nárůst oproti minulému roku, kdy byl průměrný počet let 6,7. Tento nárůst koresponduje s tím, že naprostá většina příjemců z roku 2017 (33 příjemců) pokračovala i v roce 2018.

Tabulka 16 Počet let trvání programu v obci bez přerušení

Počet let v programu	Počet obcí	Podíl (%)
1 rok	3	8,33
2 – 3 roky	3	8,33
4 – 5 let	10	27,78
6 – 10 let	13	36,11
Více než 10 let	7	19,44
Průměrný počet let v programu: 7,5		

Graf 9 Počet let trvání programu v obci bez přerušení

Personální kapacita terénní práce

Tabulka 17 Výše průměrného úvazku terénní práce v rámci programu v obci

Kategorie průměrného úvazku	Počet obcí	Podíl (%)
Méně než 1,00	13	36,11
1,00	23	63,89
Celkem	36	100,00

Pouze 13 obcí, tedy 36,11 %, zřídilo v roce 2018 v rámci programu úvazek TP menší než 1,00. U většiny příjemců dotace (23 obcí, 63,89 %) byla zřízená místa TP spojena s plným úvazkem, tedy průměrným úvazkem 1,0 (viz tabulka č. 17 a tabulka č. 15 třetí sloupec). Preference plných úvazků před částečnými ze strany obce hodnotíme jako pozitivní trend, který jsme zaznamenali již v minulých letech. Ukazuje se tak, že stabilita pracovního poměru slouží ke kvalitnějšímu výkonu práce, snaže se nadále vzdělávat apod. Důsledkem toho je pak lepší a kvalitnější výkon terénní práce.

V celkem šesti obcích byl zřízen úvazek v součtu vyšší než 1,0 (vykonávaný tedy více osobami). Konkrétně se jednalo o obce: Cheb, Chomutov, Karviná, Moravská Třebová, Praha 14 a Rumburk. To může souviset jak s velikostí města nebo obce (většinou se jedná o největší z podpořených obcí na počet obyvatel), tak s celkovým počtem romských obyvatel, tak počtem vyloučených lokalit, které generují problémy, na které se TP soustředí.

Tabulka 18 Typ pracovního poměru terénních pracovníků

Typ pracovního poměru	Počet osob na pozici TP	Podíl (%)
PS na dobu neurčitou	27	50,00
PS na dobu určitou	22	40,74
DPČ	4	7,41
DPP	1	1,85
Celkem osob, které se vystřídaly na pozici TP	54	100,00

Velmi pozitivním trendem je upřednostňování pracovního poměru oproti DPČ/DPP. V roce 2018 se pracovníci na DPČ vyskytovali pouze v obci Karviná a jedna pracovnice na DPP také v obci Žďár nad Sázavou. Oproti minulému roku se mírně zvrátil trend posunu od pracovních smluv na dobu určitou ke smlouvám na dobu neurčitou, který byl typický pro poslední roky. Zatímco v roce 2017 bylo zaměstnáno na dobu neurčitou 55,9 % TP, v roce 2018 to bylo 50 %, což je ale stále polovina veškerých typů pracovního poměru. Pracovní smlouvy na dobu určitou ve stejném období vzrostly z 35,6 % v roce 2017 na 40,74 % v roce 2018. Zaměstnávání na dobu neurčitou vede ke kvalitnějšímu pracovnímu výkonu, jelikož pracovníci nejsou ohroženi bezprostředním ukončením pracovního poměru. Smlouvu na dobu neurčitou lze považovat i za indikátor stability pracovní pozice v případě, že obec nebude v budoucnu podpořena z dotačního programu.

Personální charakteristiky terénních pracovníků

Tabulka 19 Délka praxe jednotlivých TP

Praxe TP	Počet osob	Podíl (%)
0 – 11 měsíců (do jednoho roku)	5	9,26
12 – 24 měsíců (1 – 2 roky)	9	16,67
25 – 60 měsíců (2,1 – 5 let)	18	33,33
Více než 61 měsíců (více než 5 let)	22	40,74
Celkem	54	100,0

Z tabulky 19 vyplývá, že pozici terénního pracovníka vykonávají spíše osoby zkušenější, 74,07 % z nich má praxi ve stejném či obdobném oboru delší než 2 roky. Naopak pouze 25,93 % TP má praxi do dvou let včetně (patří sem i osoby, které získali praxi v průběhu výkonu práce TP v roce 2018). Toto zjištění napovídá tomu, že okruh pracovníků, kteří vykonávají terénní práci, je již relativně stabilizován a v menší míře se objevují „nováčci“ jako absolventi škol či lidé z romské komunity, kteří by byli zcela bez zkušeností.

Tabulka 20 Nejvyšší dokončené vzdělání TP

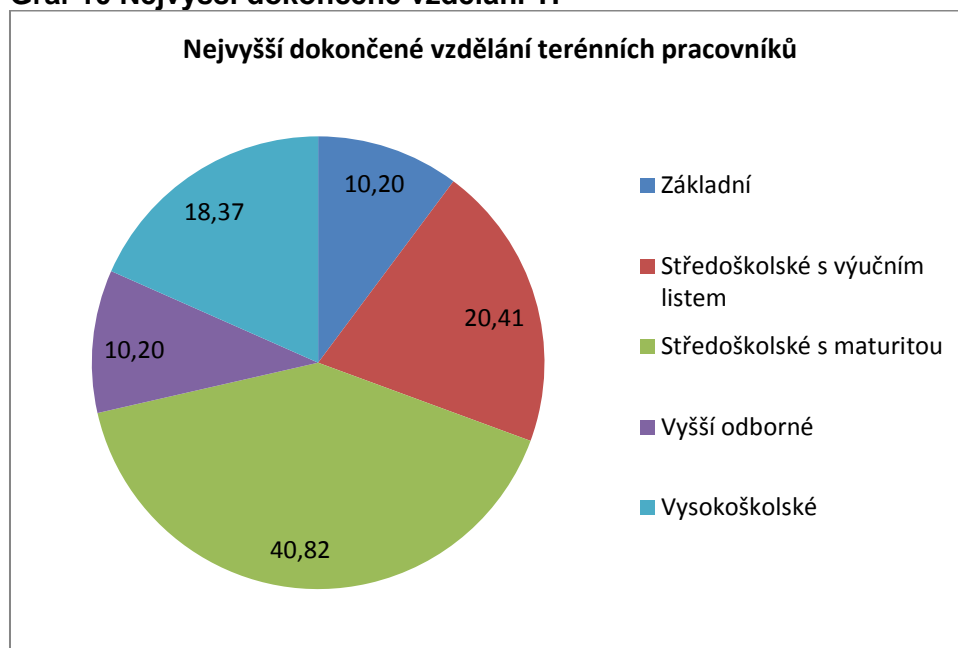
Vzdělání terénních pracovníků	Počet osob	Podíl (%)
Základní	5	10,20
Středoškolské s výučním listem	10	20,41
Středoškolské s maturitou	20	40,82
Vyšší odborné	5	10,20
Vysokoškolské	9	18,37
Celkem	49¹⁸	100,0

Oproti roku 2017 se zvýšil podíl TP ve vzdělanostních kategoriích „základní“ (ze 7,9 % na 10,2 %) a „středoškolské s výučním listem“ (z 13,2 % na 20,41 %). Podíl naopak poklesl v kategoriích „středoškolské s maturitou“ (ze 44,7 % na 40,82 %), „vyšší odborné“ (z 10,5 % na 10,2 %) a „vysokoškolské“ (z 23,7 % na 18,37 %). Přes zmíněný pokles zůstává nadále dominantním nejvyšším vzděláním „středoškolské s maturitou“. Letošní rok potvrdil trend, sledovaný už v minulém roce, tedy úbytek vysokoškolsky vzdělaných TP a TP s maturitou a na druhé straně přírůstek TP se základním vzděláním a výučním listem.

¹⁸ Celkový počet TP v roce 2018 byl 54. V roce 2018 bylo ale možné zvolit formulaci „vzdělání odpovídající kvalifikaci pracovníka v sociálních službách“. U pěti TP, kteří tuto možnost zvolili, tedy nebylo možné určit nejvyšší dosažené vzdělání. Pro účely této tabulky, kterými jsou vyjádření výše vzdělání TP v procentech a následné porovnání s minulým rokem, jsme tedy tyto TP do tabulky nezařadili.

Graf 10 Nejvyšší dokončené vzdělání TP

Tabulka 21 Struktura TP z hlediska pohlaví

Pohlaví terénního pracovníka	Počet osob	Podíl (%)
Žena	43	79,63
Muž	11	20,37
Celkem	54	100,0

Z hlediska pohlaví představovaly většinu terénních pracovníků ženy (79,63 %), muži tvořili pouze 20,37 % ze všech pracovníků. Tento výsledek tak odpovídá celospolečenskému trendu v oblasti zaměstnanosti. V oblasti sociální práce a sociálních služeb obecně převažují ženy. Dle výzkumu ČSU *Zaostřeno na ženy a muže – 2017*¹⁹ pracovalo ve zdravotní a sociální péči 79,2 % žen.

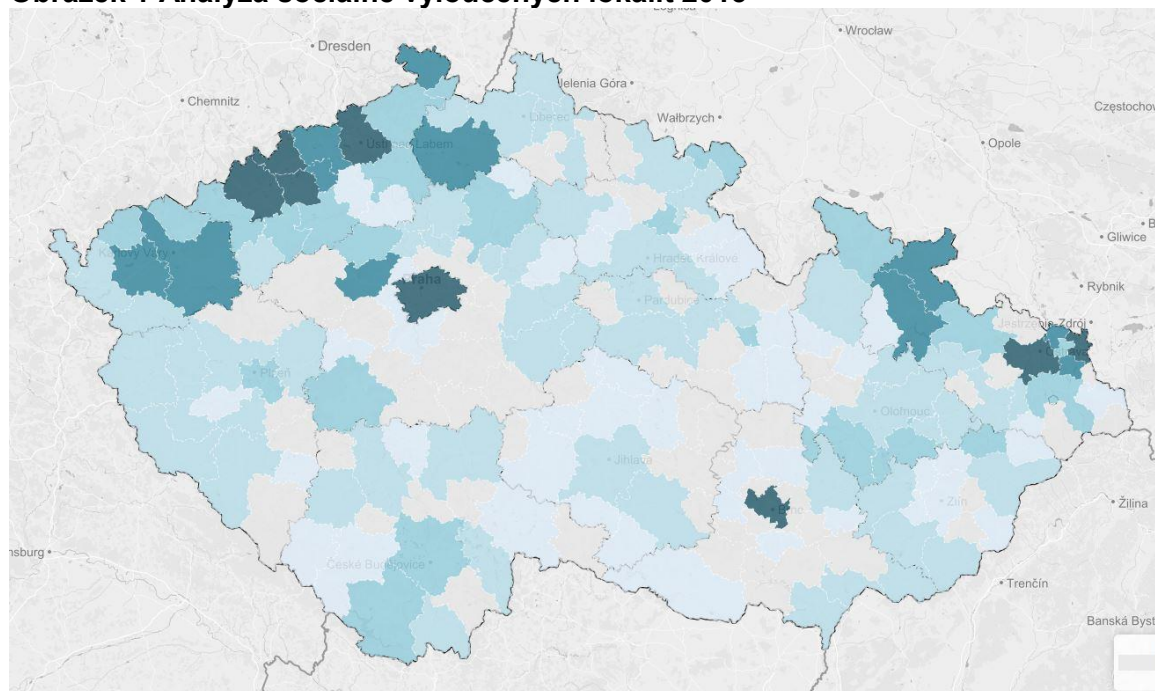
Geografické rozložení terénní práce ve vztahu k sociálně vyloučeným lokalitám

Na obrázku č. 1 je zobrazena Analýza sociálně vyloučených lokalit, která byla realizována v roce 2015. Obrázek 2 zachycuje rozložení finančních prostředků v dotačním programu Podpora terénní práce v roce 2018 (červeně). Z obrázků je tak pozorovatelné, že poskytnutá podpora ve většině lokalit pokrývá místa s nejvyšším počtem osob sociálně vyloučených či osob sociálním vyloučením ohrožených.

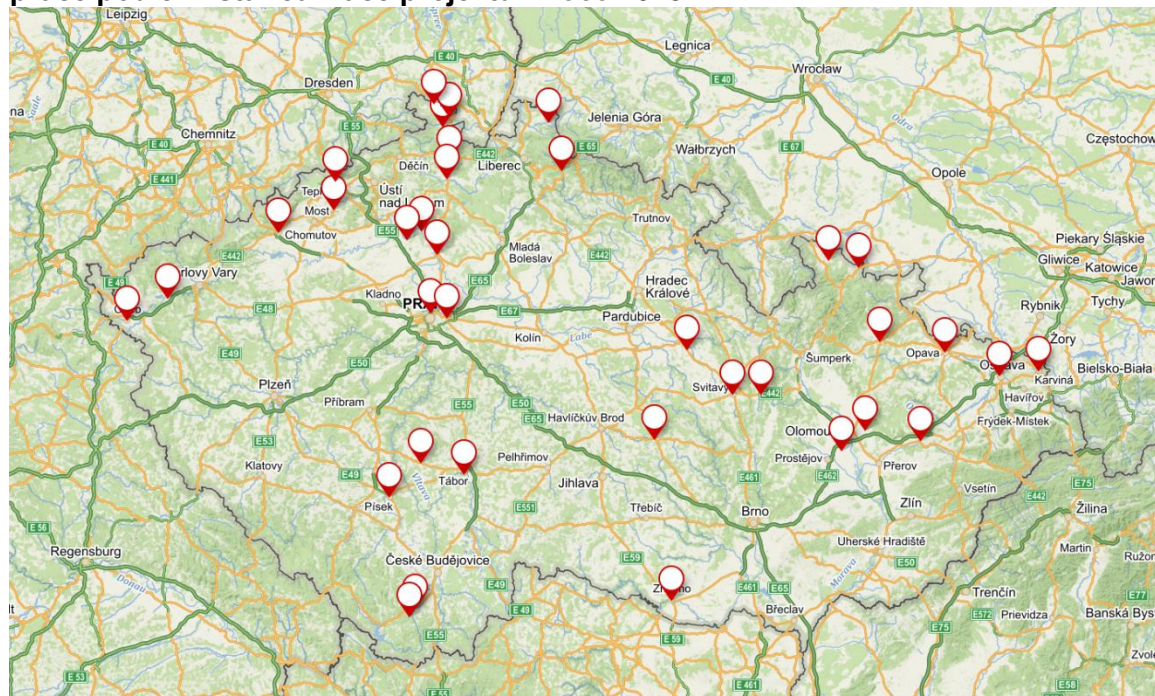
¹⁹ Viz <https://www.czso.cz/documents/10180/45709978/300002174407.pdf/d9a7bbc6-705d-478f-9d36-e3ce94e7f7d2?version=1.1>

Obrázek 1 Analýza sociálně vyloučených lokalit 2015

Obrázek 2 Rozložení finančních prostředků dotačního programu Podpora terénní práce podle místa realizace projektu v roce 2018

Další indikátory úspěšnosti programu

Tabulka 22 Naplňování jednotlivých indikátorů výkonu práce terénních pracovníků

Sledované Indikátory k činnosti terénních pracovníků	Počet osob/klientů
Celkový počet uživatelů	8 475
Počet uživatelů negramotných	226
Počet nezaměstnaných uživatelů	3 083
Počet uživatelů, s nimiž TP hledal práci	1 111
Počet úspěšně zaměstnaných uživatelů	393
Počet uživatelů aktivních u ÚP	890
Počet uživatelů, s nimiž TP hledal bydlení	1 877
Počet uživatelů s nalezeným bydlením	534
Počet uživatelů s problematickými nájemními vztahy	490
Počet vyřešených uživatelů s problematickými nájemními vztahy	239
Celkový počet uživatelů v oblasti práce s dětmi a s mládeží	2 351
Počet dětí umístěných do mateřské školy	182
Počet dětí umístěných do přípravného ročníku	50
Počet dětí umístěných do ZŠ	145
Počet dětí s doučováním	206
Počet dětí umístěných do SŠ	71
Počet dětí umístěných do VŠ	6
Počet uživatelů, jimž pomáhal s úvěry	380
Počet uživatelů, jimž vyřešil úvěry	110
Počet uživatelů, jimž pomáhal s dluhy s bydlením	690
Počet uživatelů, jimž vyřešil dluhy s bydlením	350
Počet uživatelů, jimž pomáhal s exekucí	613
Počet uživatelů návykových látek	798
Počet uživatelů - gamblerství	205
Počet uživatelů záškoláků	279
Počet uživatelů - lichvářství	113
Počet případů diskriminace v práci	52
Počet případů diskriminace v bydlení	458
Počet případů diskriminace ve vzdělávání	26
Počet případů diskriminace v lékařských a sociálních službách	35

Celkový počet klientů, se kterými terénní pracovníci pracovali, je 8.475. Tento počet však nemusí být zcela vypovídající vzhledem k případům, kdy jeden terénní pracovník ukončil pracovní poměr a na jeho místo nastoupil nový terénní pracovník, který mohl převzít část jeho klientů, dále je možné, že někteří klienti jsou započítáni vícekrát, neboť má-li obec například 4 TP, je možné, že se stejným klientem pracovali 2, nebo více TP. Průměrný počet klientů na jeden celý úvazek TP za rok 2018 byl 210 klientů.

Terénní pracovníci pomáhali klientům v široké škále problémů běžného života, které obyvatele vyloučených lokalit tíží a nezvládají je řešit sami. Pomáhali klientům s vyřizováním dávek, včetně dávek pro osoby se zdravotním postižením, vyřizováním potřebných

dokumentů (např. občanský průkaz nebo průkaz zdravotní pojišťovny), při řešení dluhů a exekucí, zvládání náročných životních situací (stěhování, ztráta zázemí), při hledání bydlení a zaměstnání a ve spolupráci s dalšími aktéry usilovali o eliminaci rizikového chování či záškoláctví a o zlepšení péče o děti. Tabulka 22 shrnuje také některé úspěchy, které byly dosaženy za pomoci terénní práce v rámci podpořených projektů.

Přibližně 35,37 % klientů, s nimiž TP hledali pracovní místo, bylo úspěšně umístěno na trh práce. TP poskytovali podporu při vyhledávání vhodných pracovních pozic, klientům pomáhali při sepisování životopisů, v případě potřeby klienty doprovodili k zaměstnavateli nebo s klienty předem nacvičovali jednání se zaměstnavatelem. Mezi nejčastější důvody, kvůli kterým se klientům nepodařilo získat zaměstnání, patřily stanovené podmínky pro danou pracovní pozici (např. klient neměl dostatečné vzdělání nebo praxi), problém zajištění nezletilých dětí u více početných rodin po dobu výkonu práce (doprovod dětí do mateřské nebo základní školy a následné vyzvednutí), nízká mzda nebo neochota zaměstnavatele přijat romské klienty. TP řešili okolo 52 případů diskriminace na trhu práce. Vysoké zadlužení klientů bylo dalším významným faktorem, který brzdil jejich motivaci získat zaměstnání. Podstatná část mzdy by tak byla odvedena na splacení závazků klienta.

Díky spolupráci s dluhovými poradnami TP pomáhali klientům řešit komerční úvěry, dluhy na bydlení i exekuce. U 28,95 % klientů, kterým TP pomáhali při jednání s úvěrovými či leasingovými společnostmi, se problém zadluženosti úspěšně vyřešil. Více než polovina klientů, s nimiž TP řešili dluhy spojené s bydlením, své závazky splnila nebo pravidelně splácí podle sjednaného splátkového kalendáře. Vyřešením dluhů vůči městu klienti mnohokrát splnili zásadní podmínku pro získání městského bytu, čímž se jim otevřela možnost k vyřešení otázky bydlení.

3. Shrnutí

Hlavním přínosem programu Podpora terénní práce je podpora obcí v zaměstnávání terénního pracovníka pracujícího s romskou menšinou. Aby při daném rozpočtu programu byl naplňován cíl rozšiřování celku podpořených obcí, do programu by měly každoročně vstupovat nové obce. V roce 2018 vstoupily do programu 3 obce, ve všech případech se jedná o obce, které vstoupily do programu po několikaleté pauze, a téměř polovina podpořených obcí (44,44 %) byla v programu méně než pět let.

Pozitivní trend se ukazuje i v zaměstnávání TP, když až 63,89 % TP je zaměstnáno na plný úvazek a většina TP má uzavřenou pracovní smlouvou na dobu neurčitou. Co se týká vzdělanostní struktury, 69,39 % pracovníků mělo nejvyšší dosažené vzdělání buď středoškolské s maturitou, vyšší odborné, nebo vysokoškolské. Toto číslo je však oproti minulému roku nižší.

Celkový počet klientů, se kterými podpoření terénní pracovníci v roce 2018 pracovali, je **8.475**. Terénní pracovníci pomohli nalézt práci 393 klientům a nové bydlení díky jejich pomoci našlo 534 klientů. Celkem 182 dětí bylo díky TP umístěno do mateřské školy a 110 klientů s pomocí TP vyřešilo své úvěry a 350 klientů dluhy na bydlení.

Provedená hodnocení ukazují, že program na Podporu terénní práce je efektivním nástrojem státní politiky na začleňování dotčených skupin obyvatel do společnosti. Neduplikuje činnosti jiných dotačních programů, poskytovaných ministerstvy či Úřadem vlády, ale spíše se navzájem doplňují.

Tabulka 23 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v r. 2018

Číslo projektu v aplikaci	Příjemce dotace	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
TP180005	Městská část Praha 14	Terénní práce na Praze 14	600 000
TP180006	Obec Vrbátky	Terénní práce v obci Vrbátky v roce 2018	209 999
TP180007	Město Česká Lípa	Podpora terénní práce pro rok 2018	236 600
TP180008	Statutární město Chomutov	Terénní práce v Chomutově 2018	1 191 829
TP180009	Město Znojmo	Romský terénní pracovník 2018	224 100
TP180010	Město Písek	Podpora terénní práce Písek 2018	300 000
TP180011	Město Hranice	Podpora TP v romské komunitě na Hranicku pro rok 2018	230 000
TP180012	Město Krásná Lípa	AMARI - Terénní programy 2018	300 000
TP180013	Město Vysoké Mýto	Terénní práce ve vyloučených vysokomýtských lokalitách IV	299 490
TP180014	Město Moravská Třebová	Podpora terénní práce pro rok 2018 v Moravské Třebové	300 000
TP180015	Město Větrní	Podpora terénní práce ve Větrní	300 000
TP180016	Městská část Praha 7	Podpora terénní práce na území MČ Praha 7 v roce 2018	149 996
TP180017	Město Cheb	Podpora terénní práce pro rok 2018	506 631
TP180018	Město Bruntál	Podpora terénní práce v Bruntále 2018	147 092
TP180019	Statutární město Ostrava, městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz	Terénní práce 2018	300 000
TP180020	Město Svitavy	Terénní programy Svitavy 2018	270 000
TP180021	Město Velké Hamry	Podpora terénní práce ve Velkých Hamrech 2018	274 000
TP180022	Statutární město Karviná	Terénní práce Karviná 2018	450 000
TP180023	Město Štětí	Terénní práce - Štětí 2018	300 000
TP180024	Město Trmice	Terénní práce v Trmicích 2018	odstoupili
TP180025	Město Nový Bor	Podpora terénní práce Nový Bor	299 999
TP180026	Město Roudnice nad Labem	Podpora terénní práce 2018	269 999
TP180027	Město Žďár nad Sázavou	Terénní práce v lokalitě Žďár 3	300 000
TP180028	Město Milevsko	Podpora terénní práce 2018	225 000
TP180029	Město Sokolov	Podpora terénní práce 2018 - Sokolov	299 999
TP180030	Statutární město Opava	Terénní práce v Opavě 2018	299 999
TP180033	Město Český Krumlov	Podpora terénní práce v Českém Krumlově na rok 2018	300 000
TP180034	Město Nové Město pod Smrkem	Podpora terénní práce v NMpS	300 000

TP180035	Obec Mikulovice	Podpora terénní práce v Mikulovicích 2018	299 152
TP180036	Město Rumburk	Podpora terénní práce pro rok 2018	400 000
TP180038	Město Šluknov	TERÉNNÍ PRÁCE ŠLUKNOV	257 200
TP180039	Město Bílina	Terénní práce Bílina 2018	300 000
TP180040	Město Velká Bystřice	Podpora terénní práce ve Velké Bystřici 2018	287 347
TP180041	Obec Kobylá nad Vidnavkou	Podpora terénní práce v Kobylé 2018	150 000
TP180042	Město Tábor	Podpora terénní práce 2018	240 000
TP180043	Město Dubí	Podpora terénní práce 2018	281 400
TP180044	Město Mělník	Terénní sociální pracovník 2018	300 000

D. Vyhodnocení dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce je preventivního charakteru a je určen pro neziskové organizace (spolky, ústavy, církevní právnické osoby, obecně prospěšné společnosti, nadace nebo nadační fondy) na realizaci neinvestičních projektů podporujících příslušníky romské komunity a obyvatele sociálně vyloučených lokalit (SVL) s cílem předcházet u nich sociálnímu vyloučení a odstraňovat jeho důsledky.

Dotační program je rozčleněn do dvou okruhů, v rámci nichž jsou podporovány následující:

- A) **projekty využívající principy komunitní práce** v romských komunitách/lokality, tj. projekty poskytující podporu a pomoc lidem žijícím v romských komunitách/lokality k získávání dovednosti řešit svoji situaci vlastními silami, s podporou dalších osob nebo společným úsilím dané komunity;
- B) **aktivity, které doplňují sociální programy a sociální služby**, u nichž žadatel prokázal analýzou cílové skupiny, že jsou potřebné a vedou k prevenci sociálního vyloučení nebo přispívají ke zlepšení situace obyvatel romských lokalit.

Doplňkovou součástí projektů může být edukační a informační činnost, tj. pořádání informačních kampaní pro veřejnost, účast na výstavách a veřejných prezentacích včetně doprovodných programů, pořádání odborných konferencí a seminářů, provoz informačních webových portálů, zpracování příkladů dobré praxe (např. formou příručky, včetně zpracování metodiky postupů v dané oblasti), vydávání informačních materiálů, letáků, tiskovin a publikací.

Cíle programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce

Zacílení dotačního programu odpovídá na aktuální potřeby v sociálně vyloučených lokalitách, současně však umožňuje rozvíjet inovativní přístupy k řešení situací, ve kterých se sociálně vyloučení obyvatelé nachází, a to prostřednictvím metod komunitní práce.

Hlavním cílem programu je přispět k vytvoření takových podmínek, aby dotčení občané byli schopni se sami aktivně zapojit do překonávání svého nepříznivého postavení ve společnosti a jeho důsledků, aby dokázali plně využívat svá práva, ale také neopomíjet své povinnosti a nezůstávali pouze v rolích klientů sociálních služeb, resp. pasivních příjemců podpory (služeb, dávek). K naplnění tohoto cíle jsou podporovány organizace, které pracují s principy komunitní práce, která směřuje k aktivizaci příslušníků dané komunity, jejich participaci, převzetí odpovědnosti a řešení své situace a situace celé komunity vlastními silami.

Sekundárním cílem je zlepšit soužití mezi majoritou a minoritou v daných lokalitách prostřednictvím komunitních aktivit, které budto budují lepší prostředí, ve kterém se Romové nacházejí, případně zapojují zástupce menšiny a majority do společných akcí.

Projektové cíle dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce jsou určeny a musí být v souladu s:

- Zásadami dlouhodobé Koncepce romské integrace do roku 2025,
- Strategii romské integrace do roku 2020,

- Strategickými a koncepčními dokumenty krajů a obcí na jejichž území se projekt realizuje, které se vztahují k integraci, resp. sociálnímu začleňování Romů a obyvatel romských sociálně vyloučených lokalit.

Projekty podporují a vytváří tzv. multidisciplinární přístupy, spolupráci různých institucí na formální i neformální úrovni a posilují aktivní role obcí v prevenci sociálního vyloučení a realizaci/zavádění komunitní práce.

Podpořené projekty díky svému zaměření přispěly k aktivizaci občanů k převzetí vlastní odpovědnosti za sebe, rodinu a místní komunity a řešení místních problémů v oblasti bydlení, vzdělání, trhu práce a další. Byly podpořeny také projekty organizací působících v obcích a lokalitách, kde z různých důvodů nepůsobí terénní pracovníci obcí, a tím byla zhuštěna síť subjektů zapojených do řešení problémů.

Tabulka 24 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2010-2018

Rok	Rozpočet	Navrženo Komisí	Vyplaceno	Podpořené projekty
2010	23.077.000 Kč	23.054.000 Kč	23.054.000 Kč	60
2011	20.420.000 Kč	19.669.000 Kč	19.669.000 Kč	35
2012	10.055.465 Kč	10.055.000 Kč	10.055.000 Kč	31
2013	15.367.230 Kč	15.367.000 Kč	15.167.000 Kč	55
2014	13.300.000 Kč	13.298.000 Kč	13.298.000 Kč	52
2015	13.350.000 Kč	12.487.000 Kč	12.207.000 Kč	32
2016	14.025.000 Kč	12.304.420 Kč	11.950.420 ²⁰ Kč	28 ²¹
2017	14.000.000 Kč	15.371.587 ²² Kč	13.389.461 Kč	37 ²³
2018	13.000.000 Kč	12.276.668 Kč	12.253.878 Kč	23

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018

Vyhodnocování projektů na základě sledovaných indikátorů

V rámci vyhodnocování účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti poskytovaných dotací byla vypracována základní metodika vyhodnocování projektů. Metodika v sobě zahrnuje indikátory, které jsou napříč dotačním řízením u jednotlivých projektů sledovány, a jejich naplnění je následně vyhodnocováno. Hodnoty uváděné v indikátorových tabulkách se vztahují nejen k dotaci poskytované Úřadem vlády, ale k celému projektu, tzn. včetně spolufinancování ze strany příjemců dotace.

Pro tento dotační program byly vypracovány dvě tabulky zahrnující kvantitativní a kvalitativní ukazatele. První indikátorová tabulka se týká projektů, jež se svým obsahem zaměřují na

²⁰ Komise navrhla na svém zasedání podpořit 29 organizací ve výši 12.304.420 Kč. Jedna z organizací po zasedání Komise odstoupila z dotačního programu. Celkem bylo podpořeno 28 organizací ve výši 11.950.420 Kč. Zbylé finanční prostředky byly převedeny do dotačního programu Podpora terénní práce a Podpora koordinátorů pro romské záležitosti, kde požadované částky výrazně převyšují rozpočty programů.

²¹ V první polovině roku 2016 jedna z podpořených organizací dotaci v plné výši vrátila a oznámila nemožnost projekt realizovat. Celkem bylo realizováno 27 projektů v částce 11.718.420 Kč.

²² Po zasedání Komise v I. kole dotačního řízení v rámci zpracování Dodatku k žádosti 2 organizace odstoupily a další 4 organizace si v rámci zpracování Dodatků snížily navrhovanou dotaci. Tyto prostředky spolu se zbylými prostředky z dotačního programu Podpora terénní práce byly použity k vyhlášení II. kola dotačního řízení.

²³ V roce 2017 byla uskutečněna dvě kola dotačního programu, přičemž v prvním kole bylo podpořeno 25 organizací v celkové výši 11.675.971 Kč a v kole druhém 12 organizací v celkové výši 1.713.490 Kč.

komunitní práci. Druhá indikátorová tabulka předkládá data o projektech zaměřujících se na aktivity doplňující sociální programy a sociální služby.

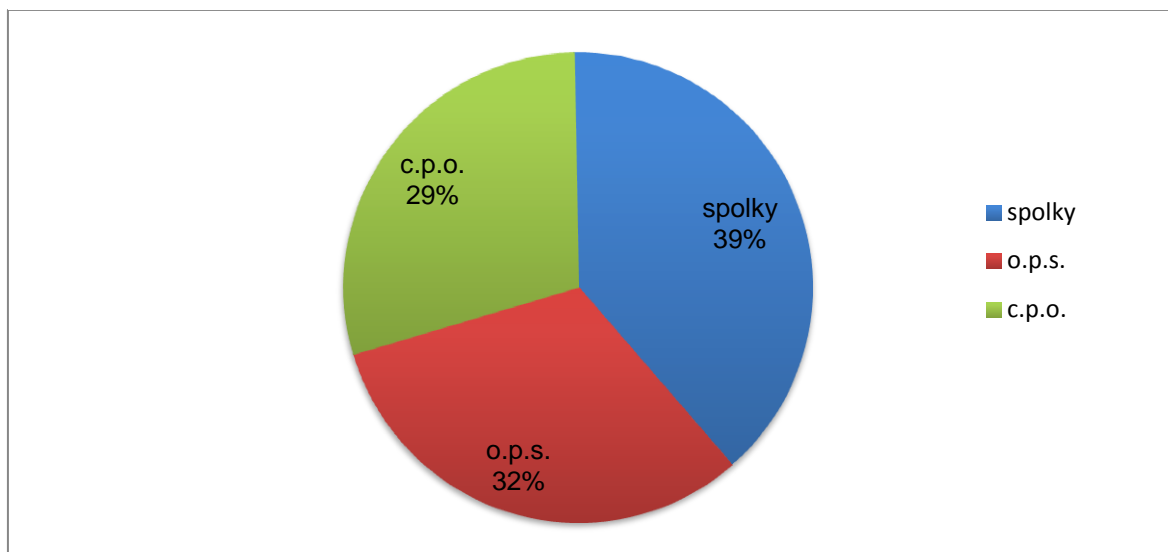
Vyhodnocení dotačního programu dle indikátorů

Po jednání Komise pro hodnocení projektů v rámci dotačního programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce bylo doporučeno k podpoře 25 organizací v celkové výši 12.973.719 Kč. Před vydáním rozhodnutí však jedna z organizací (SKP-CENTRUM, o.p.s. - navrženo 434.580 Kč) z dotačního řízení odstoupila a další organizace byla vyřazena z důvodu porušení rozpočtové kázně (SPOLEČNĚ-JEKHETANE, o.p.s. - navrženo 285.261 Kč). Finanční prostředky tak byly poskytnuty celkem 23 subjektům v celkové výši 12.253.878 Kč. Prostředky byly poskytnuty na neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem (9 podpořených projektů), spolkům (7 podpořených projektů) a církevním právnickým organizacím (7 podpořený projekt)

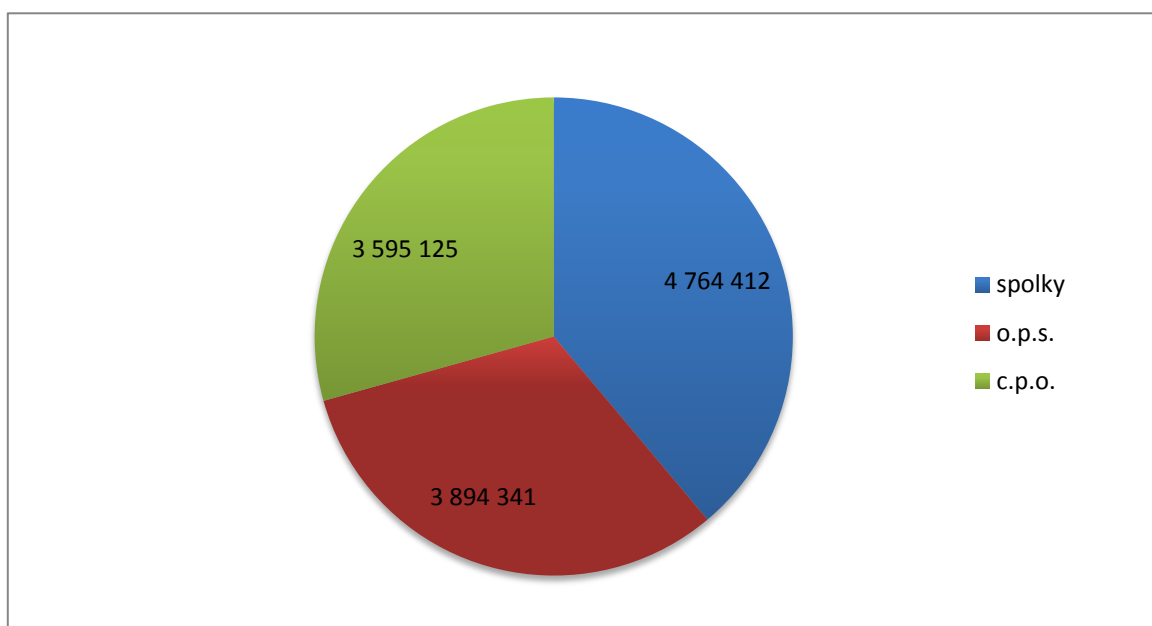
V rámci vypořádání dotací za rok 2018 byly zpět na účet Úřadu vlády zaslány vratky organizací v celkové výši 874.956,18 Kč, z čehož 261.139 Kč činila vratka v průběhu roku. Organizace v rámci roku 2018 vyčerpaly prostředky ve výši 11.378.921,82 Kč.

Graf 11 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2018 v procentuálním zastoupení

Graf 12 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2018 v absolutní výši

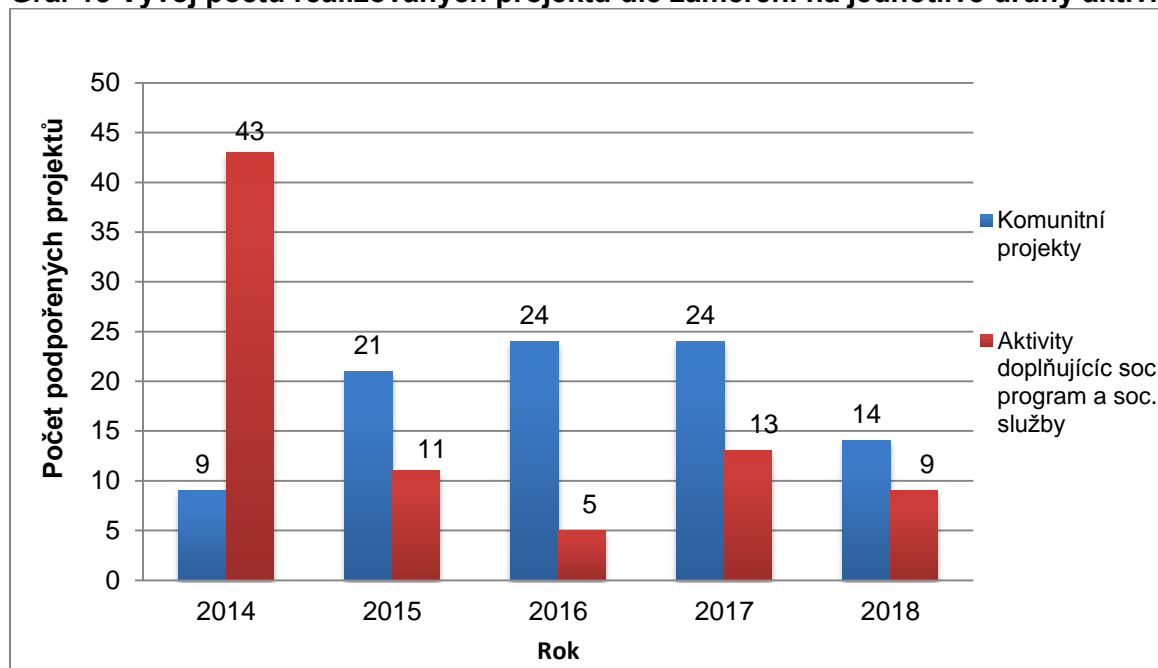

Jak lze pozorovat z grafů výše, z hlediska právní formy převažují spolky (39 %), těsně následované obecně prospěšnými společnostmi (32 %) a poté církevními právními osobami (29 %).

Graf 13 Vývoj počtu realizovaných projektů dle zaměření na jednotlivé druhy aktivit

Z grafu 13 je pozorovatelná rostoucí tendence u projektů zaměřených na komunitní práci. Zatímco v roce 2014 využívalo principy komunitní práce pouze 9 projektů, v následujících letech komunitní projekty již převažovaly. Co se týká projektů zaměřených na aktivity doplňující sociální programy a sociální služby, počet předkládaných a následně podpořených žádostí v tomto okruhu v předchozích letech vykazoval sestupnou tendenci.

Nutné je zmínit i celkově klesající počet podpořených organizací, což je dáno mj. přidělenými finančními prostředky pro tento dotační program, vyššími nároky na organizace realizující projekty a snahou poskytovatele pro dosažení vyšší efektivity dotačního řízení, což může, především malým organizacím, činit problémy. Dotační program má stanoveno, že pouze ve výjimečných případech může být dotace poskytnuta na projekty, kde je dotace Úřadu vlády pouze doplňkovým zdrojem financování. Výjimku tvoří počet podpořených projektů za rok 2017, což je ale dáno realizací dvou kol dotačního řízení. Pokud by druhé kolo nebylo realizováno, počet podpořených projektů by byl 25, což by klesající tendenci potvrdilo.

Tabulka 25 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů

Oblast	Vyplaceno (Kč)	Vráceno ²⁴ (Kč)	Skutečně použito (Kč)	Počet projektů	Zapojené osoby	Zaměstnání osob (přečteno na plné úvazky)
komunitní práce	8.013.433	755.647,64	7.257.785,36	14	1.836	22,13
doplňující aktivity	4.240.445	119.308,54	4.121.136,46	9	629	12,53
celkem	12.253.878	874.956,18	11.378.921,82	23	2.465	34,66

Výše uvedená tabulka 25 uvádí základní finanční a personální ukazatele dle zaměření projektů. Organizace realizující projekty vyživající principy komunitní práce byly podpořeny v celkové výši 8.013.433 Kč, přičemž z toho bylo skutečně využito 7.257.785,36 Kč. Nevyužité finanční prostředky činily 755.647,64 Kč. Na projekty zaměřené na aktivity doplňující sociální programy a sociální služby bylo celkově vynaloženo 4.240.445 Kč. Organizace v této oblasti podpory využily prostředky ve výši 4.121.136,46 Kč a vratky činily 119.308,54 Kč.

Rozdíl mezi vrácenými finančními prostředky v jednotlivých oblastech projektu může být způsoben především faktem, že organizace pracující s metodami komunitní práce vychází při sestavování rozpočtů pouze z mapování komunity a předpokládaného zaměření jádrové skupiny (pojem jádrové skupiny viz dále). To se však vzhledem k časovému odstupu mezi podáním projektové žádosti a obdržením finančních prostředků může lišit, a to i vzhledem k často se měnící situaci v konkrétních lokalitách. V komunitní práci si komunita sama až v průběhu realizace projektu, za pomoci komunitních pracovníků, určuje priority a cíle, kterých by chtěla v daném roce dosáhnout. Naopak u projektů zaměřujících se na doplňkové aktivity k sociálním službám jsou aktivity, včetně cílů, plánovány předem pracovníky organizace, což jim umožňuje přesnější plánování a pružnější využití finančních prostředků.

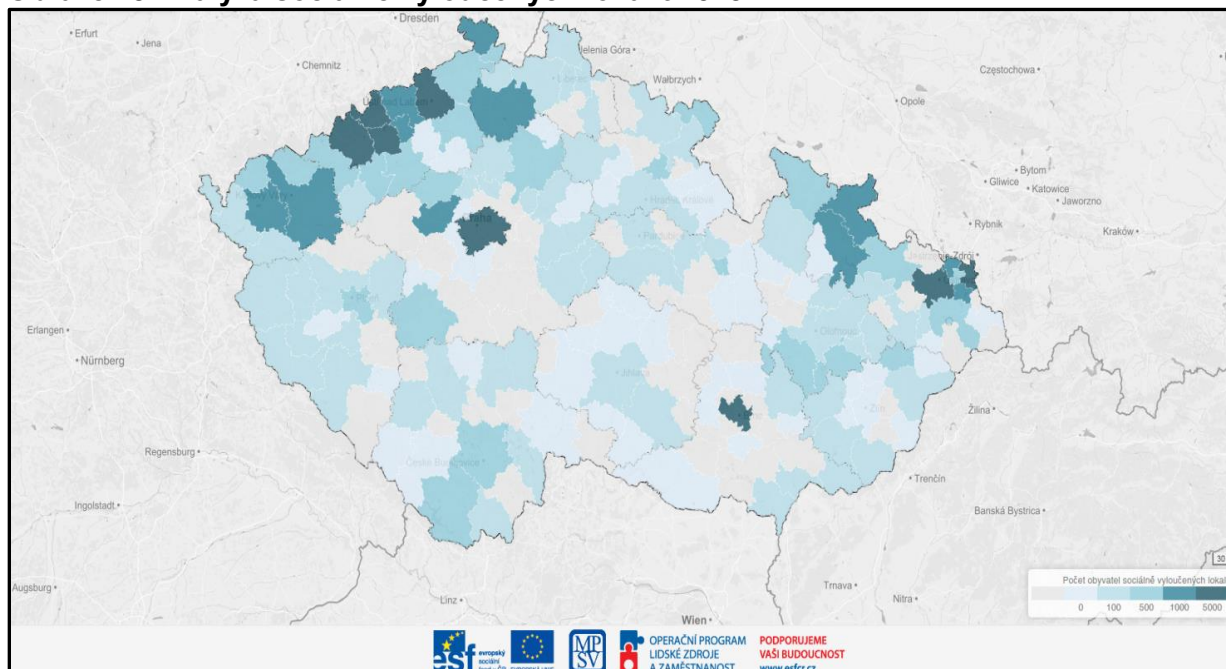
Na základě výše uvedené tabulky lze také konstatovat, že v komunitních projektech bylo v porovnání s doplňujícími aktivitami zapojeno více osob, jelikož komunitní práce primárně pracuje s cílem zapojení co nejvíce osob nejen z komunity, ale i dalších relevantních aktérů. Naopak projekty s doplňujícími aktivitami jsou zaměřeny spíše na přesněji definované užší cílové skupiny a jejich konkrétní problémy. Práce je tak více individuální a cílená dle zaměření služby.

Jak bylo výše uvedeno, Komise na svém zasedání přihlíží také k regionálnímu rozmístění podpořených projektů. Důraz je kladen především na podpoření lokalit, které jsou dlouhodobě označovány za oblasti s vyšším procentem osob sociálně vyloučených či sociálním vyloučením ohrožených. Tyto oblasti lokalizuje i Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR z r. 2015 (dále jen „Analýza“), která navazuje na předchozí analýzu z r. 2006.

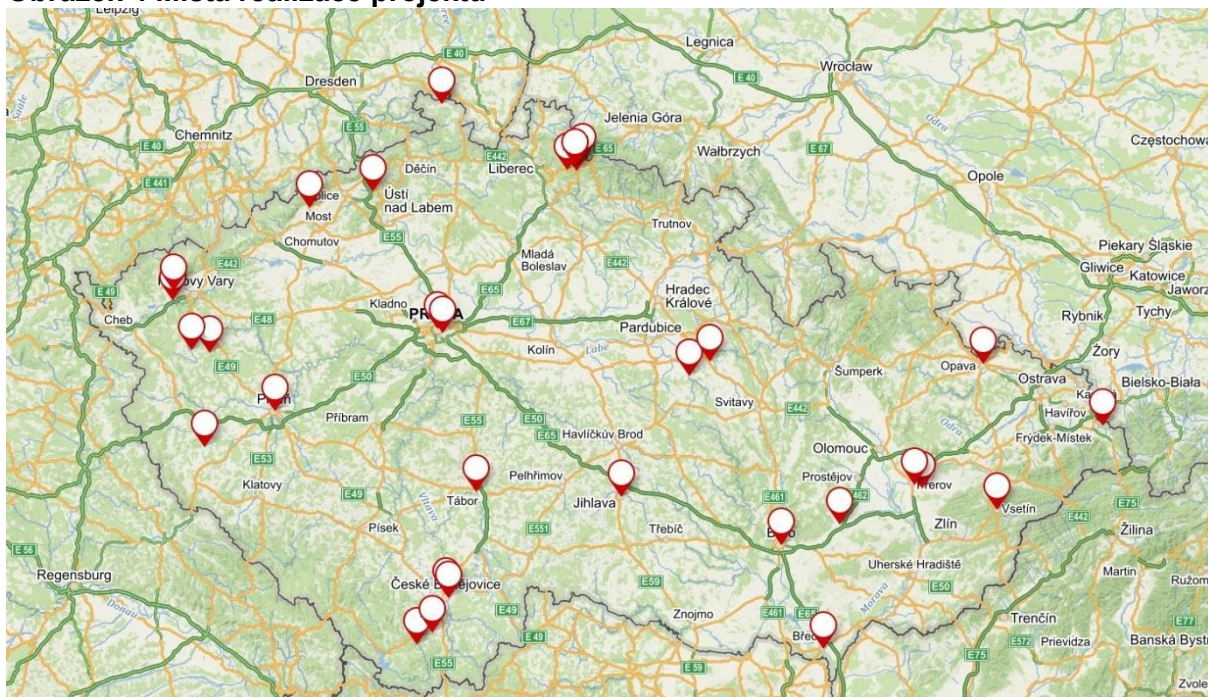
²⁴ Vrácené finanční prostředky v průběhu roku 2018 či v rámci finančního vypořádání.

Obrázek 3 představuje dílčí výstup ze zmíněné Analýzy 2015, kdy ztmavující se modrá barva odkazuje na rostoucí počet sociálně vyloučených osob.²⁵

Obrázek 3 Analýza sociálně vyloučených lokalit 2015

Obrázek 4 Místa realizace projektů

²⁵ Mapa je dostupná na těchto webových stránkách https://www.esfcr.cz/mapa-svl-2015/www/index2f08.html?page=iframe_orp

Obrázek 4 zobrazuje rozložení finančních prostředků v dotačním programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce. Při porovnání dvou výše uvedených map je pozorovatelné, že poskytnutá podpora pokrývá místa s nejvyšším počtem osob sociálně vyloučených lokalit či sociálním vyloučením ohrožených. Tam, kde se místa podpory odchyľují od míst s identifikovanými nejvyššími počty sociálně vyloučených lokalit, je situace způsobena několika faktory. V případě, kdy nejsou finančně pokryta místa, identifikovaná jako nejpostiženější, jsou příčinami zejména nezájem příslušných aktérů nastalou situaci řešit; fungující podpora z jiných finančních zdrojů či nefunkčnost organizací uplatňujících podporované metody práce. Naopak v případech, kdy byla poskytnuta podpora i do oblastí, které nejsou považovány za nejpostiženější, se tak děje z důvodů velkého zájmu a aktivitou příslušných aktérů o řešení objevující se situace sociálního vyloučení; dlouhodobou fungující sítí preventivně působících aktérů.

Dle již výše zmiňované Analýzy bylo v českém prostředí identifikováno až 606 sociálně vyloučených lokalit. V rámci dotačního programu bylo podpořeno 23 projektů, které působily ve 31 městech a obcích v ČR. Mnohé organizace působily v rámci podpořeného projektu ve více SVL v rámci města či obce, ale dokonce i v několika městech či obcích, proto je počet podpořených míst vyšší než počet podpořených projektů. Procentuálně je tak z dotačního programu podpořeno přibližně 5 % Analýzou identifikovaných sociálně vyloučených lokalit (v roce 2017 a 2016 to bylo 8 %, v roce 2015 pak 6 %). I přesto, že je na dotační program alokováno pouze 13.000.000 Kč, poskytuje pomoc a podporu obyvatelům v SVL a přináší nadstavbový nástroj komunitní práce usilující o zplnomocnění občanů do prostředí, kterému dominují sociální služby.

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u komunitních projektů

Na komunitní práci je nahlíženo jako na metodu participativního přístupu řešení společně definovaných problémů a participativního dosahování komunitou definovaných společných cílů v místech, kde lidé žijí. Obecným cílem komunitní práce je získávání schopností a možností plně realizovat občanská práva a povinnosti (tzv. zplnomocnění). Komunitní přístup se tak zaměřuje na změnu vnitřních (intrapersonálních) limitů jako na odstranění vnějších (sociálních) bariér.²⁶ V sociálně vyloučených lokalitách jde o navození sociální změny, která bude trvalá. Dosáhnout toho lze jedině tím, že se komunita od počátku zapojí do rozhodování, definuje své společné cíle a potřeby (komunita je expertem), plánuje a určuje priority, aktivně se podílí na jejich realizaci (komunita vlastní také proces a výsledky) a tím roste. Předpokladem úspěchu je budovat kapacity jednotlivců (motivace, aktivizace, vzdělávání, nácvik dovedností, atd.) i celé komunity (organizace, rozhodování, participace, atd.), ale také utvářet a posilovat sociální síť (vztahů, kontaktů, zdrojů), která přispívá ke stabilizaci komunity a jejích členů. V rámci komunitní práce by tak mělo být dosaženo takové změny, jež povede k posílení sebeúcty, schopností a kompetencí členů komunity a vyrovnání jejich šancí na rovnoprávné zapojení do občanské společnosti.²⁷

Podpora projektů komunitní práce umožňuje obsáhnout větší skupinu osob nežli v ostatních oblastech, protože zapojit se mohou všichni členové komunity. Hlavně však umožňuje jejich

²⁶ Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015.

²⁷ Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. *Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách*. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze.

intenzivnější zapojení do projektů, kdy nejsou pouhými příjemci podpory (služby), ale pod vedením odborníků se sami stávají hybateli či realizátory žádoucích změn ve svém okolí.

Principy komunitní práce²⁸

- Aktivizace, rozvoj samostatnosti členů komunity při řešení sdílených problémů,
- Participace, podílení se členů komunity na rozhodování a přímé realizaci opatření,
- Zplnomocnění, přenechání komunity vlastnímu řízení v momentu získání vlivu nad podmínkami svého života,
- Spolupráce kolektivní a skupinová,
- Práce s místními zdroji, dosažitelnost a udržitelnost výsledků,
- Komplexní přístup,
- Zodpovědnost,
- Celoživotní učení.

V oblasti komunitní práce bylo pro rok 2018 podpořeno 14 projektů, v rámci nichž byly zaměstnány osoby s celkovou výší úvazku 22,13. 10 organizací zaměstnávalo v rámci podpořených projektů i osoby z komunity. V 9 projektech byli navíc zaměstnáni komunitní pracovníci z cílové skupiny. Příkladem dobré praxe je v této oblasti například organizace Oblastní charita Šluknov, která zaměstnávala osoby z cílové skupiny ve výši 2 úvazku nebo organizace Bunkr, o.p.s., která na dohodu zaměstnávala 4 pracovníky v nepřímé práci (úklid, topení, údržba, kosení trávy) a 2 pracovníky v přímé práci (vedení tanečního kroužku).

Komunitní práce je dlouhodobý proces, a ačkoliv program neumožňuje víceleté financování, je podporována kontinuita projektů bez přerušení spolupráce s komunitou. Všech 14 podpořených organizací má s komunitní prací již zkušenosti, avšak 3 organizace realizují komunitní práci méně než dva roky. Jedna organizace koncipuje projekty na pomezí komunitní práce a doplňujících aktivit. Jde o spolek R-Mosty, z.s., který se zaměřuje na problematiku bydlení a pomáhá romským klientům se získáním standardizovaného nájemního bydlení. Další dvě organizace realizovaly v rámci svých projektů jak aktivity doplňující sociální služby, tak komunitní aktivity. Dále je nutné zmínit, že ačkoliv byly podpořeny organizace, které metody a principy komunitní práce aplikují již několik let, začaly tyto organizace působit i v nových lokalitách. Konkrétně se jedná o 3 lokality, kde organizace působí teprve prvním rokem. Velikost komunity se v jednotlivých lokalitách výrazně liší, a to od desítek osob až po tisíc osob.

Jednou z fází komunitní práce je analýza a mapování komunity. Tu v roce 2018 provedlo 11 ze 14 projektů. Sociální mapy však byly vytvořeny pouze u 7 organizací. Tam, kde mapování provedeno nebylo, využily organizace existující strategické dokumenty či vycházely z mapování z dřívějších let. Mapování je důležitým prvkem při komunitní práci, jelikož situace v lokalitách jsou často proměnlivé nejen vlivem objektivních změn, které nejsou v moci komunit a organizací (migrace rodin, prodej ubytovny, vystěhování obyvatel, změna vedení obce), ale také vlivem budování kapacit (noví aktivní členové komunity, noví lídři, tj. vedoucí osobnosti v komunitě, které jsou schopny samy vyjednávat a řešit problémy, navázání spolupráce s firmou v okolí, atd.). Kromě toho je mapování důležité i z důvodu vyhledávání a navazování nových kontaktů.

²⁸ Principy komunitní práce a vodítka pro předkládání projektů komunitní práce, Evropská unie, Evropský sociální fond, Operační program Zaměstnanost.

Existenci jádrové skupiny (dále jen „JS“)²⁹, jíž je myšlena iniciační lokální skupina, utvořená často za pomoci komunitního pracovníka z obyvatel lokality, kteří mají potenciál a ochotu zapojit se do řešení společných problémů, a která se později stává hybatelem změn. Jádrová skupina byla vytvořena ve všech 14 projektech. V jedné organizaci se však v červenci rozpadla a nová již nevznikla. Důvodem rozpadu JS bylo zaměstnání členů jádrové skupiny u Městské policie Vsetín na pozicích asistentů prevence kriminality. Ostatní možní adepti také chodili do zaměstnání a zbytek obyvatel měl z důvodů řešení existenčních problémů malou motivaci se do JS přidat. Průměrně měla jádrová skupina kolem 12 osob. V rámci několika SVL existovalo více jádrových, tematicky či cílově orientovaných skupin, které byly utvářeny podle konkrétního námětu či projektu k řešení. (například v jedné lokalitě existuje JS v rámci tématu bydlení, JS v rámci skupiny matek a JS studentů). I přesto, že byla JS vytvořena nakonec ve všech projektech, několik organizací se setkala s neúspěšnými pokusy o zformování JS. Mezi uváděné příčiny patřilo zejména: nedostatek zájmu obyvatel o dění, časté stěhování osob v daných lokalitách, složité vazby uvnitř komunity nebo přetrvávající napětí mezi majoritou a minoritou. Počet setkání jádrové skupiny se v jednotlivých projektech lišil. V rámci některých projektů se JS scházely pravidelně např. 1 x týdně, 1x za 14 dní, v jiných projektech proběhlo např. pouze 6 setkání JS.

Komunitní práce je svým charakterem dlouhodobou záležitostí a předpokládá dlouhodobé nepřerušované působení v daných komunitách. Zformování fungující jádrové komunity v rámci jednoho roku je nepravděpodobné, protože vytváření vnitřních vazeb mezi členy skupiny vyžaduje více času. V prvním roce projektu často dochází především k mapování lokality, navazování kontaktů pracovníka s příslušníky komunity a získávání její důvěry. Současně ne každá lokalita je vhodným místem pro rozvoj komunitní práce. Komunita musí být na tento druh přístupu „připravena“.

V rámci realizace projektu se ale nesetkávali pouze členové JS, probíhaly např. i schůzky pracovníků organizace s dalšími důležitými aktéry (např. město, další NNO) a v některých případech i za účasti osob ze SVL. Současně také probíhaly vybrané aktivity, které však nebyly iniciovány a procesovány primárně JS komunity, ale především organizací v čele s komunitními pracovníky a aktivními členy komunity. Tyto akce jsou nástrojem komunitního pracovníka pro oslovování široké komunity, motivování lidí, navazování důvěry, demonstraci možné realizace malých projektů (akce v tomto případě nejsou cílem, ale prostředkem k další práci komunitního pracovníka a patří spíše k počátečním fázím jeho působení).

Podpořené organizace prostřednictvím svých komunitních pracovníků motivovaly obyvatele lokalit ke změně svého postoje, který je často pasivní. Stalo se tak především skrze setkávání komunitních pracovníků s komunitou. Počet setkání pracovníků s členy komunity, lídry a členy jádrových skupin se v jednotlivých projektech lišil. Celkový počet iniciovaných setkání se pohyboval kolem 573, přičemž realizováno bylo 603 setkání, tedy ještě více než bylo iniciováno. Dle analýzy závěrečných zpráv se spolupráce s komunitou zintenzivnila,

²⁹ Viz Manuál komunitní sociální práce. Platforma pro komunitní práci. Praha, 2015. Používanými synonymy jsou v literatuře věnované komunitní práci též iniciační nebo lokální skupina. Jádrová skupina by měla být primárně složena z osob z komunity či lokality, které mají zájem o témata komunity, jsou aktivní a jsou schopni spolupracovat. Současně by v této skupině měli být zastoupeni tzv. přirození lídři komunity, respektive neformální autority. Podrobně o ustavení jádrové neboli iniciační skupiny pojednávají již citované autorky Havrdová, Zuzana, Kosová, Jana, Svobodová, Jiřina, Vomlelová, Aneta. 2013. Mít život ve svých rukou – metodika komunitní práce. O oblastech a postupech komunitního pracovníka ve vyloučených lokalitách. Praha: Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, 2013, s. 37 a násl.

schůzky probíhaly většinou pravidelně po celou dobu projektu či dle potřeb komunity. Intenzivní spolupráce má pozitivní vliv na pevnější navázání kontaktů a budované vztahy důvěry, je možné získat širší povědomí o komunitě, být komunitě blíže, což se odráží v dalším působení a naplňování cílů projektů. Investice do aktivních členů a lídrů komunit je podstatná, vede k navýšení kapacit těchto individualit (zplnomocnění), které se pak přenáší jejich prostřednictvím také na komunitu. Setkání ale iniciovala i komunita sama. Takových setkání bylo iniciováno 189 a uskutečněno jich bylo 207, tedy ještě více než bylo iniciováno. Realizátoři projektů zapojili celkem 1.836 obyvatel.

V rámci podpořených komunitních projektů bylo realizováno téměř 489 komunitních aktivit. Tyto aktivity vycházely z návrhů a potřeb komunity a byly uskutečněny participativně nebo zcela komunitou za podpory dané organizace, respektive komunitních pracovníků. Jednalo se jak o aktivity jednorázové, tak pravidelně se opakující. Mezi jednorázové aktivity patřily jak aktivity v lokalitě, tak i mimo ni. V rámci opakujících se aktivit byly uskutečňovány rukodělné či praktické aktivity pro děti i dospělé, které vedly k získání nových dovedností. Jednalo se konkrétně o tvořivé dílny (keramické a truhlářské díly). Poté byly realizovány i volnočasové aktivity pro děti a dospělé. Dále byly také realizovány aktivity zaměřující se na osobní rozvoj členů komunit, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury. V rámci jednorázových aktivit byly nejčastěji uskutečňovány akce zaměřené na úpravu a opravu obydlí, víkendové akce pro celé rodiny, oslavy svátků nebo komunitní akce zaměřené na zlepšení sousedských vztahů (např. fotbalové turnaje).

Téma bydlení nejčastěji spojovalo obyvatele sociálně vyloučených lokalit. Spočívalo v neuspokojivém životním prostředí (špatný stav ubytovny/bytů, poničené a neudržované vnitřní prostory, štěnice v domech, špatný vzhled domu, nepořádek kolem domu, nesváry se sousedy kvůli nepořádku na dvoře, chybí místo vyhrazené aktivitám dětí – pískoviště, hřiště atd.). Velká část obyvatel SVL díky komunitním aktivitám zaměřených na úpravu a opravu obydlí zažila často poprvé v životě, že něco dotáhla do konce, že se něco podařilo – tento úspěch je silným hnacím motorem pro další aktivity a chuť přebírat další část odpovědnosti do svých rukou. Tento zažitý úspěch má však další pozitivní dopad – velmi často se dostavilo proměnění vztahů uvnitř komunity, kdy spolu často všichni obyvatelé nedokázali komunikovat, hádali se, pomlouvali, neposlouchali se a po společné realizaci akce/projektu toho již byli schopni. Na společných setkáních se naučili vyjadřovat své názory, ale také respektovat názor druhého, vyslechnout i být slyšen. Jak uvedl ve své závěrečné zprávě *Člověk v tísni, o.p.s.*, v rámci komunitního malování vchodů „*docházelo k nastavování dialogu mezi obyvateli jednotlivých vchodů, kteří doposud nebyli ve spolupracujícím vztahu, byli schopni se domluvit na budoucím vzhledu vchodů a vybrat jednoho zástupce, který bude jezdit s komunitním pracovníkem nakupovat potřebný materiál*“. Proměny domů a prostranství vedly ve většině případů i ke změně náhledu majority (sousedů, majitelů ubytoven, zástupců měst a obcí) na obyvatele SVL. Za dobu realizace projektů bylo identifikováno 117 rodin, které investovali svůj čas a prostředky ke zlepšení svého bydlení a jeho okolí.

Komunitní práce je obecně nejčastěji a nejsnáze realizována prostřednictvím dětí, kteří zprostředkovávají komunitním pracovníkům kontakt s komunitou či umožňují vstoupit do ní (ať už přímo prostřednictvím realizovaných aktivit – Den dětí v SVL, doučování na ubytovně, atd. anebo nepřímo prostřednictvím vyprávění dětí rodičům o organizaci, pracovníkovi). Velmi často začíná pracovník tak, že nejdříve pracuje s dětmi a postupně se přidávají rodiče,

děti jsou také prvními iniciátory možných akcí. Největší doplňkovou aktivitou komunitních projektů tak byly volnočasové a vzdělávací aktivity pro děti ze SVL s cílem rozvíjet individuální schopnosti dětí, ale především se záměrem kontaktovat se na rodiče a aktivizovat je, zapojit do dění, pracovat s nimi. Obecně byly tyto aktivity nazývány jako komunitní akce. Všechny zde realizované komunitní projekty obsahují také pořádání aktivit zaměřených na rodiny s dětmi, tradiční svátky a oslavy (Mezinárodní den Romů, Den dětí, víkendové akce pro rodiny s dětmi, Mikulášská, vánoční atd.), které byly zcela nebo ve vyšší míře v rukou komunity samotné. Za dobu realizace projektu změnilo dle údajů organizací bezmála 74 rodin postoj ke vzdělávání svých dětí a více než 147 rodin změnilo postoj k trávení volného času svých dětí a soustředí se na smysluplné trávení času svých dětí.

Organizace se zaměřovaly i na zdroje, které jsou v lokalitě k dispozici a soustředily se i na sociální kapitál komunit, především pak na posilování vztahů a kontaktů v rodinách a uvnitř komunity, na posilování vzájemné důvěry a zároveň na rozšiřování vnější sociální sítě - hledání zdrojů vně komunity, navazování spolupráce, napojení na potřebné úřady, organizace, školy, subjekty/nositeli moci a vlivu. V každé lokalitě se snaží o dobrou spolupráci s obcemi / městy / MČ / magistráty; školami; majiteli ubytoven a domů, kde obyvatelé SVL žijí; s místními firmami a podnikateli; s organizacemi poskytujícími sociální služby pro provázanost služeb; s novináři, atd.

Komunitní práce je o práci se společenstvím, proto se některé identifikátory nepodařilo naplnit především z důvodů:

- migrace obyvatel SVL či jiné náhlé změny v SVL,
- pasivity části komunity,
- negativní zkušenosti komunity,
- ztráty aktuálnosti původního tématu (obyvatelé SVL se potýkají s velkým množstvím problémů najednou),
- odmítnutí zapojení komunity na jí dříve identifikovaném tématu,
- vyjádření přání členy komunity realizovat aktivitu jiným způsobem.

To vše klade na komunitního pracovníka velké nároky. Se situacemi se však komunitní pracovníci většinou vyrovnali úspěšně a naopak je využili k další práci s komunitou, k prohloubení důvěry, otevření dalších témat. Pro komunitní pracovníky však platí, že musí mít odkud čerpat informace a neustále se posouvat dále (ve vědomostech, dovednostech, ale především osobnostním rozvoji), aby mohly předávat své „know-how“. Proto je v rámci dotačního programu podporováno i vzdělávání pracovníků. Ve 13 projektech se komunitní pracovníci zúčastnili kurzů (např. GDPR, syndrom vyhoření, jak ustát manipulativní chování) a stáží s širokým zaměřením, od komunitní práce, mediace až po zdraví, hygienu, a první pomoc.

Co se týká práce komunitního pracovníka, setkávali se s komunitou v průměru 1 krát až 2 krát týdně nebo dle potřeby. Kromě toho v různých intenzitách probíhalo i setkání pracovníků s dalšími relevantními aktéry. Celkem proběhlo více než 1.440 schůzek s komunitou či jednotlivci. Celkem komunitní pracovníci uspořádali okolo 100 vzdělávacích aktivit pro členy komunity. Téma vzdělávacích akcí bylo široké – od diskriminace, dluhů, voleb, finanční a právní gramotnosti, práce na PC až po nácvik výběrového řízení, zdravého životního stylu, hygieny a prevence společensky nežádoucích jevů.

Vyhodnocení sledovaných indikátorů u aktivit doplňujících terénní práci, sociální programy a sociální služby

V rámci této oblasti bylo v roce 2018 podpořeno celkem 9 projektů. Všechny projekty byly realizovány tradičními příjemci dotací, kteří tak cílili na lokality, kterým se již v předchozích letech věnovali, nikdo z nich nevstupoval do nové lokality. Velikost cílové skupiny se v jednotlivých projektech lišila od 6 až do 200 osob. Celkem bylo osloveno zhruba 1.747 osob, z toho do aktivit projektů bylo zapojeno 629 osob.

Co se týká druhu realizovaných aktivit, v kategoriích aktivit zaměřených na *vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti NZDM* převažovaly aktivity zaměřené na předškolní a školní přípravu, doučování a dohlížení na předškolní a školní docházku. V této problematice je realizováno zejména doučování, které probíhá nejčastěji v prostorách organizace. Některé organizace, jako například Oblastní charita Pardubice, poskytují doučování i přímo v domácnostech klientů, za přítomnosti rodičů dětí. Celkově se organizace při realizaci doučování věnovaly přibližně 140 dětem. Kromě samotného doučování byly organizovány i předškolní kluby. Spolek Šance pro Tebe, z.s., například zřídil rodinné centrum, které sloužilo jako klub pro děti mladšího školního věku (zázemí pro preventivní a volnočasové aktivity dětí a mládeže), předškolka (pravidelné předškolní vzdělávání) a pro účely komunitní práce (zázemí pracovníka pro práci s komunitou).

Dále byly v této oblasti realizovány *volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM*. Jednalo se jak o aktivity jednorázové v podobě výletů, poznávacích cest, her a akcí spojených s jednotlivými událostmi (děň dětí, jarní tvoření, tříkrálová sbírka, vánoční nadílka apod.), tak o akce pravidelně se opakující – nejčastěji v podobě hudebních, výtvarných, sportovních, tanečních kroužků a volnočasových dětských klubů. Pravidelné aktivity probíhaly většinou každý týden. Co se týká klubů, kluby jsou většinou otevřeny každý týden v pravidelnou dobu. Na přípravě některých zejména jednorázových aktivit se podíleli rodiče a následně se jich společně s dětmi účastnili. Dle údajů vykázaných organizacemi se do této oblasti zapojilo zhruba 298 osob. Organizace Společnost TADY A TEĎ, o.p.s., uskutečnila např. "orientační výlet" po Plzni, při kterém děti zužitkovaly znalosti, které nabyly při běžném provozu volnočasového klubu - práce s mapou, orientace v prostředí města a systém zanášení urbanistických prvků do mapy.

Ne všechny aktivity se však zaměřovaly na děti a mládež. Některé z organizací směřovaly své aktivity primárně na dospělé členy komunity se snahou vést je k samostatnosti a podporovat je v zapojení se do místní komunity. Zde lze rozlišit mezi zaměřením aktivit – zejména mezi vzdělávacími semináři a besedami a poté aktivitami na rozšiřování praktických dovedností. V první podoblasti byly realizovány poradenství a asistence pro rodiny (řešení problémů v rodinách se speciálními potřebami, poruchy učení, předcházení negativních jevů v rodině, posílení sebevědomí zástupců romské komunity, péče o zdraví dítěte, aj) a vzdělávání rodičů (finanční a právní gramotnost). V rámci druhé podoblasti, která se zaměřovala na rozšiřování dovedností, byly uskutečněny například kurzy šití, vaření, stolování, práce na PC, práce na zahradě. Do této podoblasti se zapojilo zhruba 239 dospělých či dospívajících osob.

Edukační a informační činnost jako součást podporovaných projektů

Kromě samotné realizace jednotlivých aktivit je v rámci dotačního programu podporována i informační a edukační činnost. Co se týká informační činnosti, ta je úzce spjata s PR – dobrá propagace organizace, projektu, šíření informací (nejdříve směrem ke komunitě a s pozitivními výstupy směrem ven k veřejnosti). Propagace je pro každou organizaci automatickou součástí projektu, což dokládají všechny realizované projekty. Mezi nejčastější prostředky sdílení informací o projektu a donátorovi patřily webové stránky (Facebook), tištěná média, organizační PR materiály (plakáty, letáky, brožury), veřejné akce, vystoupení, rozhovory a „potkávání se naživo“ atd.. Propagace napomáhá větší informovanosti uvnitř komunity, ale i majoritní veřejnosti, a může pomoci snižovat napětí vzniklé z nevědomí, neznalosti, obav.

Kromě informační činnosti je podporována i činnost edukační, v rámci níž jsou běžně zpracovávány letáky/brožury/vzory/návody pro životní situace osob s ohledem na snížené schopnosti (nízkou gramotnost). Oblastní charita Pardubice například tvořila v průběhu roku příručky pro snadné pochopení konkrétních témat. Konkrétně se jednalo o to, jak omlouvat předškoláky v mateřské škole, co musí dítě umět při nástupu na základní školu, jak se chovat na internetu bezpečně, zdravý životní styl.

Příklady dobré praxe v podpořených projektech

V rámci vyplňování závěrečné zprávy mají organizace možnost zmínit příklady dobré praxe. Nejčastěji se jedná o úspěchy týkající se vzdělání dětí a mládeže, ale i úspěchy celé komunity, např.: nacházení pracovních pozic, zvelebování místa bydlení, komunitní akce zaměřené na zlepšení sousedských vztahů. Pro představu zde předkládáme některé z uvedených.

- *Jmenuji se Veronika a do Asistenčního centra v Janově jsem poprvé přišla v lednu 2018. Můj příběh začal tím, že jsem přišla o zaměstnání. Pracovnice v Asistenčním centru mi nabídla různé aktivity, které jsem ráda využívala. Nejvíce mi pomohl kurz na počítači, který jsem navštěvovala dvakrát do týdne. Díky tomuto kurzu jsem začala využívat možnosti vyhledávat nabídky nového zaměstnání na internetu, naučila jsem se základy na PC a také využívat emailovou schránku. S pomocí pracovnice jsem si vytvořila životopis, který jsem posílala s krátkým průvodním dopisem na různá pracovní místa. Po čase, když jsem přišla na další hodinu kurzu, jsem dostala odpověď na práci. Byla jsem pozvána na pohovor a přijali mě do nového zaměstnání. Nyní pracuji jako uklízečka v úklidové firmě a moc ráda vzpomínám na mé kurzy a hodiny strávené v Asistenčním centru v Janově.*
- *Jedna z organizací uvedla jako příklad dobré praxe nový koncept realizace úklidů. Do tohoto roku byl zodpovědný hlavně KP za výdej čisticích prostředků, jeho množství. Letos přišly s inovací samotné obyvatelky, které se staly nositelkami zodpovědnosti za výdej prostředků, hlídání množství a samotnou realizaci úklidu. Tento koncept je tak mnohem efektivnější a udržitelnější i po odchodu KP z lokality.*
- *Výstavu dětského hřiště jsme s komunitou měli v plánu již nějakou dobu, ale teprve v roce 2018 jsme získali potřebné finance na tento projekt. Vzniklo tak hřiště, které je využíváno na sto procent. Prostor se tak stal místem, kde se propojují nejen návštěvníci našeho komunitního centra, ale zároveň děti ze sousedství. Na celé realizaci projektu se podílela*

akční skupina návštěvníků KC. Vnímáme velký pokrok u lidí, kteří byli součástí tohoto akčního týmu, a to především posun ve společných schůzkách, kde lidé dokáží konstruktivně diskutovat, vnímat názor druhých a nalézat společné kompromisy, jsou schopní samostatně (bez pracovníků) domlouvat a dojednat dílčí kroky. Všechny tyto nově nabyté zkušenosti a dovednosti budou moci uplatnit v dalších projektech.

3. Shrnutí

V rámci dotačního programu bylo v roce 2018 podpořeno 23 projektů v celkové výši 12.253.878 Kč. V roce 2018 pracovalo 14 projektů s metodou komunitní práce. Co se týká projektů zaměřených na aktivity doplňující sociální programy a sociální služby, bylo v této oblasti podpořeno 9 projektů. Z pohledu územního bylo v rámci 23 projektů podpořeno 31 lokalit, jelikož několik organizací působilo v rámci jednoho projektu i ve více lokalitách.

Jak již bylo zmíněno, v oblasti komunitní práce bylo podpořeno 14 projektů. V 10 z nich byly zaměstnány i osoby z lokality. Téměř všechny podpořené organizace mají již s komunitní prací zkušenost a některé z nich se snaží dostat s metodou komunitní práce i do nových lokalit. V roce 2018 byla nastartována komunitní práce ve 3 nových lokalitách. Celkem bylo projekty podpořeno přibližně 1.836 obyvatel. Ve všech projektech byla zformována jádrová skupina (některé projekty měly i více jádrových skupin), díky níž ve spolupráci s komunitními pracovníky docházelo k aktivizaci a samostatnosti členů komunity.

V rámci projektů se uskutečnilo bezmála 490 komunitních aktivit iniciovaných většinou samotnou cílovou/jádrovou skupinou. Uskutečnily se jak pravidelné opakující se aktivity, tak i jednorázové aktivity, tj. komunitní akce. Pravidelně opakující se aktivity se nejčastěji uskutečňují v rámci komunitních klubů či center a jedná se o tvořivé dílny, např. keramický a truhlářský kroužek. V rámci komunitních akcí byly nejčastěji realizovány akce týkající se: úpravy a úklidu prostor, oslavy svátků, navazování nových vazeb s okolím s vedením města, aktivity vedoucí k uvědomění si vlastní kultury apod. Cílovou skupinu tvořili především dospělí obyvatelé SVL, ale jelikož se komunitní práce nejnázne realizuje prostřednictvím dětí, cílily některé aktivity i na děti.

Jedno z nejdůležitějších témat, které se objevovalo ve většině projektů, bylo řešení neuspokojivého stavu bydlení a jeho okolí. V rámci podpořených projektů zaměřených na komunitní práci se aktivizovalo přibližně 117 rodin, které investovaly svůj volný čas nebo prostředky do zlepšení svého obydlí nebo okolního prostranství. Bylo také identifikováno 221 rodin, které změnily postoj buď ke vzdělávání svých dětí, nebo postoj ke smysluplnému trávení volného času svých dětí. Za dobu realizace projektů se podařilo 97 osobám z cílových skupin najít zaměstnání.

V rámci projektů, jejichž aktivity doplňují sociální programy a sociální služby, došlo také k aktivizaci a samostatnosti členů komunity. V rámci 9 projektů bylo podpořeno celkem 629 osob. V rámci této oblasti probíhaly tři hlavní druhy aktivit: vzdělávací aktivity pro děti a mládež nad rámec standardního vyučování a základní činnosti NZDM; volnočasové aktivity pro děti a mládež nad rámec základní činnosti NZDM a doplňující aktivity zaměřené na práci s dospělými vedoucí k samostatnosti a podporující snahu klientů vést běžný život ve svém přirozeném prostředí (vzdělávací aktivity, aktivizační aktivity, rozšiřování praktických dovedností). Co se týká vzdělávacích aktivit pro děti a mládež, dominantní aktivitou bylo doučování, pomoc s domácími úkoly, dále byly v provozu předškolní kluby a program pro

předškoláky. Ve volnočasových aktivitách se vyskytovaly jak akce jednorázové, tak pravidelně se opakující (např. kurzy šití, taneční a hudební kroužky, komunitní vaření).

Doplňkovou součástí mnoha projektů byla informační a edukační činnost. Z hlediska informační činnosti je v současnosti běžnou součástí PR projektů – zejména prostřednictvím webových stránek, sociálních sítí a informačních letáků a brožur. V oblasti edukační organizace často vytváří a mezi svou cílovou skupinou distribuují materiály vzdělávacího charakteru – například praktické brožury, příručky či letáky obsahující návody pro usnadnění či snadnější pochopení některých činností.

Na základě výše uvedeného vyhodnocení sledovaných indikátorů lze konstatovat, že projekty naplnily cíle dotačního programu. Je však nutné i nadále pracovat na zpřesnění a zkvalitnění sledovaných indikátorů.

Tabulka 26 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2018

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace (v Kč)
PR1820003	Oblastní charita Šluknov	Komunitní práce ve Šluknově 2018	1 167 959,00
PR1820005	Oblastní charita Most	Asistenční centrum v Janově	553 221,00
PR1820007	Diakonie ČCE - středisko Vsetín	Naše cesta	235 800,00
PR1820009	KAPPA-HELP, z.s.	Střední školou za prací	69 100,00
PR1820010	Spolek pro mimoškolní aktivity PALAESTRA	Komunitní sportovně vzdělávací centrum	766 800,00
PR1820012	Diecézní charita Brno, Oblastní charita Jihlava	Jsme součástí řešení, ne problému	312 101,00
PR1820015	IQ Roma servis, z.s.	Krok za krokem	982 712,00
PR1820016	Oblastní charita Pardubice	Pomoc romským rodinám	414 841,00
PR1820017	GOPALA o.p.s.	Finanční gramotnost v komunitě	152 783,00
PR1820019	Člověk v tísní, o. p. s	Komunitní práce v Olomouckém kraji	930 361,00
PR1820024	Městská charita České Budějovice	Neplýtváme, vzděláváme, z toho plyne zdravě jíme i žijeme	414 800,00
PR1820025	KoCeRo - komunitní centrum Rovnost o.p.s.	Cesta ke změně V	351 866,00
PR1820027	Bunkr, o.p.s.	Komunitní centrum Borek	422 690,00
PR1820032	Český západ, o.p.s.	Na vlastní nohy	320 000,00
PR1820033	Roma Tanvald z.s.	Komunitní práce v Tanvaldu 2	254 440,00

PR1820035	R-Mosty, z.s.	Férové bydlení	1 107 926,00
PR1820038	Cheiron T, o.p.s.	Na cestě ke zplnomocnění VI	515 944,00
PR1820040	Diecézní charita České Budějovice	Komunitní práce Novohradská 2018	496 403,00
PR1820042	Šance pro Tebe, z.s.	Zlepšení životních podmínek Romů Vysokomýtska	825 085,00
PR1820046	SPOLEČNOST TADY A TEĎ, o.p.s.	Prostor	390 588,00
PR1820052	Romodrom o.p.s.	Komunitní práce Semněvice 2018	508 324,00
PR1820054	EUROTOPIA.CZ, o.p.s.	Společnou cestou III.	301 785,00
PR1820055	Romano jasnica, spolek	Rozvoj komunity v Trmicích	758 349,00

E. Vyhodnocení dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Cílem dotačního programu je napomoci úspěšné implementaci Evropské charty regionálních či menšinových jazyků. Tento dokument Česká republika ratifikovala dne 15. 11. 2006, v platnost pro ČR vstoupila 1. 3. 2007.

Původně byl dotační program určen pouze na krytí nákladů spojených se zaváděním dvojjazyčných česko-polských nápisů v obcích s vyšší přítomností obyvatel polské národnostní menšiny. Náklady na zavádění dvojjazyčných česko-polských nápisů byly od roku 2007 hrazeny ze státního rozpočtu, z rozpočtové kapitoly Úřadu vlády, přičemž výše disponibilních prostředků činila 5.000.000 Kč. Prostředky byly původně transferovány do rozpočtu Moravskoslezského kraje, který až do roku 2009 prováděl administraci finančních úhrad obcím. Pro efektivnější a účelnější využití finančních prostředků však prošel dotační program restrukturalizací a byl transformován v dotační program na podporu implementace více článků Evropské charty regionálních či menšinových jazyků, který v současnosti administruje Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR.

Dotační program má za cíl naplnit mezinárodní závazek, který Česká republika převzala, a to zachovat a podporovat historické regionální a menšinové jazyky, konkrétně:

- polštinu (především těšínské nářečí na území okresů Frýdek-Místek a Karviná v Moravskoslezském kraji)
- němčinu
- romštinu
- slovenštinu (v rámci celé ČR, a to tam, kde je to vzhledem k počtu mluvčích vhodné)
- moravskou chorvatštinu³⁰ (od 1. 1. 2015)

Dotační program byl pro rok 2018 rozčleněn do tří okruhů. V rámci nich byly podporovány následující aktivity:

- A) Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají. Cílovou skupinou těchto aktivit mohly být jak osoby s menšinovým jazykem jako jazykem mateřským, tak osoby s češtinou jako mateřským jazykem. Aktivity mohly být zaměřené i na vzdělávání pedagogů s cílem podpory menšinových jazyků zejména v prostředí osob s češtinou jako jazykem mateřským. Zvláštní zřetel byl brán na aktivity podporující úctu, porozumění a toleranci mezi různými jazykovými skupinami.
- B) Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory.
- C) Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích. Zvláštní zřetel byl brán na výrobu, instalaci a údržbu tabulí s názvy obcí, jejich částí, ulic a jiných veřejných prostranství a označení budov státních orgánů a územních samosprávných celků. V rámci tohoto tematického okruhu mohla být podpořena zejména:

³⁰ Ke schválení chorvatštiny moravských Chorvatů mezi jazyky, na něž je dotační program zaměřen, došlo v roce 2014 Radou vlády pro národnostní menšiny.

Výroba / tisk publikací	Vytvoření digitální mapy s tradičními místními názvy
	Tisk map s tradičními místními názvy
Vytvoření analýzy zaměřené na mapování historického a kulturního dědictví uživatelů menšinového jazyka v regionu	
Dvojazyčné cedule (výroba a instalace)	Vjezdové a výjezdové cedule s názvem obce
	Vítací vícejazyčné cedule
	Názvy ulic a lokalit
	Označení ve veřejných (obecních) budovách
	Označení na veřejných (obecních) a významných budovách
	Orientační a směrové cedule na veřejných prostranstvích
	Označení autobusových zastávek

O dotaci mohly pro rok 2018 žádat spolky; ústavy; církevní právnické osoby; obecně prospěšné společnosti; školy a školská zařízení dle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů; vysoké školy dle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů a obce.

Tabulka 27: Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008–2018

Rok	Konečný rozpočet*	Skutečně použito	Počet podpořených projektů
2008	5.000.000 Kč	751.125 Kč	Moravskoslezský kraj
2009	2.000.000 Kč	263.754 Kč	Moravskoslezský kraj
2010	2.500.000 Kč	2.241.517 Kč	17
2011	1.850.000 Kč	1.849.914 Kč	12
2012	1.850.000 Kč	1.720.000 Kč	17
2013	1.850.000 Kč	1.376.000 Kč	10
2014	1.850.000 Kč	1.690.000 Kč	12
2015	2.010.000 Kč	2.010.000 Kč	12
2016	1.850.000 Kč	1.850.000 Kč	12
2017	2.400.000 Kč	2.399.998 Kč	18
2018	3.200.000 Kč	2.577.928 Kč	14

tj. rozpočet výdajů upravený o všechna provedená rozpočtová opatření

Jak ukazuje tabulka 27, finanční prostředky na tento program byly v roce 2018 navýšeny o 800.000 Kč. Vzhledem k tomu, že program zakládá veřejnou podporu v režimu de minimis, nemohli se někteří tradiční žadatelé (především vysoké školy) o podporu v daném roce ucházet, jelikož již měli vyčerpán limit pro tento typ podpory.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018

V roce 2018 byly do kapitoly 304 – Úřadu vlády přiděleny finanční prostředky ve výši 3.200.000 Kč. Sekce pro lidská práva Úřadu vlády obdržela pro rok 2018 celkem 15 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 2.770.148 Kč. 12 obdržených žádostí spadalo do oblasti podpory A, 1 žádost do oblasti podpory B a 2 žádostí do oblasti podpory C. Ve srovnání s předchozími roky představuje počet žádostí relativní pokles, což může být způsobeno již

zmíněným režimem veřejné podpory (pokles je zaznamenán především v oblasti B týkající se realizace kvantitativních a kvalitativních výzkumů).

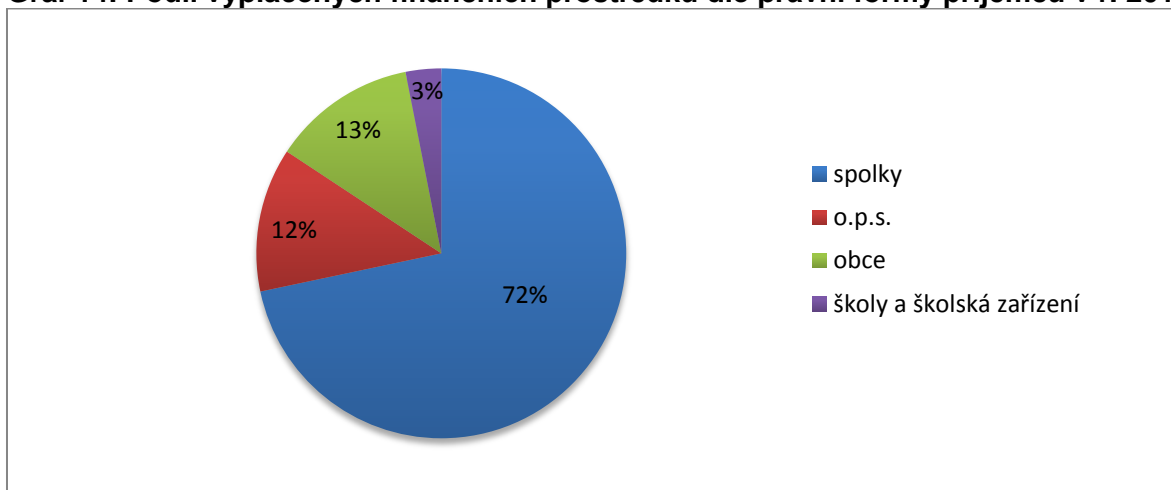
Komise na svém jednání navrhla k podpoře 14 projektů v celkové výši 2.586.888 Kč. V rámci zpracování dodatků k žádostem si jedna z organizací snížila navrhovanou výši dotace. Celkem tak byly vyplaceny prostředky na podporu 14 projektů ve výši 2.577.928 Kč.

V rámci vypořádání dotací za rok 2018 byly zpět na účet Úřadu vlády zaslány nevyčerpané prostředky ve výši 26.483 Kč (z toho vratka obce 363 Kč). Příjemci v roce 2018 tak vynaložili prostředky ve výši 2.551.445 Kč.

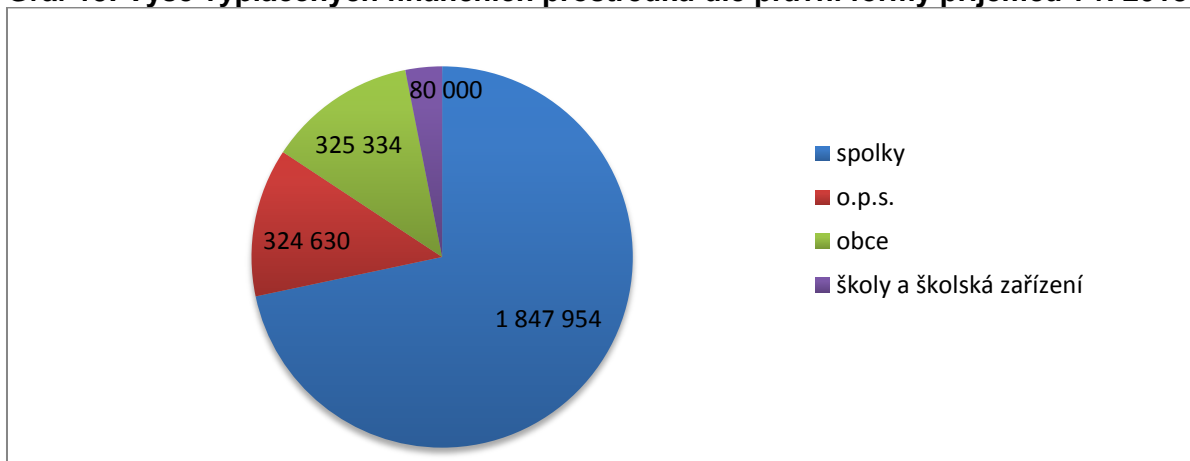
Právní forma příjemců

Z hlediska právní formy žadatelů bylo podpořeno 10 spolků v celkové výši 1.847.954 Kč, což představuje téměř 72 % z celkové vyplacené částky v dotačním programu. Dále byla podpořena 1 obecně prospěšná společnost ve výši 324.630 Kč, což představuje cca 12 % z celkového objemu vyplacených finančních prostředků. Pro rok 2018 byla také podpořena základní škola částkou 80.000 Kč, což přepočtem na celkové poskytnuté finanční prostředky programu činí 3 %, a dvě obce nacházející se v Moravskoslezském kraji v celkové výši 325.334 Kč, což představuje 13 % z vyplacených finančních prostředků.

Graf 14: Podíl vyplacených finančních prostředků dle právní formy příjemců v r. 2018

Graf 15: Výše vyplacených finančních prostředků dle právní formy příjemců v r. 2018

Rozložení podpory z hlediska jazyků

Co se týká rozložení výše finanční podpory v rámci dotačního programu dle jednotlivých jazyků, nejvyšší část finančních prostředků, pro rok 2018 je to 864.108 Kč, směřovalo na projekty podporující polštinu (6 projektů). Oproti roku 2017 jde téměř o dvojnásobný nárůst vydaných finančních prostředků na podporu tohoto jazyka (v roce 2017 bylo na polštinu zaměřeno 7 projektů, ale v celkové výši „pouze“ 479.654 Kč). Jak ukazuje graf 17, jedná se tak o nejvyšší finanční podporu polštiny od roku 2013. Nárůst finanční podpory je zapříčiněn především zájmem ze strany obcí na podporu užívání menšinového jazyka na cedulích ve veřejných prostranstvích. Jak ukazuje graf 15, obce byly podpořeny částkou 325.334 Kč.

Druhými nejvíce podporovanými jazyky byly se třemi projekty romština a slovenština. Oproti loňskému roku, kdy bylo podpořeno celkem 5 projektů zaměřujících se na podporu romštiny, tak došlo opět k poklesu a potvrdila se sestupná tendence ze strany žadatelů o podporu romského jazyka. Projekty zaměřené na romštinu byly v roce 2018 podpořeny částkou ve výši 646.830 Kč. Jedná se tak o pokles finanční podpory oproti roku 2017 cca o 200.000 Kč.

Slovenština byla shodně jako romština v minulém roce podpořena 3 projekty. I přesto, že počet podpořených projektů zůstal shodný jako v roce 2017, celková finanční podpora vzrostla oproti minulému roku o cca 100.000 Kč, a to na částku 507.050 Kč. Podpoření žadatelé navíc byli shodní, jako v předchozím roce. Jedná se tak o např. o organizaci BONA FIDE, která dlouhodobě realizuje čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET.

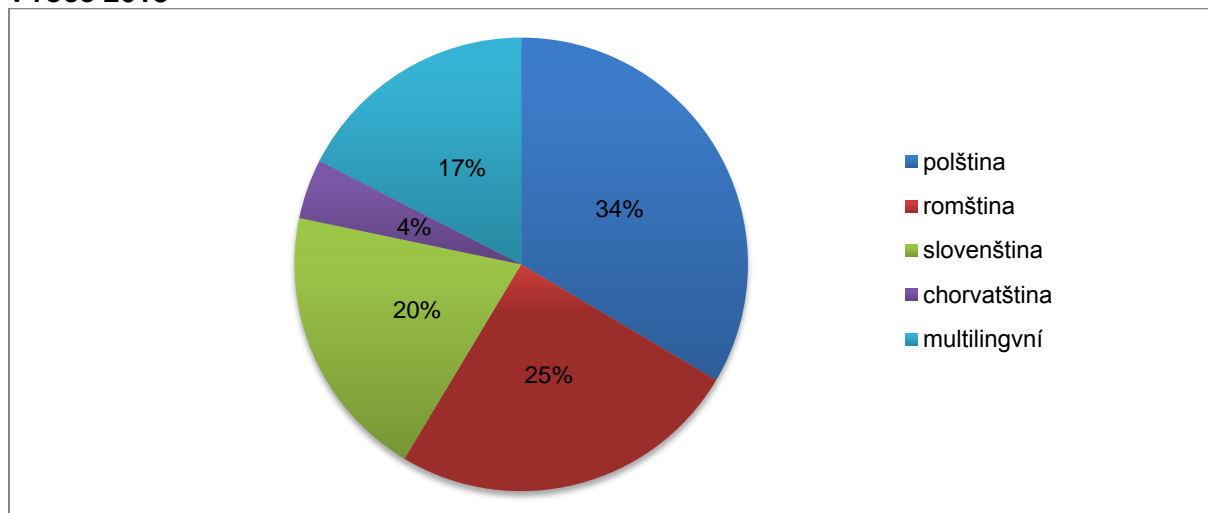
Konečně poslední kategorii jazyků představuje chorvatština, která byla skrze jeden projekt podpořena ve výši 110.000 Kč. Vzhledem pouze k malému množství zástupců chorvatské menšiny na území ČR a tudíž malého množství osob užívajících moravskou chorvatštinu je logické, že zájem o podporu tohoto jazyka nebude vysoký. Tradičně se tak jedná o podporu organizace, jejíž hlavní aktivity se odehrávají v Jevišovce, kde je zároveň, za podpory Ministerstva kultury, budováno Muzeum moravských Chorvatů.

Tradičně je v tomto dotačním programu podporován i projekt organizace Spolek Zaedno (dále jen „Zaedno“), který nekoncepčuje svou činnost zaměřením pouze na jeden menšinový jazyk, ale kromě všech jazyků spadajících do ochranné části Charty se organizace zaměřuje i na další spektrum jazyků, např. vietnamštinu, bulharštinu, ukrajinštinu, maďarštinu, srbštinu, chorvatštinu, běloruštinu, ruštinu, řečtinu a rusínštinu. Jedná se o projekt, který je zároveň podporován z jiných dotačních programů státního rozpočtu (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvo kultury) a těší se velkému zájmu veřejnosti (viz níže). Projekt podporuje multikulturní výchovu, s důrazem na jazyky národnostních menšin v ČR, a to nejen u žáků na základních školách, ale jeho výstupy slouží také pedagogická a metodická pomůcka pro uživatele národnostních jazyků či pedagogických pracovníků. Zaedno bylo v roce 2018 podpořeno částkou 449.940 Kč.

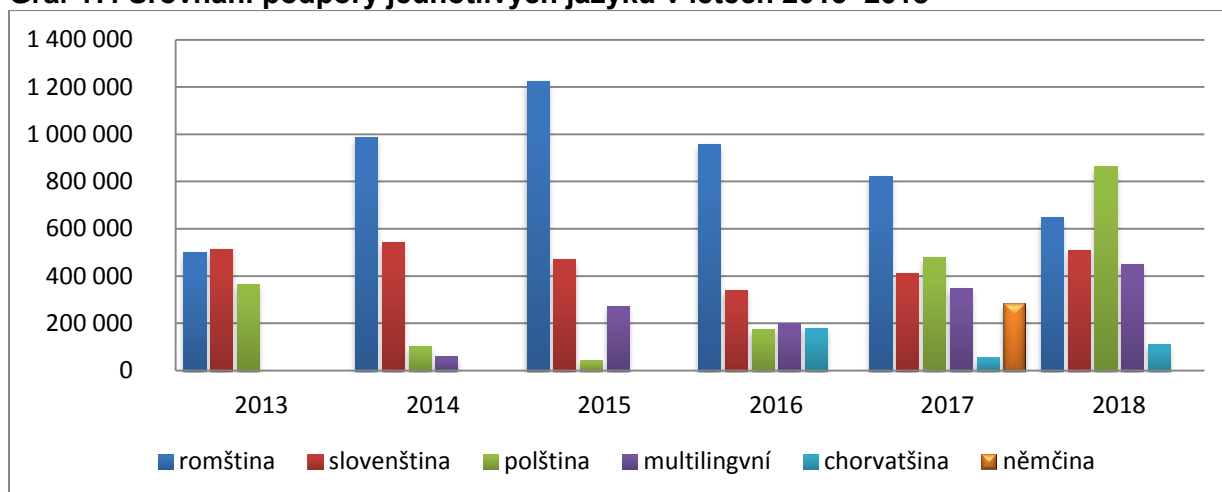
V roce 2018 bohužel nebyl podpořen žádný projekt zaměřený na němčinu jako menšinový jazyk. Po minulém roce, ve kterém byla Univerzita Karlova podpořena částkou 284.220 Kč na projekt zaměřující se na výzkum němčiny jako menšinového jazyka, tak pokračuje absence německých projektů v tomto dotačním programu. Důvodem o nezájem ze strany organizací zaměřujících se na němčinu může být například relativně vysoká finanční podpora ze strany Německa, která udržení němčiny, především v oblastech v blízkosti německých hranic, podporuje.

Graf 16 Podíl vyplacených finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2018

Graf 17: Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013–2018

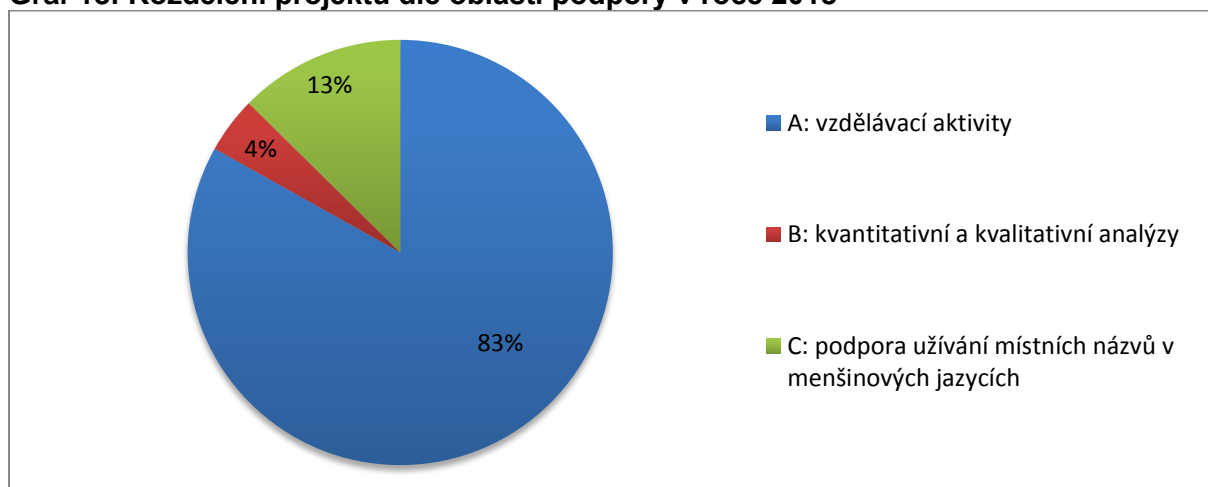

Tematické oblasti podpory

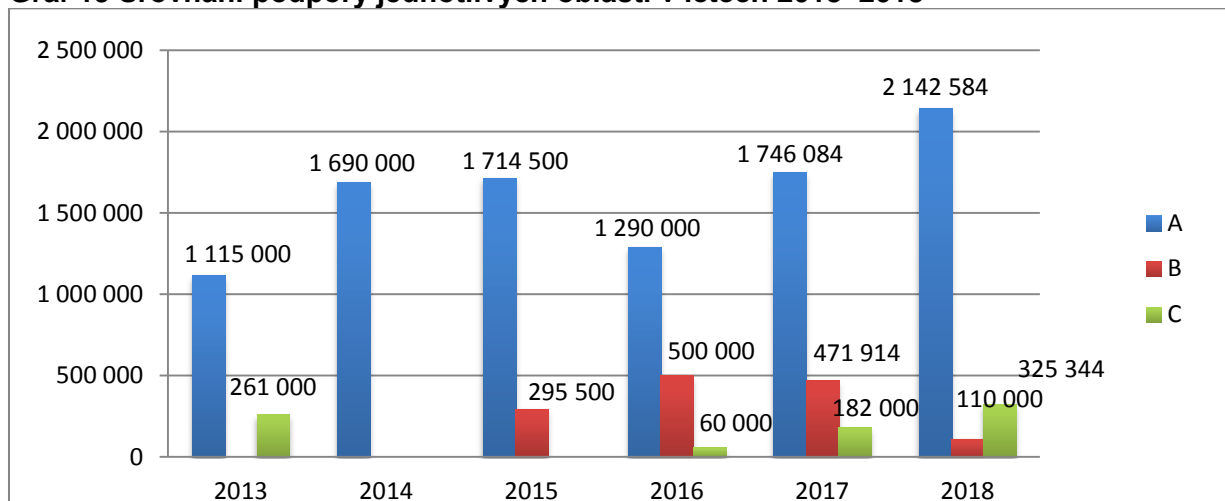
Kromě podpory jazyka je sledováno i rozložení podpory dle jednotlivých oblastí dotačního programu, tzn. dle tematických okruhů. Jak bylo již výše uvedeno, dotační program se zaměřuje na tři oblasti podpory jazyků: A) **Vzdělávací aktivity na všech vzdělávacích stupních nad rámec standardního vyučování**, které se zaměřují na výuku menšinového jazyka nebo v něm probíhají, B) **Kvantitativní a kvalitativní analýzy** zaměřené na výzkum užívání menšinových jazyků, indikaci oblastí jejich podpory a návrhy forem této podpory a oblast C) **Podporu užívání tradičních a správných forem místních názvů** v menšinových jazycích. V každém z uvedených tematických okruhů byl podpořen alespoň jeden projekt.

Graf 18: Rozdělení projektů dle oblastí podpory v roce 2018

Graf 19 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2013–2018

Tematický okruh A

Okruh A je svým zaměřením ze všech podporovaných okruhů nejrozmanitější, což je i pravděpodobně důvod, proč nejvíce z žadatelských organizací realizuje aktivity právě v této tematické oblasti. Primárně je okruh zaměřen na vzdělávací aktivity pro cílovou skupinu děti a mládež z daných národnostních menšin, ovšem vzhledem ke zmíněné rozmanitosti a rozdílnosti při vykazování aktivit jednotlivých organizací je téměř nemožné dospět k jednoznačným závěrům. Na základě údajů získaných od příjemců dotací provedl Odbor lidských práv a ochrany menšin hrubý odhad dopadu aktivit projektů podpořených v rámci tematického okruhu A, který by měl činit přibližně 50.000 osob participujících na projektech tohoto dotačního programu, konkrétně okruhu A.

V rámci oblasti A bylo v roce 2018 podpořeno celkem 12 projektů. Indikátory vyhodnocení projektů v oblasti A byly stanoveny na základě zaměření této oblasti a současně přihlédly i k nejčastějším realizovaným aktivitám a činnostem příjemců. V okruhu A byly stanoveny tři

hlavní cíle – podpora šíření informací v menšinovém jazyce, podpora vzdělávání v menšinovém jazyce a podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce.

1. cíl oblasti A – Podpora šíření informací v menšinovém jazyce

První stanovený cíl v oblasti A dotačního programu – **Podpora šíření informací v menšinovém jazyce** se člení do několika podoblastí, respektive dílčích cílů. Mezi ně patří:

- podpora vydání publikací, textů, článků či příspěvků
- podpora elektronizace již vydaných publikací, textů či příspěvků
- podpora dostupnosti webových stránek menšinových organizací
- podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce
- podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek.

Co se týká první podoblasti (*podpora vydání publikací*) v roce 2018 tuto aktivitu realizovalo 5 organizací. Konkrétně se jednalo o výstup projektu organizace Ducatus Teschinensis, z.s., a to o knihu s názvem „Śpiwo Anna Chybidziurowa a jeji sómsiedzi“ o rozsahu cca 680 stran, jejímž obsahem je mj. úvod do problematiky těšínského nářečí a 450 písní z regionu těšínského Slezska, a to včetně jejich notových záznamů. Publikace je doplněna nářečním slovníkem a ilustračními fotografiemi. Publikace byla distribuována do škol, knihoven, informačních center a dalších organizací v regionu těšínské Slezsko, a dle údajů organizace je kniha používána i při vlastní činnosti zmíněných institucí. Náklad knihy byl 1.000 ks.

Dále byla vydána dvojjazyčná, česko-romská kniha Ilony Ferkové Ještě jedno, Lído! Kaštánkovy příběhy z herny (romsky: De mek jekh, Lído! Kaštankuskre vakeribena andale herňa), která zároveň vyšla i jako e-kniha. Vydání knihy v počtu 500 ks umožnilo reagovat na množství objednávek k zaslání. Vydání e-knihy je navíc na webových stránkách organizace trvale přístupné a volně ke stažení. Vydání knihy bylo doprovázeno řadou souvisejících propagačních akcí, díky kterým došlo k prohloubení povědomí o romštině především u žáků základních a středních škol.

V rámci svých aktivit vydala také organizace Nová škola, o.p.s. tradiční sborník z oceněných literárních děl z každoroční soutěže Romano suno (viz dále). 112stranný sborník v nákladu 150 ks slouží jednak jako propagační materiál soutěže a jednak také jako místo, kde se mohou ocenění autoři (zpravidla romských děl) najít. Sborník je doplněn o ilustrace z výtvarné části soutěže Romano suno.

Organizace BONA FIDE vydala dvojjazyčnou knihu, česko-slovenskou, s názvem „Bříško, bříško, kdo v tobě bydlí? – Bruško, bruško, kto v tebe býva?“, která je určena pro nejmladší děti, je doplněna mluveným CD. Cílem ilustrované knihy a CD je seznámit nejmladší věkovou skupinu se slovenštinou a i s tématem vzniku a vývoje člověka. Kniha také objasňuje vnímání zrodu a vývinu člověka.

Dále bylo vydáno 6 čísel multikulturního a vícejazyčného časopisu „Kamarádi“ organizace Zaedno (pouze část nákladů na vydání časopisu bylo hrazeno z rozpočtu Úřadu vlády ČR). Právě díky této organizaci je nejvíc propagován i evaluovaný dotační program, jelikož projekt má celorepublikový dopad a těší se velké pozornosti nejen ze strany příslušníků národnostních menšin. V roce 2018 byl časopis distribuován 8.600 objednatelům, jako jsou základní a střední školy, knihovny, národnostně menšinové organizace apod. Dalších přibližně 1.800 ks časopisu bylo cílově skupině distribuováno na prezentačních akcích projektu. Cílovou skupinou v tomto případě nejsou pouze děti a žáci z řad příslušníků

národnostních menšin, ale také děti a žáci majoritní společnosti, pedagogové, ale i široká veřejnost. Časopis je navíc doplněn o přílohu, která byla k dispozici pro cca 1500 dětí. Časopis je vydáván i digitálně a je volně dostupný ke stažení, přičemž tato verze je obohacena o multimédia (video i audio) a interaktivní aktivity.³¹ V roce 2018 zaznamenaly webové stránky projektu před 46.000 unikátních návštěvníků.

Ve druhé podoblasti, kterou je *elektronizace publikací, textů či příspěvků* nebyly v roce 2018 dodatečně elektronizovány žádné již dříve vzniklé texty. Organizace, které však vydávaly tištěné materiály, mají zpravidla zveřejněné své výstupy i v elektronické podobě, kde jsou volně ke stažení. Jedná se např. o výběr romských literárních příspěvků ze soutěže Romano suno nebo o text romských autorů v rámci projektu organizace KHER, z.s.

V oblasti *podpory dostupnosti webových stránek* byl podpořen předklad textů zveřejňovaných na webových stránkách www.zwrot.cz. organizace Polský kulturně-osvětový svaz v ČR, z.s. Celkem bylo přeloženo přibližně 844 normostran textu. Prostřednictvím webu docházelo ke vzdělávání členů polské menšiny, ale i české většiny v praktickém používání polského jazyka. Základním cílem projektu byla podpora úcty, porozumění a tolerance mezi polskou a českou jazykovou skupinou a zároveň, aby se k informacím o polské menšině dostala i česká většina, která ne vždy má přístup k objektivním informacím týkajících se práv a života polské národnostní menšiny. Dle údajů organizace se návštěvnost těchto webových stránek stále zvyšuje a meziročně se navýšila o 51 % (z 206.444 návštěv v roce 2017 na 403.425 návštěv v roce 2018). Enormní nárůst návštěvnosti webových stránek je zapříčiněn také snahou organizace překládat všechny texty i do českého jazyka, čímž se rozšířil okruh potenciálních čtenářů webu.

Co se týká posledních dvou podoblastí (podpora rozhlasového a televizního vysílání v menšinovém jazyce a podpora tvorby a distribuce audiovizuálních děl a zvukových nahrávek), organizace BONA FIDE i v roce 2018 připravovala a vysílala pořad „Slovenská mozaika“. Jedná se o rozhlasový čtrnáctideník o slovenštině, Slovácích a Slovensku, vysílaný slovensky na Rádiu ZET v České republice.³² Celkem bylo za rok 2018 uskutečněno 26 relací s odhadovaným počtem 60.000 posluchačů. Všechny relace jsou dostupné na stránkách organizace www.bonafodeos.cz.

V rámci aktivit projektů vznikaly také doprovodné výstupy, jako jsou CD (zpravidla v jazyce národnostní menšiny), video spoty v rámci prezentací projektu nebo nahrávky autorských čtení z knih. Dle odhadu měly audiovizuální výstupy dopad přibližně na 60.000 osob, což je umožněno především dostupností internetu, na kterém byla uvedená media volně dostupná. Na pevných nosičích bylo vydáno cca 1.600 ks CD organizací Ducatus Teschinensis, z.s., (1.000 ks) a BONA FIDE (600 ks).

2. cíl oblasti A – Podpora vzdělávání v menšinovém jazyce

Druhý stanovený cíl oblasti A je taktéž členěn do několika oblastí, kterým jsou:

- podpora pořádání vzdělávacích akcí (workshopů/seminářů apod.) podporujících menšinový/é jazyk/y
- podpora realizace vzdělávací aktivity nad rámec standardního vyučování (určené pro děti a mládež)

³¹ Jednotlivá čísla časopisu jsou dostupná na: <https://www.zaedno.org/home-kamaradi>.

³² Měsíční poslechovost Radioprojektu přiřadilo Rádiu Zet 20.000 lidí.

- podpora aktivit zaměřených na vzdělávání dospělých v menšinovém jazyce (tzn. podporovat zřízení kurzů a podobných aktivit pro další vzdělávání dospělých s výukou vedenou převážně nebo zcela v regionálních či menšinových jazycích)
- podpora aktivit zaměřených na vzdělání pedagogů v menšinovém jazyce

V rámci první podoblasti zaměřené na *podporu pořádání vzdělávacích akcí* proběhlo přibližně 16 akcí, kterých se zúčastnilo cca 800 osob. Jednalo se o autorská čtení romských dětí v rámci doprovodných akcí soutěže Romano suno a dále pak např. o autorská čtení na školách organizace KHER, z.s. Některé organizace zároveň realizovaly semináře a workshopy na téma menšinové kultury, jazyka a tolerance.

Co se týká druhé podoblasti, tzn. *realizace vzdělávacích aktivit zaměřených na děti a mládež*, byly v roce 2018 uspořádány jak jednorázové akce určené především pro žáky 2. stupně základní školy a studenty středních škol, tak také aktivity pravidelně se opakující. Nejvýznamnější aktivitou byla pravděpodobně realizace kurzu romštiny, v němž si děti hravou formou, přiměřenou věku, osvojovaly základy romského jazyka. V úvodním období si děti osvojily základy romštiny a mohly pokročit k jednoduché konverzaci. Učily se ve větách romsky se představit, říci, jakou školu a třídu navštěvují, povědět něco o sobě a o své rodině. Kurz romštiny, včetně jeho doprovodných besed, realizovala organizace Amaro suno, přičemž kurzu se pravidelně účastnilo 18 dětí. Druhou podpořenou aktivitou v této podoblasti byla recitační soutěž Základní školy a mateřské školy s polským jazykem vyučovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza Hnojník, příspěvková organizace. V rámci uspořádané recitační soutěže byla realizována 3 oblastní kola a finále, kterých se celkem zúčastnilo 324 dětí navštěvující základní školy v okrese Frýdek-Místek.

Vzdělávací aktivity zaměřené primárně na dospělé byly již tradičně realizovány Polským kulturně-osvětovým svazem v České republice, z. s., jenž uspořádal v rámci Mezigenerační univerzity 10 tematických přednášek, kterých se zúčastnilo celkem 311 osob. Zaměření jednotlivých přednášek je různorodé, společným tématem je však polština, polská kultura, historie a Poláci jako národnostní menšina v České republice, zejména na Těšínsku.

V rámci čtvrté podoblasti *podpora aktivit zaměřených na vzdělání pedagogů v menšinovém jazyce* byly v roce 2018 realizovány 3 vzdělávací akce určené pro pedagogy a pedagogické asistenty ZŠ. Cílem seminářů realizovaných organizací KHER, z.s., bylo seznámit účastníky semináře s pojmem literatura Romů, seznámit je s problematikou různorodé jazykové kompetence v romštině u romských žáků. V rámci semináře proběhl také výklad o historii literatury Romů, specifikách tvorby, včetně otázky psaní a čtení v romštině. Součástí semináře byla také rozbor a seznámení se s autorkou česko-romské knihy a seznámení s příručkou pro pedagogy 2. stupně ZŠ - Rozummění (Literatura Romů ve výuce nejen romských žáků) praktickou ukázkou vybrané metodiky.

3. cíl v oblasti A – **Podpora kulturních aktivit v menšinovém jazyce**

Cílem této oblasti je podpořit realizaci kulturních akcí veřejného charakteru (festivalů, koncertů, soutěží, výstav, apod.), které se zaměřují na menšinový jazyk (tzn. podporovat pořádání soutěží, výstav a dalších kulturních akcí). V této oblasti bylo v roce 2018 uspořádáno 8 stěžejních akcí (dvě soutěže, dvě výstavy a kulturní vystoupení).

Co se týká soutěží, první z nich s názvem „Vícejazyčnost je bohatství“ organizoval spolek Zaedno. Tato soutěž je určena dětem, které pocházejí z vícejazyčných rodin, národnostních

menšin, mají zahraniční kořeny nebo se učí a komunikují vedle češtiny také v dalším jazyce. Je založena na čtení či předčítání literárních děl pro děti, vytváření kreseb, ilustrací, komiksů atd. 6. ročníku se zúčastnilo cca 500 dětí ze 435 škol a dalších institucí z celé ČR. Z reprodukcí nejlepších dětských prací byla poté vytvořena putovní výstava, kterou je možné navštívit na různých místech ČR.

Druhou pořádanou soutěží bylo již zmíněné Romano suno organizace Nová škola, o.p.s. Jedná se o literární, audiovizuální a výtvarnou soutěž pro žáky základních a středních škol v rámci celé ČR. Skrze soutěžní dětské práce, ke kterým se široká veřejnost dostane díky veřejným čtením, putovním výstavám, četbou sborníku a nově také zhlédnutím dokumentu ze soutěže či skrze otitulkované audiovizuální práce dětí dostupné na internetu, je možné vidět svět očima romských dětí. V roce 2018 bylo v rámci soutěže obdrženo celkem 330 soutěžních příspěvků dětí z více jak 40 institucí z řad základních škol, středních škol, neziskových organizací, dětských domovů atd. Ze soutěžních děl byla také vytvořena putovní výstava, která byla dostupná v 5 městech ČR, a navštívilo ji přes 1.500 osob.

V rámci tohoto okruhu byl také pořádán Den Romů a další kulturní akce na podporu menšinové kultury.

Tematický okruh B

Do tematického okruhu B spadají projekty, jejichž cílem je provést konkrétní kvalitativní a kvantitativní výzkum v oblasti národnostně menšinových jazyků. V roce 2018 byl v rámci tohoto okruhu podpořen pouze 1 projekt, a to projekt organizace Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, z.s., s názvem Dokumentace nejstarších mluvicích moravské chorvatštiny - 2. část. V rámci tohoto projektu bylo natočeno celkem 15 rozhovorů s pamětníky (10 z nich na kameru, 5 dalších na audio). Rozhovory byly následně přepsány, zeditovány (video, audio, text) a částečně (s ohledem na typ poskytnutého souhlasu pamětníka) zpřístupněny veřejnosti na www.moravstichorvati.cz a www.pametnaroda.cz. Kompletní materiál je uložen v archivu Sdružení občanů chorvatské národnosti, z.s., a bude využit v dalších aktivitách organizace (zejména v Muzeu moravských Chorvatů).

Tematický okruh C

Okruh C je pozůstatkem původního specifitějšího zaměření dotačního programu – je zaměřen na obce s populací příslušníků národnostních menšin nad 10 %.³³ V rámci tohoto okruhu je podporováno užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích. Především mají obce možnost financovat označení obcí, ulic, veřejných prostranství a institucí. Ačkoliv v předchozích letech nebyl ze strany obcí velký zájem o tento program a předpokládalo se, že význam tohoto okruhu bude vzhledem k naplnění cílů (umístění dvojjazyčných cedulí do obcí s vyšším počtem příslušníků národnostních menšin) postupně klesat, od roku 2016 byl v tomto okruhu zaznamenán nárůst v počtu žadatelů o dotaci (2015 – 0 obcí, 2016 – 1 obec, 2017 – 5 obcí). V roce 2018 byly v tomto tematickém okruhu podpořeny dvě obce, a to Jablunkov a Vendryně.

³³ Podrobněji viz § 29 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecních zřízeních).

Tabulka 28 Naplnění sledovaných indikátorů podpořených obcí za rok 2018 v oblasti podpory aktivit okruhu C

Cíle programu	Možné dílčí cíle předkládaných projektů	Výstupy	Ukazatele výstupu	Výstup v oblasti C
Podpora užívání tradičních a správných forem místních názvů v menšinových jazycích	Podporovat výrobu a instalaci dvojjazyčného označení v podobě: vjezdové a vjezdové cedule s názvem obce, vítací vícejazyčné cedule, názvy ulic a lokalit, označení veřejných (obecních) budov, označení významných budov v obci, orientační a směrové cedule na veřejných prostranstvích.	Počet, formát a specifikace dvojjazyčných označení vzniklých a umístěných během doby realizace projektu, včetně vyčíslení nákladů na jednu ceduli a specifikaci jejich účelu.	z toho orientační a směrové tabule z toho označení veřejných (obecních) a význačných budov	1 dvojjazyčný rozcestník se 4 ks orientačních a měrových tabulí znázorňujících partnerská města vč. jejich vzdáleností od Jablunkova. orientační systém: 1 hlavní panel; 2 hlavní panely na jednotlivých patrech; 3 směrovky na jednotlivé odbory; 52 ks rámečků u dveří (dvojjazyčný název odboru nebo místnosti); 2 ks dvojjazyčná tabule úřední hodiny
	Podporovat vyhotovení a tisk (digitálních) map s tradičními místními názvy umožňujících zachování kulturního a tradičního dědictví dané menšiny.	Počet tištěných i elektronických map s označením tradičních míst v menšinovém jazyce.	počet map z toho tištěných z toho digitálních	501 500 1

Jak uvádí obrázek výše, cílem projektů těchto obcí bylo umístění vícejazyčného (česko-polského) systému značení v rámci veřejných institucí a vyhotovení a tisk map s tradičními místními názvy. Tato mapa je dostupná také v digitální podobě na webových stránkách obce Vendryně³⁴. Výstupy jednotlivých projektů odpovídaly záměrům uvedeným v žádostech o podporu a zároveň zaměření okruhu C tohoto dotačního programu. Vzhledem k počtu obyvatel daných obcí hlásících se k polské národnostní menšině bylo projekty podpořeno přibližně 2.000 příslušníků.

3. Shrnutí

Pro rok 2018 obdržela Sekce pro lidská práva v dotačním programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových 15 žádostí o dotaci s celkovým požadavkem 2.770.148 Kč. Rozpočet dotačního programu v roce 2018 činil 3.200.000 Kč. Komise na svém jednání doporučila k podpoře 14 projektů v celkové výši 2.586.888 Kč. V rámci zpracování dodatků k žádostem si jedna z organizací snížila navrhovanou dotaci. Celkem tak byly vyplaceny prostředky na podporu 14 projektů v celkové výši 2.577.928 Kč. Z hlediska právní formy převažovaly mezi příjemci spolky (celkem 10 projektů, tj. 72 %). Dále byly podpořeny 2 projekty obcí, projekt obecně prospěšné společnosti a projekt základní školy.

Co se týká jazyků, oproti loňskému roku byla v roce 2018 nejvíce finančně podpořena polština, a to ve výši 864.108 Kč. Jedná se tak o nejvyšší finanční podporu tohoto jazyka za posledních 5 let. Na tuto částku mohla mít vliv i realizace dvou projektů realizovaných obcemi v okrese Frýdek-Místek na podporu užívání dvojjazyčných správních názvů. Dále byla nejvíce finančně podpořena romština, u které došlo oproti loňskému roku k poklesu. Zatímco v roce 2017 byla romština podpořena částkou 821.524 Kč a bylo na její podporu realizováno 5 projektů, v roce 2018 se jednalo o částku 646.830 Kč rozdělenou mezi 3 realizované projekty. Stejný počet projektů, tedy 3 podpořené projekty, byly zaměřeny na podporu slovenštiny. Pro podporu tohoto jazyka byly poskytnuty finanční prostředky ve výši 507.050 Kč. Díky realizaci projektu organizace Sdružení občanů chorvatské národnosti, z. s., byla podpořena také moravská chorvatština, a to ve výši 110.000 Kč. V roce 2018 bohužel nebyl realizován z tohoto dotačního programu žádný projekt zaměřený na němčinu. Jak již bylo řečeno, v rámci dotačního programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků je již několik let podporován také multilingvní projekt Spolku Zaedno, který se zaměřuje na široké spektrum národnostních a menšinových jazyků.

³⁴ <https://www.vendryne.cz/obecni-urad/projekty/podpora-tradicnich-mistnich-nazvu-v-obci-vendryne-629cs.html>

Všechny projekty zaměřené na romštinu a slovenštinu spadaly do oblasti A (vzdělávání). Stejně tak většina projektů na podporu polštiny s výjimkou dvou projektů obcí spadajících do oblasti C. V oblasti B (výzkum) byl realizován pouze jediný projekt zaměřený na podporu moravské chorvatštiny, který přispěje k zachování tradiční mluvené moravské chorvatštiny.

Díky činnostem v rámci podpořených projektů dochází k podpoře menšinových jazyků, které se ČR zavázala specificky chránit. Výstupy jsou praktického charakteru a napomáhají menšinám a celé společnosti k udržení a rozšiřování podporovaných menšinových jazyků.

Tabulka 29: Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2018

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace
EC180004	Amaro suno - feder dživipen, z.s.	Mluvme romsky - Vakeras romanés	129 800 Kč
EC180005	Polský kulturně-osvětový svaz v České republice z.s.	Přednáškové aktivity Mezigenerační regionální univerzity (MUR)	32 364 Kč
EC180006	Základní škola a mateřská škola s polským jazykem vyzčovacím Jana Kubisze, Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Jana Kubisza, příspěvková organizace, Hnojník	Finále XVI ročníku recitační soutěže Jana Kubisze 2018	80 000 Kč
EC180007	Ducatus Teschinensis	Špiwo Anna Chybidziurowa i jeji sómsiedzi	270 000 Kč
EC180008	Spolek Zaedno	Kamarádi, celoroční vzdělávací aktivity pro děti	449 940 Kč
EC180009	BONA FIDE	Slovenská mozaika	201 600 Kč
EC180010	Nová škola, o. p. s.	Romano suno 2018	324 630 Kč
EC180011	Polský kulturně-osvětový svaz v České republice z.s.	Polská menšina on-line prostřednictvím www.zwrot.cz	156 400 Kč
EC180012	KHER	Romština a literatura Romů jako klíč k vzájemnému pochopení	192 400 Kč
EC180013	Sdružení občanů chorvatské národnosti v ČR, z.s.	Dokumentace nejstarších mluvčích moravské chorvatštiny - 2. část	110 000 Kč
EC180014	Dokumentační a muzejní středisko slovenské menšiny v ČR, z.s.	... nezabudni! Scénické čtení z nové slovenské literatury - CD s průvodním bookletem	165 450 Kč
EC180015	Obec Vendryně	Podpora tradičních místních názvů v obci Vendryně	64 493 Kč

EC180016	Město Jablunkov	Podpora dvojjazyčnosti ve městě Jablunkov díky informačnímu systému MěÚ a rozcestníku	260 851 Kč
EC180018	BONA FIDE	Bříško, bříško kdo v tobě bydlí? - Bruško, bruško kto v tebe býva?	140 000 Kč

F. Vyhodnocení dotačního programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program vznikl na základě vládou schválené Státní politiky vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020 (dále jen „Státní politika“). Státní politiku vláda přijala svým usnesením ze dne 29. 7. 2015 č. 608. V příloze tohoto usnesení, která obsahuje úkoly plynoucí ze Státní politiky, se kromě jiného ukládá předsedovi Rady vlády pro NNO, aby do 30. 9. 2016 připravil výběrové dotační řízení ve výši 3.000.000 Kč pro celostátní mezioborové sítě NNO a vyhlásil jej v roce 2016 pro rok 2017 a poté ve stejné výši každoročně, a vedoucímu Úřadu vlády ČR ve spolupráci s ministrem financí do 30. 6. 2016 zajistit v rozpočtové kapitole Úřadu vlády ČR pro rok 2017 a dále každoročně 3.000.000 Kč na tento dotační program. Oba úkoly byly splněny, první ročník dotačního programu byl na rok 2017 vyhlášen dne 29. 7. 2016, druhý ročník byl vyhlášen dne 31.7.2017.

Program „Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO“ byl zaměřen k podpoření celostátních mezioborových sítí NNO, aby se staly kompetentními, kvalifikovanými a legitimními subjekty, zastupujícími zájmy svých členů navenek a zprostředkujícími informace, zkušenosti a znalosti mezi svými členy a dalšími NNO.

Podpora mezioborových sítí NNO byla v dotačním programu zaměřena tak, aby u příjemců posilovala:

- celostátní a mezioborový princip fungování,
- činnost určenou členským NNO a dalším NNO,
- zastupování zájmů členských NNO,
- spolupráci se státní správou ve prospěch členských i dalších NNO.

Cílovou skupinou (žadatelem) byly mezioborové sítě NNO, jejichž účelem a posláním je vytváření podmínek pro rozvoj neziskového sektoru jako celku. Organizace měla být aktivní zejména v těchto oborech: legislativa, financování (i vícezdrojové), daňové úlevy, problematika Evropské unie apod. Mohla se také zabývat tématem, které je průřezové pro celý neziskový sektor, jako je dobrovolnictví, problematika podnikání NNO, rozvoj a etika dárcovství, rozvoj neziskového sektoru z hlediska transparentnosti, nezávislosti, správného řízení apod. Členství v takovéto organizaci nesmělo být omezeno podle oborového zaměření účelu, aktivit nebo konkrétních cílových skupin osob, na které jsou zaměřeny aktivity jednotlivých členů. Sítě NNO, které se zabývají pouze určitou částí neziskového sektoru, např. střešové organizace neziskových organizací zaměřené na specifické skupiny obyvatel nebo na vymezené oblasti činnosti, nebo jejichž hlavní aktivitou je poskytování služeb veřejnosti, nemohly v rámci tohoto dotačního programu žádat.

V souladu se Státní politikou a výše uvedeným zaměřením dotačního programu byly stanoveny tyto podmínky pro poskytnutí dotace:

- žadatelem mohl být pouze spolek podle ustanovení § 214 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který je celostátní mezioborovou střešní organizací, přičemž hlavní spolek a jeho pobočné spolky nebyl z hlediska tohoto dotačního programu považován za celostátní mezioborovou síť NNO,
- stanovy žadatele musely zakotvovat demokratické mechanismy ustanovování orgánů spolku,

- členové žadatele museli platit členské příspěvky,
- žadatel musel mít zřízen kontrolní orgán podle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,
- žadatel musel mít alespoň 1 zaměstnance v pracovněprávním vztahu, který činnost žadatele organizoval a řídil; tato pracovní pozice musela být zřízena a obsazena po dobu alespoň 6 měsíců ke dni podání žádosti,
- účelem/posláním žadatele uvedeným ve stanovách muselo být hájení a prosazování zájmů svých členů a vzdělávací, informační a poradenské aktivity pro své členy,
- členská základna žadatele musela být tvořena alespoň z 51 % NNO (tj. spolky, obecně prospěšnými společnostmi, nadacemi, nadačními fondy, ústavy nebo účelovými zařízeními církví),
- žadatel musel mít minimálně od 1. 1. 2017 do dne předložení žádosti o dotaci zřízené webové stránky,
- žadatel musel být zřízen alespoň dva roky před podáním žádosti o dotaci,
- členská základna žadatele musela být tvořena členy z řad NNO se sídlem v minimálně třech krajích,
- žadatel musel při podání žádosti o dotaci předložit své výroční zprávy za poslední dva ukončené kalendářní roky.

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018

Vyhodnocování projektů bylo provedeno na základě sledovaných povinných indikátorů, které si žadatel musel stanovit již v žádosti o dotaci. Posouzení kvantitativního a kvalitativního obsahu stanovených indikátorů a plánu k jejich naplnění prováděli ve svých posudcích také odborní hodnotitelé.

Povinnými indikátory byly:

- počet akcí pro členy
- počet účastníků akcí z řad členů
- návštěvnost webu a její vývoj
- kvalita webu
- údaje o zapojení členů do připomínkování legislativy
- zahájení nebo pokračování ve vydávání periodika pro členy
- zpracování ankety spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu

Vyhodnocení indikátorů:

- Počet akcí pro členy

V rámci dotačního programu bylo v roce 2018 uskutečněno celkem 83 akcí všeho typu: semináře, workshopy, konference, kulaté stoly, jednání pracovních skupin, networkingové akce apod. Tématem akcí byly např.: jak maximálně využít potenciál dobrovolníků, Jste připraveni na GDPR?, Aktivní neziskovky důvěryhodný dárce a partner, Skill share – nástroje projektového řízení. Mezi akce s větším počtem účastníků (nad 100 osob) lze zařadit např. Dárcovský summit 2018 – Filantropie a dárcovství, Konferenční den pro neziskové organizace.

- **Počet účastníků akcí z řad členů**
Počet účastníků na jednotlivých akcích se samozřejmě měnil v souladu s typem konkrétní akce, průměrně se akcí účastnilo přibližně 16 členů daných celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací. Některé akce byly primárně určeny pouze členským organizacím dané celostátní mezioborové sítě NNO, některé z nich však byly otevřené také veřejnosti.
- **Návštěvnost webu a její vývoj**
Návštěvnost webu se v průběhu roku příležitostně měnila (někdy velmi významně směrem nahoru), a to v závislosti na případných, mediálně atraktivních akcích, které organizace pořádaly. V průměru se však návštěvnost webových stránek zvýšila o 50 %.
- **Kvalita webu**
Kvalita webu se zvýšila v souvislosti s tím, že podpořené organizace aktualizovaly (modernizovaly) webové stránky. Téměř všechny organizace provázaly své webové stránky s dalšími sociálními sítěmi – Facebook, Instagram, Twitter, Youtube apod.
- **Údaje o zapojení členů do připomínkování legislativy**
V průběhu roku 2018 se členové podpořených sítí také zapojili do připomínkování legislativy.
- **Zahájení nebo pokračování ve vydávání periodika pro členy**
Podpořené organizace ve většině případů pokračovaly ve vydávání periodika pro členy s různou frekvencí; v průměru je periodikum vydáváno každý druhý měsíc. Některé organizace také vydaly další tištěné materiály, např. Adresář členských organizací a Mapu dárcovství v ČR.
- **Zpracování ankety spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu**
Všichni příjemci dotace v daném dotačním programu na konci projektu zpracovali anketu spokojenosti členů jako součást závěrečné evaluace projektu. Ve zpracovaných anketách spokojenosti nebyla zaznamenána žádná negativní reakce.

Tabulka 30: Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2018

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	Přidělená dotace
1/2018	Fórum dárců, z. s.	Rozvoj kapacit Fóra dárců v roce 2018	741.240 Kč
2/2018	Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s.	Podpora kapacit AVPO ČR – cesta k vyšší transparentnosti neziskového sektoru	780.900 Kč
3/2018	Asociace dobrovolnických mentoringových programů, z. s.	Posilování kapacit Asociace dobrovolnických mentoringových programů	422.425 Kč
4/2018	Za snadné dárcovství, z. s.	Rozvoj neanonymního dárcovství NNO v ČR	552.120 Kč
6/2018	Asociace nestátních neziskových organizací v České republice z. s. (ve	Posílení kapacit ANNO ČR	432.500 Kč

	zkratce „ANNO ČR“)	
--	--------------------	--

3. Shrnutí

Dotiční program byl vyhlášen dne 31. 7. 2018. Jednalo o druhý ročník programu. Do dotačního řízení podalo žádost o dotaci celkem 6 žadatelů, a to v celkové požadované finanční částce 5.487.015 Kč. V rámci formální kontroly nebyl vyřazen žádný žadatel o dotaci. K věcnému posouzení bylo tedy předloženo 6 žádostí o dotaci. Komise pro hodnocení projektů tyto žádosti dne 21. listopadu 2017 projednala, 5 žádostí doporučila podpořit a 1 žádost nebyla doporučena k podpoře, a to z důvodu, že žadatel nesplňuje vymezení síťové NNO, jak bylo stanoveno ve vyhlášení dotačního programu. Projekt byl zaměřen pouze na jednu cílovou skupinu – sluchově postižené, která však nemohla být považována za průřezové téma, které by se dotýkalo celého neziskového sektoru. Zároveň ani jeden z hodnotitelů nedoporučil žádost podpořit, a to ze stejného důvodu. Celkem bylo v roce 2018 vyplaceno 2.929.185 Kč.

Příjemci dotace splnili své povinnosti. Ve stanovených termínech zaslali průběžné zprávy a závěrečné zprávy o realizaci projektů, včetně jejich vyúčtování. Vzhledem k tomu, že se některé dílčí aktivity příjemcům nepodařilo realizovat, vrátili ke dni 15. 2. 2018 na účet Úřadu vlády ČR finanční prostředky v celkové částce 50.798,40 Kč.

Lze tedy konstatovat, že i druhý ročník dotačního programu „Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO“ proběhl úspěšně, podpořené organizace nezaznamenaly zásadnější problémy při realizaci svých projektů a dotační prostředky jim umožnily posílit svou kapacitu směrem ke zvýšení kompetentnosti stát se legitimními subjekty zastupujícími zájmy svých členů navenek. Většina organizací se zaměřila na získávání nových členů, ať už prezentace daných organizací na jednotlivých akcích či prostřednictvím sociálních sítí nebo zřízení přidruženého členství. Dotační prostředky pomohly udržet či posílit kapacitu daných organizací se záměrem poskytovat kvalitní a profesionální servis svým členským organizacím.

Tabulka 31 Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2017 a 2018

Číslo projektu	Žadatel	Název projektu	2017
			2018
1/2018	Fórum dárců, z. s.	Rozvoj kapacit Fóra dárců v roce 2018	899.160 Kč
			741.240 Kč
2/2018	Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s.	Podpora kapacit AVPO ČR – cesta k vyšší transparentnosti neziskového sektoru	854.365 Kč
			780.900 Kč
3/2018	Asociace dobrovolnických mentoringových programů, z. s.	Posilování kapacit Asociace dobrovolnických mentoringových programů	žádali o dotaci, ale nebyli podpořeni – neměli správně ustavenou kontrolní komisi
			422.425 Kč

4/2018	Za snadné dárcovství, z. s.	Rozvoj neanonymního/individuálního dárcovství NNO v ČR	571.100 Kč
			552.120 Kč
6/2018	Asociace nestátních neziskových organizací v České republice z. s. (ve zkratce „ANNO ČR“)	Posílení kapacit ANNO ČR	žádali o dotaci, ale v rámci formální kontroly byli vyřazeni – nesprávná právní forma
			432.500 Kč

Tabulka 32 Požadované a poskytnuté finanční prostředky v roce 2017 a 2018

Žadatel	Požadovaná dotace v roce 2017	Poskytnutá dotace v roce 2017	Požadovaná dotace v roce 2018	Poskytnutá dotace v roce 2018
Fórum dárců, z. s.	899.160 Kč	899.160 Kč	898.240 Kč	741.240 Kč
Asociace veřejně prospěšných organizací ČR, z.s.	869.465 Kč	854.356 Kč	888.400 Kč	780.900 Kč
Asociace dobrovolnických mentoringových programů, z. s.	600.000 Kč	0	604.772 Kč	422.425 Kč
Za snadné dárcovství, z. s.	601.300 Kč	571.100 Kč	629.243 Kč	552.120 Kč
Asociace nestátních neziskových organizací v České republice z. s. (ve zkratce „ANNO ČR“)	871.000 Kč	0	900.000 Kč	432.500 Kč
Asociace organizací neslyšících, nedoslýchavých a jejich přátel, z. s.	0	0	629.243 Kč	0
Celkem	3.840.925 Kč	2.324.616 Kč	4.588.775 Kč	2.929.185 Kč

G. Vyhodnocení dotačního programu Podpora veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů za rok 2018

1. Charakteristika a cíle dotačního programu

Dotační program Podpora veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů byl v roce 2013 iniciován Ministerstvem práce a sociálních věcí (MPSV). Poprvé byl realizován o rok později. V roce 2014 byla agenda rovnosti žen a mužů převedena z MPSV na Úřad vlády ČR a spolu s ní i program.

Dotační řízení programu vyhlášoval do roku 2017 předseda Rady vlády pro rovnost žen a mužů ve spolupráci s Úřadem vlády ČR (dále také „Rada“). Obsahové zaměření programu schvalovala Rada. Počínaje rokem 2018 byly obě funkce svěřeny pouze Úřadu vlády ČR. Důvodem změny byla snaha eliminovat potenciální možnost střetu zájmů, resp. vlivu členů/členek Rady, které jsou současně v pozici potenciálních příjemců dotace, na průběh dotačního řízení.

Primárně je program určen k podpoře aktivit nestátních neziskových organizací (dále jen „NNO“) v oblasti rovnosti žen a mužů. Aktivity NNO musí být v souladu s Vládní strategií pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014 – 2020 (dále jen „Strategie“) a Aktualizovanými opatřeními Priorit a postupů vlády při prosazování rovnosti žen a mužů na příslušný rok (dále jen „Priority“). Orientace dotačního programu na NNO má logický důvod, neboť jsou významným aktérem rozvoje v této oblasti a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie. **NNO mapují problémy v terénu a poskytují veřejné správě důležitou zpětnou vazbu a návrhy řešení.**³⁵

Samotná Strategie je základním národním koncepčním rámcem pro tvorbu politik a opatření v oblasti rovnosti žen a mužů v ČR. Formuluje několik strategických oblastí, v nichž vždy identifikuje hlavní problémy, hlavní cíl a připojuje také aktivity/postupy, které by uvedené problémy měly postupně odstraňovat a směřovat k hlavnímu cíli. Pro jasnější představu o obsahovém zaměření Strategie je níže uveden přehled strategických oblastí.

Hlavní oblasti Strategie

1. Institucionální zabezpečení rovnosti žen a mužů
2. Vyrovnané zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích
3. Rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání
4. Sňadování pracovního, soukromého a rodinného života
5. Vzdělávání, výzkum a rovnost žen a mužů ve znalostní společnosti
6. Důstojnost a integrita žen a mužů
7. Rovnost žen a mužů ve vnějších vztazích
8. Všední život a životní styl
9. Horizontální strategické priority (9.1. Genderové stereotypy a vztahy, 9.2. Legislativa v oblasti rovnosti žen a mužů, 9.3. Sběr statistických dat, 9.4. Muži a rovnost žen a mužů, 9.5. Spolupráce s partnery)

³⁵ Např. projekt Děťství bez násilí II reagoval na špatně dostupné služby pro děti ohrožené domácím násilím a příjemcem dotace zjištěný fakt, že od první identifikace problému uběhne někdy až šest let, než se nezletilým obětem dostane pomoci.

Příklady podporovaných aktivit

V roce 2018 byly podpořeny projekty, které se zaměřovaly mj. na **prevenci a zvyšování osvěty v oblasti domácího a genderově podmíněného násilí** (eliminace násilí v rodině a pomoc dětem při vyrovnávání se s jeho následky, **zamezování transgeneračnímu přenosu negativních vzorců a genderových stereotypů v rodině**, odstranění nedostatků v oblasti **právní úpravy postavení zalců a výkonu jejich činnosti při řešení případů sexuálně motivované trestné činnosti v ČR**, poskytování **bezplatného právního poradenství**); **podporu zapojení mužů do prosazování rovnosti žen a mužů** (provoz on-line poradny zaměřené na muže, druhý ročník kampaně Genderman); posilování postavení migrantek ve společnosti skrz prosazování jejich práv a jejich aktivizaci ve veřejném prostoru (individuální asistence migrantkám, advokační činnost, osvětově-vzdělávací akce); podpora genderově senzitivního vzdělávání (realizace genderově citlivých workshopů, **tvorba a distribuce genderově citlivých materiálů pro mateřské, základní, střední a střední odborné školy**, rozvoj související platformy rodičů) či **podpora rovnosti žen a mužů v romské komunitě** (rozvoj romské ženské skupiny Manushe v regionech, kampaň „Neviditelná síla - i tohle dokážu“ zdůrazňující potenciál romských žen /nejen/ pro rozvoj komunit).

Tabulka 33 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015-2018

Rok	Rozpočet	Přiděleno	Podpořené projekty
2015	5.000.000 Kč	4.993 563 Kč	11
2016	5.000.000 Kč	4.999 976 Kč	11
2017	7.000.000 Kč	6.984 438 Kč	15
2018	7.000.000 Kč	6.999 965 Kč	13

2. Vyhodnocení dotačního programu za rok 2018

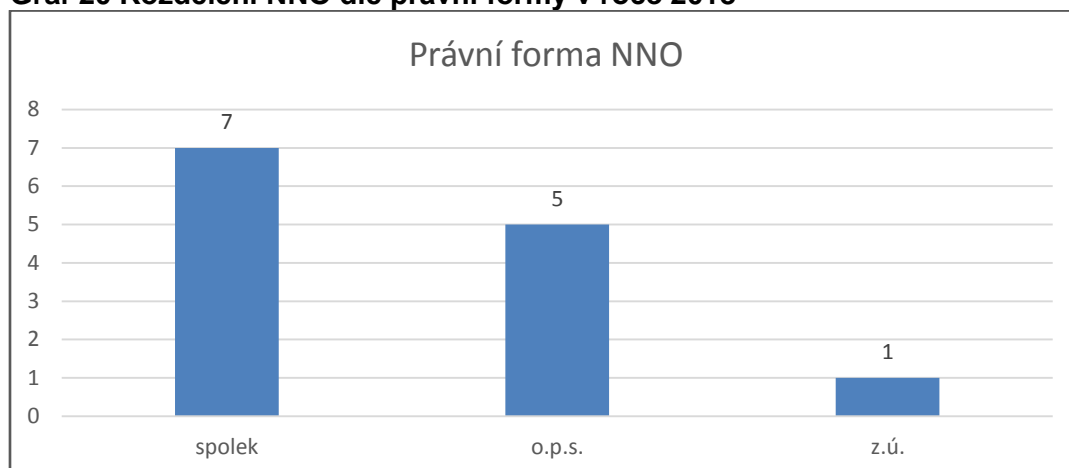
Vývoj financování programu a počet a struktura podpořených organizací

V roce 2018 bylo dotačním programem podpořeno 13 z celkem 18 přijatých žádostí o dotaci z řad NNO. Stejně jako v roce 2017 činila celková alokace dotačního programu 7 mil. Kč.

Struktura podpořených NNO se v roce 2018 podobala předchozím letům. Tradičně zastoupené spolky a obecně prospěšné společnosti nově doplnil pouze jeden příjemce fungující jako zapsaný ústav. Celkově mírně převažovali příjemci z řad spolků nad obecně prospěšnými společnostmi; podobně tomu bylo i v letech 2015 až 2017. Přehledně zobrazuje rozdělení příjemců dotace dle právní formy graf 20.

Graf 20 Rozdělení NNO dle právní formy v roce 2018

Reálné čerpání přidělené dotace

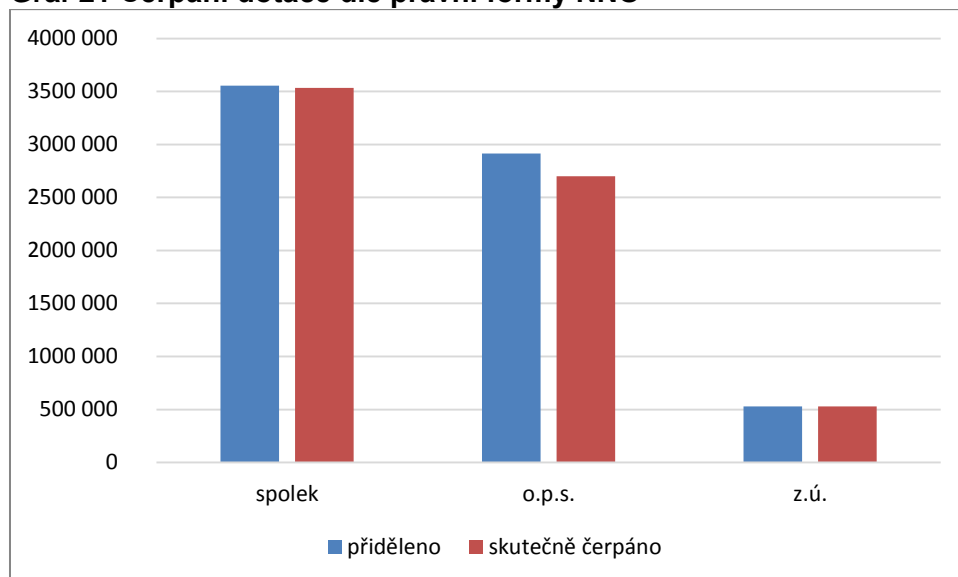
Předchozí roky ukázaly, že se všem organizacím zpravidla nepodaří využít celou výši přidělené dotace. V roce 2017 bylo např. hlavním důvodem výrazně nižšího čerpání (pouze 91,9 % přidělených prostředků) pozdní rozhodnutí o poskytnutí dotace. V roce 2018, kdy tento faktor již negativně nepůsobil, se celkový podíl využitých prostředků zvýšil na 96,6 %. Přičemž spolky využily téměř 100 % přidělených peněz, zapsaný ústav všechny prostředky a výrazně nižší míra čerpání u obecně prospěšných společností je negativně ovlivněna nevyužitím téměř jedné šestiny více než milionové dotace jedné z organizací. Přehled podpořených organizací dle právní formy a výše přidělené i skutečně použité dotace v roce 2018 nabízí tabulka 34.

Tabulka 34 Výše přidělené a skutečně použité dotace dle právní formy NNO

Právní forma NNO	Počet projektů	Přiděleno (v Kč)	Skutečně použito (v Kč)	Podíl skutečného čerpání (%)
spolek	7	3 555 399	3 533 839	99,4
o.p.s.	5	2 914 666	2 700 027	92,6
z.ú.	1	529 900	529 900	100
Celkem	13	6 999 965	6 763 766	96,6

Pro větší názornost je výše skutečně čerpaných finančních prostředků dle jednotlivých typů NNO zobrazena grafem 21.

Graf 21 Čerpání dotace dle právní formy NNO

Je důležité opětovně zmínit, že dotační program nemá stanovenou žádnou maximální výši dotace pro jednoho příjemce (jeden projekt). Nicméně platí, že výše dotace (včetně dalších finančních prostředků ze státního rozpočtu) může tvořit maximálně 70 % celkového rozpočtu projektu.

Průměrná výše dotace v roce 2018 činila 538 500 Kč na jeden projekt a jednoho příjemce, což je přibližně o 100 tisíc více oproti minulému roku. Zvýšení průměrné výše finanční dotace lze připsat dvěma projektům s dotací ve výši přibližně 1 miliónu Kč, které hodnotu poměrně výrazně posunuly směrem nahoru. Skutečně využito bylo v jednom projektu v průměru 520 300 Kč (zaokrouhleno na stovky), opět přibližně o 100 tisíc více než v roce 2017.

Maximální výše dotace v roce 2018 činila 1.025.000 Kč (zaokrouhleno na tisíce), a to na projekt, který cílil své aktivity na Prahu a okrajově také na celou ČR. Právě tento projekt také nakonec jako jediný vyčerpal pouze cca 83 % přidělených prostředků. Minimální výše dotace byla 112.000 Kč na projekt zasahující město Brno a celý Jihomoravský kraj.

Celkem 9 ze 13 podpořených organizací získalo v roce 2018 dotaci v plné výši, tj. ve výši, o kterou v žádosti požádaly. Situace se v tomto aspektu meziročně velmi změnila, neboť v uplynulých dvou letech obdržely požadovanou sumu vždy pouze 2 organizace.

Přehled příjemců dotace a úroveň dopadu projektů

Základní přehled organizací, které v roce 2018 obdržely dotaci v programu, nabízí tabulka 35. Názvy a hlavní cíle projektů doplňují také informace o regionální úrovni dopadu projektových aktivit.

Tabulka 35 Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu

Název NNO	Název projektu	Cíle projektu	Přiděleno (Kč)	Dopad projektu
Unie porodních asistentek z.s.	Porodní asistentka: odbornost a respekt	Zvýšit odbornost porodních asistentek a studentek porodní asistence, přispět k rozvoji sítě komunitních porodních asistentek a porodních domů a propagovat práci porodních asistentek směrem k veřejnosti, a potažmo přispět k možnosti žen zvolit si svobodně místo a okolnosti porodu	575 188	Praha, Brno, Olomouc, další města ČR
Prague Pride z.s.	Rovnost žen a mužů se týká i LGBT osob	Přispět k účinnému odstranění genderových stereotypů a neviditelných předsudků, které ve společnosti ale i uvnitř LGBT komunity vůči LGBT existují, a posílit vnitřní mechanismy na podporu odstraňování genderově podmíněné marginalizace vícenásobně diskriminovaných osob.	428 000	ČR
NESEHNUTÍ, z.s.	Bez stereotypů ve školce, škole i s rodiči	Zvýšit citlivost k genderovým otázkám ve vzdělávání a pomoci naplňovat Strategii v oblasti genderově senzitivního vzdělávání.	815 749	Brno a ČR
Genderové informační centrum NORA, o.p.s.	Genderově sensitivní přístup ve vzdělávání	Získat informace o tom, jak a zda učitelé/ky na 2. stupni ZŠ a na nižším stupni gymnázií vědí o genderových otázkách a stereotypch a jaké znalosti a postoje předávají svým žákům/yním. Identifikovat ochotu učitelů/ek nebo jejich odmítnutí se zabývat genderovými tématy a rovněž zjistit důvody pro zastávané postoje.	112 430	Brno a Jihomoravský kraj
Centrum LOCIKA, z.ú.	Dětství bez násilí II.	Poskytnout kvalitní komplexní služby 200 dětem ohroženým domácím násilím z Prahy a Středočeského kraje podle inovativní metodiky pracující s celou rodinou, aby došlo k zastavení násilí v rodině	529 900	Praha a Středočeský kraj

		a děti se mohly vyrovnat s jeho následky na svůj psychosociální vývoj a nedocházelo dále k transgeneračnímu přenosu patologických vzorců chování a genderových stereotypů.		
Slovo z.s. 21,	JILEHA 2018	Aktivizovat a podporovat silné ženské osobnosti v lokálních romských skupinách. Zviditelnit romské ženy skrze kampaň „Neviditelná síla – I tohle dokážu...“ Zmocňovat a předávat kompetence a odpovědnost ženám v lokálních skupinách při realizaci veřejných aktivit. Vyvolat veřejnou debatu o postavení romských žen nejen v romské komunitě	917 440	Praha, Ostrava, Náchod, Bruntál, Chomutov, Rumburk, Krupka, Bohumín, Písek, Rokycany, Turnov, Stříbro, Brno
proFem – centrum pro oběti domácího a sexuálního násilí, o. p. s.	Znalci a jejich činnost – návrh komplexní právní úpravy	Iniciovat setkání a konfrontaci znalců s představiteli jiných právních profesí. Identifikovat nedostatky a aplikační problémy při znalecké činnosti, vyhotovování znaleckých posudků a jejich hodnocení. Vytvořit základní návrh obsahu komplexní právní úpravy postavení znalců a jejich činnosti a předložit tento návrh ke zpracování legislativnímu odboru Ministerstva spravedlnosti ČR.	459 300	Praha s přesahem do celé ČR
Asociace neúplných rodin, z.s.	Asistované vymáhání výživného jako sociální služba	Zachytit, informovat, nasměrovat, provést situaci a vychovat samoživitele tak, aby se nedostali na základě dlouhodobě nespláceného výživného na pokraj chudoby. Naučit rodiče rozpoznat varovné signály, osvojit si prvky prevence tak, aby se její/jeho ekonomická situace nezhoršila natolik, že propadne pod hranici chudoby, psychických problémů apod. Vyladit sociální službu tak, aby byla uvedena jako součást poradenství, které v současné chvíli poskytuje veřejná správa	326 168	Praha

		k problematice výživného		
Gender studies, o.p.s.	ANTIGEST: proti genderovým stereotypům v praxi	Posílit genderovou rovnost a systematicky odstraňovat genderové stereotypy a předsudky a přispět tak k naplňování cílů Strategie. Paralelně také stabilizovat informační aktivity a provoz knihovny.	755 456	Praha
Česká ženská lobby, z.s.	Hájíme práva žen v České republice	Zlepšit genderovou rovnost ve společnosti na všech úrovních, řešit nejpálčivější problémy, které ženy trápí a přispět ke zlepšení jejich životů.	311 254	Praha, Brno
Otevřená společnost, o.p.s.	Genderman – Kritická mužská studia	Podpořit efektivně, odůvodněně a systematicky naplňování strategického přístupu Muži a rovnost žen a mužů při implementaci všech oblastí Strategie. Zároveň podpořit zapojení mužů do prosazování genderové rovnosti v ČR, tj. zvýšit nízkou identifikaci mužů s agendou genderové rovnosti. Zviditelnit zásadní roli českých představ o mužství v blokování potřebných demokratizačních změn nejen v genderové oblasti a rozvinout veřejnou diskusi na téma, jak naše sdílené představy o mužství vypadají a jak by měly vypadat.	562 084	Praha
Sdružení pro integraci a migraci, o.p.s.	Migrantky mezi ženami 2018 - Emoce a zdraví	Zmenšit zranitelnost migrantek a žen se zkušeností migrace v ČR, eliminovat rizika vícenásobné diskriminace a rozvíjet veřejnou debatu o jejich postavení a zejména přispět k rozvoji všestranné podpory jejich duševního zdraví.	1 025 396	Praha a okrajově i celá ČR
Genderová expertní komora ČR, z.s.	Zvyšme laťku	Přispět k odstranění tří problémů identifikovaných ve Strategii: nedostatečné expertní kapacity ve státní správě a samosprávě, důsledkem čehož je nefunkční gender mainstreaming; nedostatečné sdílení informací	181 600	ČR

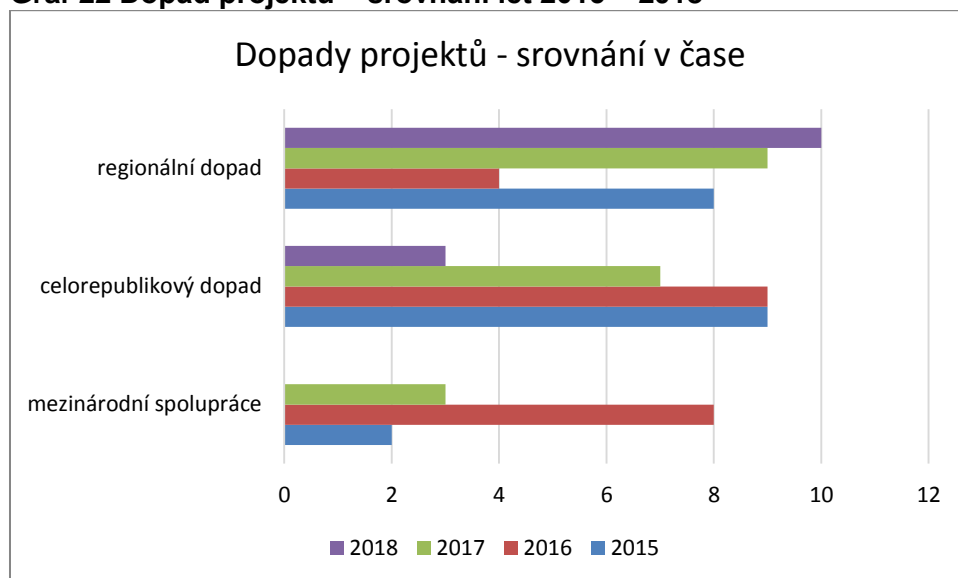

		mezi veřejnou správou, sociálními partnery i akademickými pracovišti a NNO; nízké povědomí médií o genderových tématech, reprodukce genderových stereotypů v médiích, nedostatečný tlak na dodržování principu nediskriminace prostřednictvím k tomu vytvořených orgánů.	
--	--	--	--

K tabulce 35 zbývá doplnit informaci o sídle jednotlivých podpořených organizací. Pouze dva příjemci sídlí v Brně, zbývající mají jako sídlo své organizace uvedenou Prahu.

Geografická struktura dopadu aktivit podpořených projektů se rok od roku proměňuje. Nicméně alespoň ve dvou aspektech lze pozorovat určitý střednědobý trend. Zatímco do roku 2016 cílily projekty mnohem více na národní a nadnárodní úroveň, od roku 2017 mají aktivity obecně užší, více regionálně zacílený dopad a zmiňovaná mezinárodní spolupráce je spíše výjimkou než pravidlem. Soustředění se na české regiony a zejména na Hlavní město Prahu a Brno je základním rysem posledních dvou let. Názorně tuto skutečnost ilustruje graf 22.

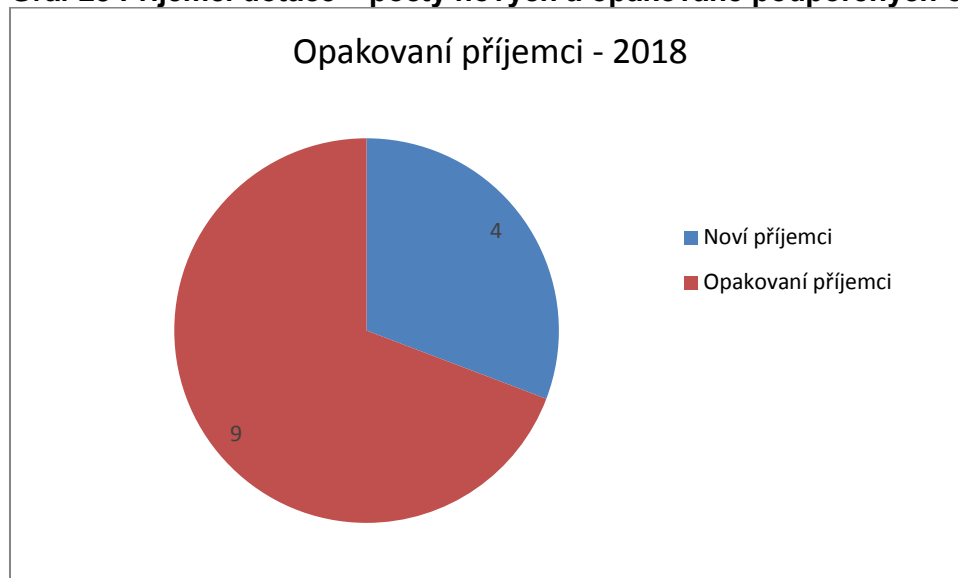
Graf 22 Dopad projektů – srovnání let 2015 – 2018

Opakovaně byly v roce 2018 dotačním programem podpořeny stejně jako v minulém roce přibližně dvě třetiny organizací (viz graf 23). Celkem 8 organizací bylo totožných s rokem 2017, další pak získala dotaci již v roce 2015. A například Česká ženská lobby, z.s., Slovo 21, z.s., a Gender Studies, o.p.s., jsou organizace, které patří mezi pravidelné příjemce dotace již od roku 2015.

Graf 23 Příjemci dotace – počty nových a opakovaně podpořených organizací v r. 2018

Hodnocení výsledků projektů vzhledem k cílům dotačního programu/Strategie

Podpořené projekty zasáhly v roce 2018 většinu strategických oblastí. Nejvíce projekty řešily problémy v oblasti **důstojnosti a integrity žen a mužů a genderových stereotypů a vztahů**, podobně tomu bylo i v uplynulých letech. Téměř polovina podpořených projektů se také věnovala podpoře **spolupráce s partnery**, která má rostoucí tendenci.

Pouze okrajově podpořené organizace řešily v roce 2018 problémy vyrovnaného zastoupení žen a mužů v rozhodovacích pozicích, rovnosti žen a mužů na trhu práce a všedního života a životního stylu³⁶. Poměrně malou pozornost věnovaly projekty také podpoře sladování pracovního, soukromého a rodinného života, vzdělávání, výzkumu a podpoře rovnosti žen a mužů ve znalostní společnosti, rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích a problematice mužů a rovnosti žen a mužů.

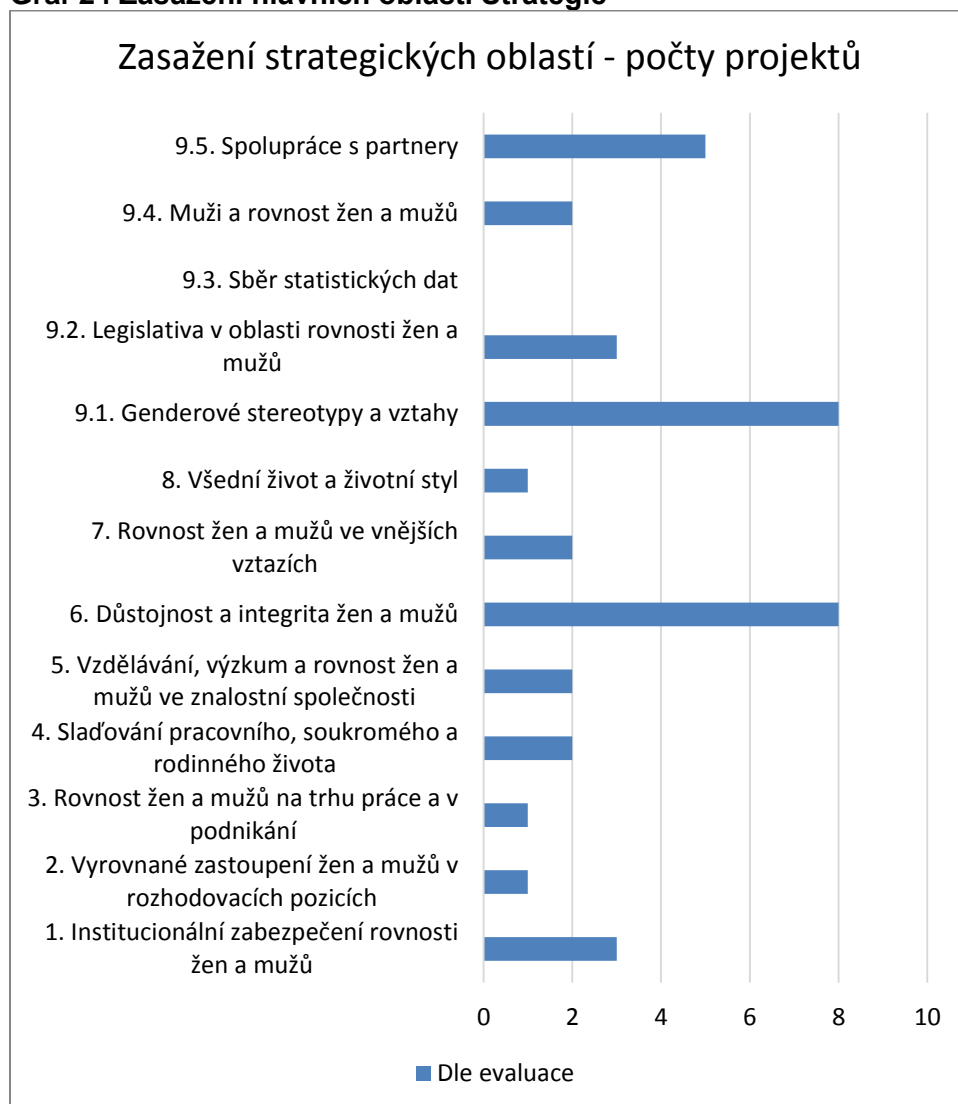
Zcela stranou zájmu neziskových organizací zůstal v roce 2018 sběr statistických dat související s problematikou genderové rovnosti.

³⁶ Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že právě na tyto problémy se zaměřovaly organizace, které z důvodu omezeného rozpočtu programu, nezískaly finanční dotaci. A pokud by program hospodařil s vyšším rozpočtem, byly by patrně také podpořeny.

Graf 24 Zasažení hlavních oblastí Strategie

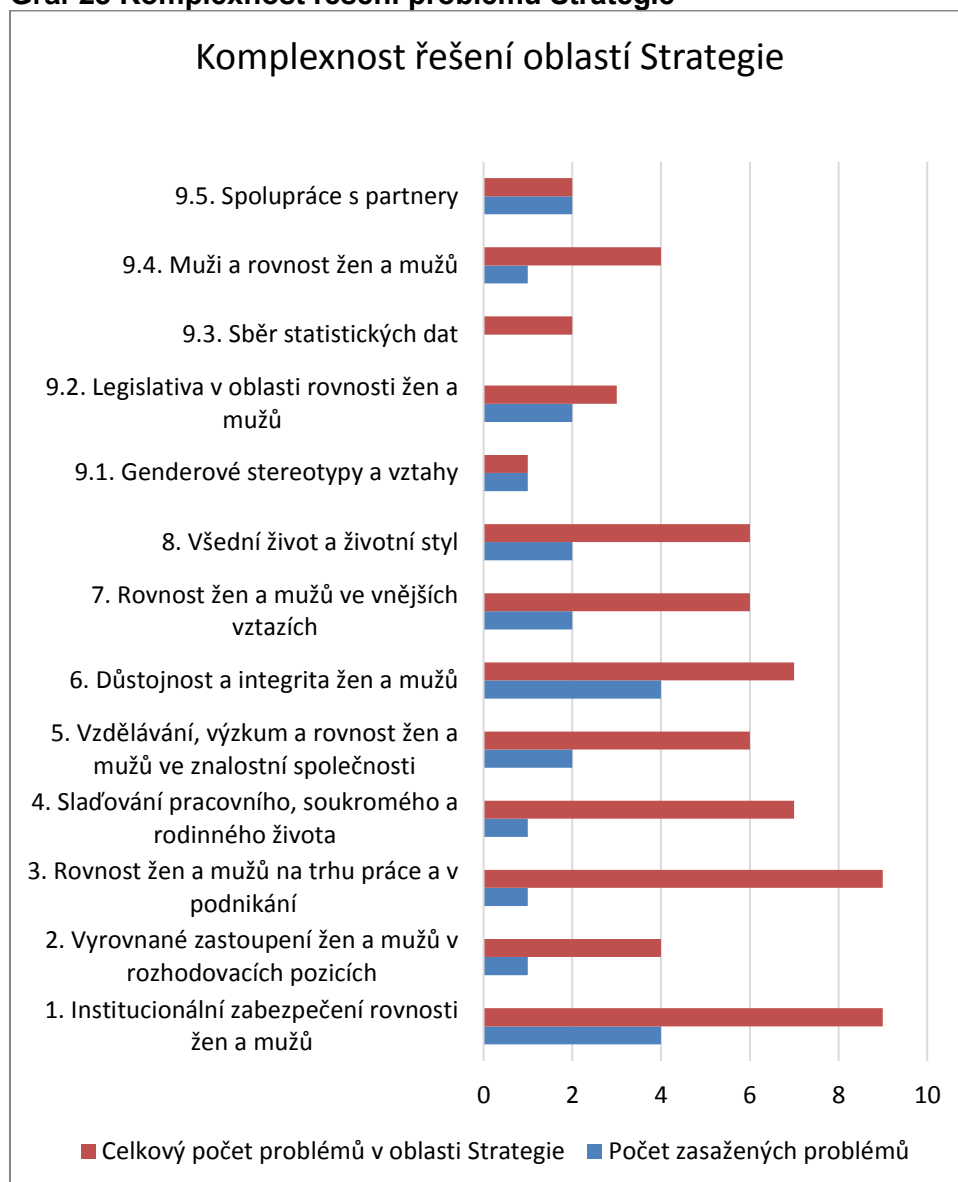

Jak komplexně se podpořené projekty věnovaly řešení problémů v jednotlivých oblastech Strategie, zobrazuje graf 25. Maximálně pokryty byly oblasti genderové stereotypy a vztahy a spolupráce s partnery. Poměrně komplexně se organizace v roce 2018 věnovaly také legislativě v oblasti rovnosti žen a mužů a problematice důstojnosti a integrity žen a mužů. Oproti roku 2017 také podpořené organizace zintenzivnily aktivity v oblasti institucionálního zabezpečení rovnosti žen a mužů.

Výrazně méně se organizacím dařilo pokrýt problémy v oblastech sladování pracovního, soukromého a rodinného života a rovnost žen a mužů na trhu práce a v podnikání. Naprosto nedotčena pak zůstala pouze jedna ze strategických oblastí – již zmiňovaný sběr statistických dat související s problematikou genderové oblasti. V souvislosti s výše uvedeným je však třeba zdůraznit, že s alokací ve výši 7 mil. Kč absolutně nelze požadovat, aby neziskové organizace řešily jednotlivé strategické oblasti komplexněji.

Graf 25 Komplexnost řešení problémů Strategie

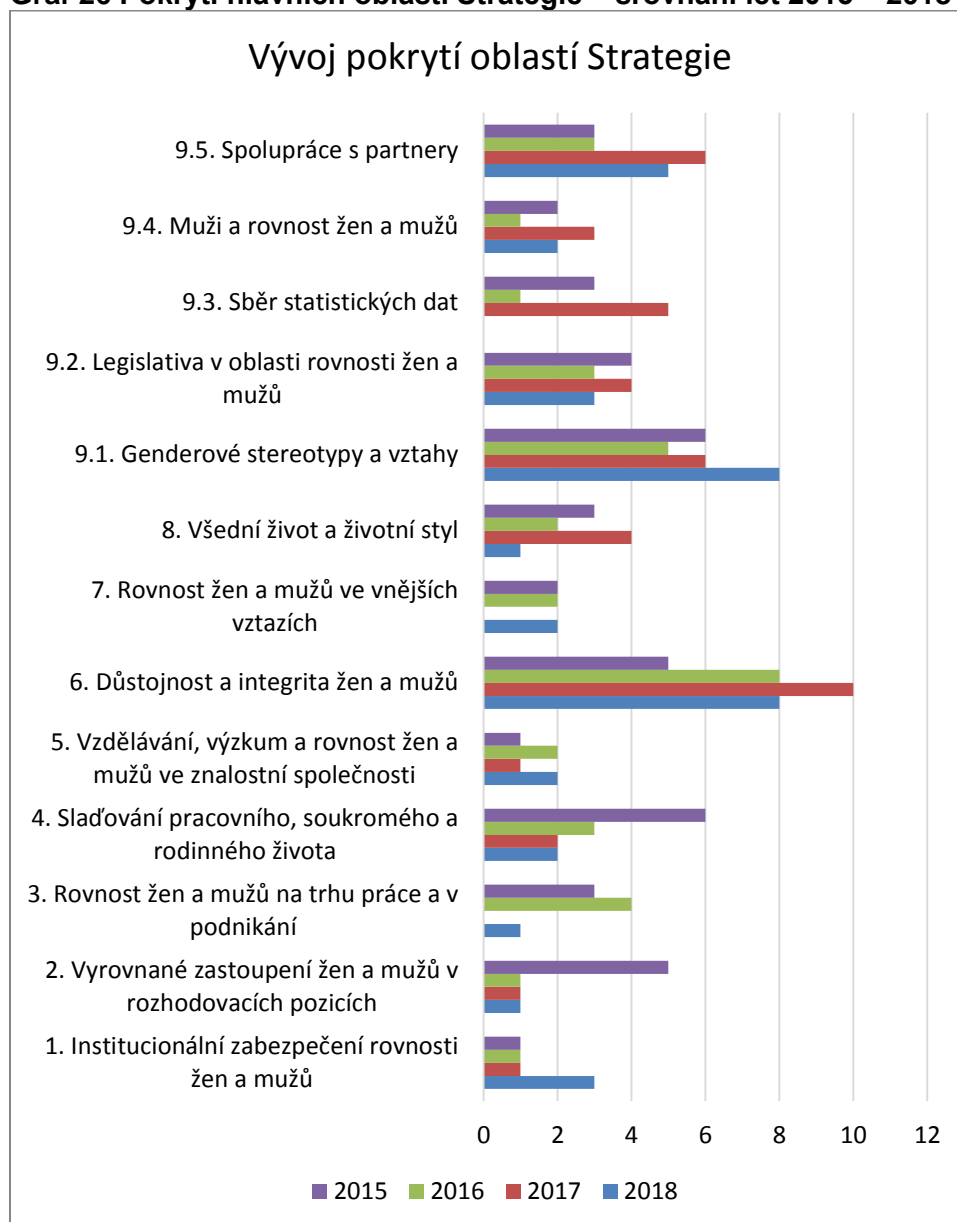
Hodnocení zaměření projektů vzhledem k uplynulým rokům

Dostupná data z roku 2018 i minulých tří let umožňují provést srovnání vývoje pokrytí hlavních oblastí Strategie a graf 26 takové srovnání skutečně nabízí. Je však nutné upozornit, že vypovídací schopnost grafu je limitovaná, jelikož v letech 2016 a 2015 dotační program hospodařil s menšími prostředky a mohl tak podpořit méně organizací. Výsledek srovnání proto nemůže být považován za hodnověrný ukazatel vývoje pokrytí Strategie.³⁷

³⁷ Před samotnou interpretací grafu 25 je nutné uvést ještě jednu metodologickou poznámku. Je možné, a údaje za rok 2017 i 2018 to naznačují, že soulad aktivit projektů s jednotlivými oblastmi Strategie je nově posuzován poněkud přísněji, než tomu bylo v letech uplynulých. Stojí za tím snaha evaluace držet se důsledně znění Strategie a jejích identifikovaných problémů a specifických cílů. I proto, navzdory navýšení rozpočtu programu i počtu projektů, zůstávají v roce 2018 některé oblasti projekty nezasažené a u dalších se neobjevuje teoreticky očekávatelný nárůst počtu projektů, které by je řešily.

Graf 26 Pokrytí hlavních oblastí Strategie – srovnání let 2015 – 2018

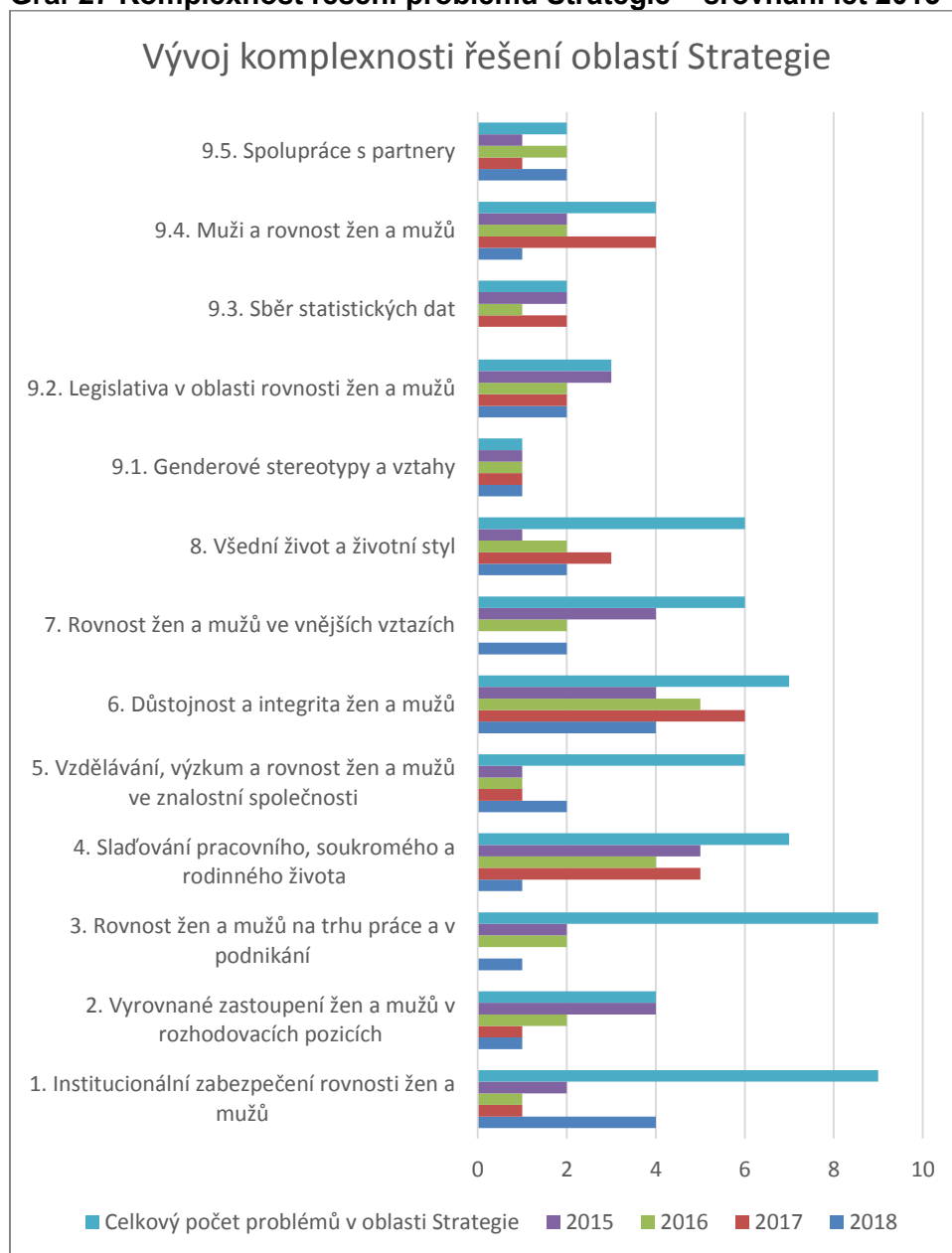

Graf 26 ukazuje, že nejvyšší podíl aktivit NNO směřuje poslední tři roky do oblasti podpory důstojnosti a integrity žen a mužů a hned poté do řešení genderových stereotypů a vztahů.

Vývoj komplexity řešení hlavních oblastí Strategie ilustruje graf 27. Pouze okrajově se organizace dlouhodobě soustředí na problematiku rovnosti žen a mužů na trhu práce, vzdělávání a výzkumu a rovnosti žen a mužů ve vnějších vztazích. Naopak poměrně komplexně řeší organizace opakovaně problémy smládkování pracovního a rodinného života, důstojnosti a integrity žen a mužů a legislativy v oblasti rovnosti žen a mužů. Plně se pak každý rok věnují problematice genderových stereotypů a vztahů a také spolupráci s partnery.

Graf 27 Komplexnost řešení problémů Strategie – srovnání let 2015 – 2018

Příklady dobré praxe řešení problémů Strategie v roce 2018

- **Centrum LOCIKA, z.ú. – projekt Dětství bez násilí II.**

Organizaci se díky projektu podařilo vybudovat komunitní skupinu KOS zaměřenou na dobrou multioborovou spolupráci a kooperaci všech aktérů v komunitě v zájmu dítěte ohroženého násilím v rodině. Velmi efektivní se zatím ukazuje také celá metodika práce s rodinou, kde dochází k násilí. Ze zkušenosti Centra LOCIKA vyplývá, že pokud spolupracují oba členové rodiny, ve většině případů se podaří zastavit násilí v brachiální podobě a stabilizovat rodinnou situaci v zájmu dítěte.

- **Otevřená společnost, o.p.s. – projekt Genderman – Kritická mužská studia**

Organizaci se daří stále úspěšněji/efektivněji medializovat soutěž Genderman roku. Dle příjemce začíná soutěž žít svým vlastním životem, pojem Genderman se stal nedílnou součástí veřejného prostoru a používají jej jak příznivci rovnosti žen a mužů, tak i její odpůrci. Vzhledem k tomu, že organizace předává pouze pozitivní ceny, byť původně uvažovala také o anticeně, nevzbuzuje soutěž mnoho negativních reakcí, jak je v poslední době v souvislosti s genderovými tématy běžné, ale naopak pomáhá k překonávání příkopů.

- **Asociace neúplných rodin, z.s. – projekt Asistované vymáhání výživného jako sociální služba**

Organizace má službu asistovaného vymáhání výživného procesně postavenou na telefonickém/elektronickém doprovázení klientek a klientů, což jim ponechává dostatek času na pochopení jednotlivých kroků. Jelikož se celý proces skládá ze shromažďování mnoha dílčích dokladů, klienti velmi oceňují, že organizace část nákladů spojených s prokazováním hradí. Klientky a klienti mohou řešit svoje problémy adresně a individuálně, ale také anonymně, prostřednictvím moderovaných diskuzí na Facebooku apod.

- **Prague Pride, z.s. – projekt Rovnost žen a mužů se týká i LGBT osob**

Organizace se kromě přímé podpory LGBT osob zabývala i podporou rovného přístupu k LGBT komunitě na pracovišti. V roce 2018 realizovala workshop se zaměstnavateli (za účasti 12 velkých firem), na základě kterého vznikl dokument *15 kroků ke vstřícnému a otevřenému pracovišti*. Ten představuje manuál pro zaměstnavatele směřující k LGBT inkluzivnímu pracovišti.

3. Shrnutí

Hlavním účelem dotačního programu *Podpora veřejně účelných aktivit nestátních neziskových organizací v oblasti rovnosti žen a mužů* je podpora NNO v oblasti rovnosti žen a mužů v souladu s cíli Vládní strategie pro rovnost žen a mužů v České republice na léta 2014–2020. Orientace dotačního programu na NNO pramení z faktu, že jsou významným aktérem a důležitým partnerem veřejné správy při implementaci Strategie.

V roce 2018 bylo dotačním programem podpořeno 13 organizací částkou 6.999.965 Kč (program podobně jako v roce předchozím hospodařil s rozpočtem 7 mil. Kč). Počet příjemců je oproti předešlému roku o 2 nižší, což souvisí s meziročním zvýšením průměrné výše dotace na jeden projekt.

Podobně jako v předchozích letech měly projekty široký záběr – od vzdělávání cílových skupin přes poskytování odborné terapeutické pomoci či pořádání veřejných akcí po podávání podnětů k řešení problematiky na legislativní úrovni. Příkladem konkrétních výstupů podpořených projektů jsou odborné služby, které byly poskytnuty celkem 130 dětem ohroženým násilím v blízkých vztazích v celkovém rozsahu 4.000 JOV (jednotek odborného výkonu v rozsahu 30 minut) podle inovativní metodiky, která pracuje s oběma rodiči tak, aby došlo k zastavení násilí v rodině. Vznikla příručka pro samoživitele, která popisuje právní, finanční, ale i psychologické aspekty postavení rodiče samoživitele a poskytuje rady a návody, jak si v této situaci poradit. Souběžně s tím byly poskytnuty stovky osobních, online i telefonických konzultací týkajících se vymáhání výživného. Součástí výstupů podpořených projektů bylo i bezplatné právní poradenství ohledně diskriminace

na pracovním trhu (otázky spojené s mateřskou/rodičovskou a následnými návraty na trh práce, platovou nerovností, flexibilních forem práce) a kybernásilí (výhrůžky, stalking, zneužití osobních údajů a informací). Zrealizovalo se také např. 256 setkání lokálních skupin romských žen, na kterých byly sdíleny informace ohledně pěstounské péče, spádových škol, povinné předškolní docházky, šikany na školách, politické participace a dalších témat důležitých pro romské ženy, jež se zpravidla potýkají s vícenásobnou diskriminací. Nabyté informace pak romské ženy předávaly do svých komunit. Uskutečnilo se rovněž interdisciplinární setkání zástupců a zástupkyň Policie ČR, OSPOD, znalecké odborné veřejnosti a neziskového sektoru k tématu „Znalecké posudky v případech domácího a sexuálního násilí“, byla vytvořena stejnojmenná odborná publikace, která byla následně distribuována relevantním aktérům.

Podpořené projekty i v roce 2018 napomohly posílení principu rovnosti žen a mužů, přispěly podněty k lepšímu nastavení legislativy a přinesly průřezově pozitivní opatření pro ženy i muže. Nejčastěji projekty řešily problémy v oblasti důstojnosti a integrity žen a mužů (8 projektů) a genderových stereotypů a vztahů (8 projektů), podobně tomu bylo i v uplynulých letech. Téměř polovina organizací se také věnovala podpoře spolupráce s partnery, která má ve srovnání s předchozími lety rostoucí tendenci.

H. Seznam obrázků, grafů a tabulek v oblasti lidských práv

Tabulka 1 Přehled dotačních programů v oblasti lidských práv.....	2
Tabulka 2 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008 – 2018	12
Tabulka 3 Rozdělení spolků podpořených v r. 2018 podle typu zdravotního postižení.....	13
Tabulka 4 Frekvence typu zdrav. postižení (možnost více odpovědí na jednu osobu).....	13
Tabulka 5 Výstupy programu Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených v roce 2018	15
Tabulka 6 Počty organizací realizujících vybrané aktivity podle typu postižení	19
Tabulka 7 Přehled podpořených projektů v programu Podpora spolků zdravotně postižených v roce 2018	23
Tabulka 8 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2011 – 2018	27
Tabulka 9 Výše úvazku romských koordinátorů v letech 2014 – 2018	28
Tabulka 10 Počet měsíců v letech 2014 – 2018, kdy byla obsazena pozice romského koordinátora v kraji.....	30
Tabulka 11 Souhrnný přehled sekundárních indikátorů 2015 - 2018	32
Tabulka 12 Počet kontrol ORP v roce 2017 a 2018	36
Tabulka 13 Přehled podpořených projektů v programu Podpora koordinátorů pro romské záležitosti v roce 2018.....	37
Tabulka 14 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008 - 2018.....	38
Tabulka 15 Obce zapojené do programu Podpora terénní práce v roce 2018	39
Tabulka 16 Počet let trvání programu v obci bez přerušení	41
Tabulka 17 Výše průměrného úvazku terénní práce v rámci programu v obci	42
Tabulka 18 Typ pracovního poměru terénních pracovníků	42
Tabulka 19 Délka praxe jednotlivých TP.....	43
Tabulka 20 Nejvyšší dokončené vzdělání TP	43
Tabulka 21 Struktura TP z hlediska pohlaví.....	44
Tabulka 22 Naplňování jednotlivých indikátorů výkonu práce terénních pracovníků	46
Tabulka 23 Přehled podpořených projektů v programu Podpora terénní práce v r. 2018.....	48
Tabulka 24 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2010-2018.....	51
Tabulka 25 Finanční a personální ukazatele dle oblastí podpory projektů	55
Tabulka 26 Přehled podpořených projektů v programu Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce v roce 2018	65
Tabulka 27: Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2008–2018	68
Tabulka 28 Naplnění sledovaných indikátorů podpořených obcí za rok 2018 v oblasti podpory aktivit okruhu C.....	77
Tabulka 29: Přehled podpořených projektů v programu Podpora implementace Evropské charty regionálních či menšinových jazyků v roce 2018	78
Tabulka 30: Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2018	82
Tabulka 31 Přehled podpořených projektů v programu Podpora kapacit celostátních mezioborových sítí NNO v roce 2017 a 2018	83
Tabulka 32 Požadované a poskytnuté finanční prostředky v roce 2017 a 2018.....	84
Tabulka 33 Vývoj poskytovaných finančních prostředků v letech 2015-2018.....	86
Tabulka 34 Výše přidělené a skutečně použité dotace dle právní formy NNO	87
Tabulka 35 Přehled příjemců dotace, názvů a cílů projektů a úroveň jejich dopadu	89

Graf 1: Finanční prostředky použité na dotace v oblasti lidských práv Úřadem vlády ČR v letech 2010–2018.....	3
Graf 2 Rozdělení finančních prostředků dle jednotlivých dotačních programů v r. 2018	6
Graf 3: Podíl jednotlivých programů na využití finančních prostředků v r. 2018	6
Graf 4 Podíl projektů podle způsobu jejich podpory v roce 2018	11
Graf 5 Rozdělení spolků dle doby existence	14
Graf 6 Vývoj požadovaných a rozdělených finančních prostředků v letech 2008–2018	20
Graf 7 Výše úvazku romských koordinátorů v letech 2014 – 2018.....	29
Graf 8 Pozice třinácti romských koordinátorů ve struktuře krajského úřadu v roce 2018.....	30
Graf 9 Počet let trvání programu v obci bez přerušení.....	41
Graf 10 Nejvyšší dokončené vzdělání TP	44
Graf 11 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2018 v procentuálním zastoupení	53
Graf 12 Vyplacené finanční prostředky dle právní formy příjemců v roce 2018 v absolutní výši	53
Graf 13 Vývoj počtu realizovaných projektů dle zaměření na jednotlivé druhy aktivit.....	54
Graf 14: Podíl vyplacených finančních prostředků dle právní formy příjemců v r. 2018.....	69
Graf 15: Výše vyplacených finančních prostředků dle právní formy příjemců v r. 2018.....	69
Graf 16 Podíl vyplacených finančních prostředků dle podpory jednotlivých jazyků v roce 2018	71
Graf 17: Srovnání podpory jednotlivých jazyků v letech 2013–2018	71
Graf 18: Rozdělení projektů dle oblastí podpory v roce 2018.....	72
Graf 19 Srovnání podpory jednotlivých oblastí v letech 2013–2018.....	72
Graf 20 Rozdělení NNO dle právní formy v roce 2018.....	87
Graf 21 Čerpání dotace dle právní formy NNO	88
Graf 22 Dopad projektů – srovnání let 2015 – 2018	92
Graf 23 Příjemci dotace – počty nových a opakovaně podpořených organizací v r. 2018.....	93
Graf 24 Zasažení hlavních oblastí Strategie	94
Graf 25 Komplexnost řešení problémů Strategie	95
Graf 26 Pokrytí hlavních oblastí Strategie – srovnání let 2015 – 2018.....	96
Graf 27 Komplexnost řešení problémů Strategie – srovnání let 2015 – 2018	97
Obrázek 1 Analýza sociálně vyloučených lokalit 2015.....	45
Obrázek 2 Rozložení finančních prostředků dotačního programu Podpora terénní práce podle místa realizace projektu v roce 2018	45
Obrázek 3 Analýza sociálně vyloučených lokalit 2015.....	56
Obrázek 4 Místa realizace projektů	56

II. VYHODNOCENÍ DOTAČNÍHO PROGRAMU V OBLASTI PROTIDROGOVÉ POLITIKY

1. Rozsah problému užívání návykových látek a hazardního hraní

Protidrogová politika, proč vlastně?

Užívání návykových látek a závislostní chování je komplexní a mnohvrstevný jev s celou řadou vzájemně se ovlivňujících potenciálních rizik pro jedince i pro společnost. Jde zejména o jeho negativní sociální, zdravotní, trestněprávní, bezpečnostní a ekonomické dopady, které nepříznivě ovlivňují zdravý vývoj jednotlivců i společnosti ve všech uvedených aspektech.

V ČR se **počet osob, které jsou v riziku vzniku závislosti** a jsou tak potenciálními nositeli společenských, zdravotních sociálních problémů na úrovni jednotlivce i společnosti, odhaduje následovně – 2 mil. denních kuřáků, 800 tis. osob škodlivě užívajících alkohol, 900 tis. osob zneužívajících sedativa a hypnotika, cca 125 tis. osob uživatelů konopí ve vysokém riziku, 50 tis. problémových uživatelů pervitinu a opioidů, 100 tis. patologických hráčů. Tyto skupiny se často do určité míry překrývají.

Společenské náklady užívání psychotropních látek (tabák, alkohol, nelegální návykové látky) v roce 2007 činily celkem 56,2 miliardy Kč³⁸ (1,6 % HDP). Z toho společenské náklady užívání tabáku v ČR v roce 2007 činily 33,1 miliard Kč (59,0 %); společenské náklady užívání alkoholu činily 16,4 miliard Kč (29,1 %) a společenské náklady užívání nelegálních drog činily 6,7 miliard Kč (11,9 %). Jiná studie vyčíslila náklady na alkohol v ČR v r. 2010 ve výši 19,6 mld. Kč³⁹ a aktuální odhad za r. 2016 činí přes 56 mld. Kč⁴⁰. V souvislosti s kouřením tabáku v ČR jsou odhadovány i možné náklady ve výši 80–100 mld. Kč ročně⁴¹. Kromě toho byly poprvé v ČR vyčísleny společenské náklady na hazardní hraní, které za r. 2012 dosáhly 14,2–16,1 mld. Kč, z toho hmotné náklady 3,5–4,7 mld. Kč.⁴²

Odvody spotřebních daní z legálních návykových látek (alkohol a tabák) a odvody daně z hazardního hraní jsou významným příjmem státního resp. veřejných rozpočtů. V r. 2017 šlo u

³⁸ ZÁBRANSKÝ, T., BĚLÁČKOVÁ, V., ŠTEFUNKOVÁ, M., VOPRAVIL, J. & LANGROVÁ, M. 2011. *Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog v ČR v roce 2007*, Praha: Centrum adiktologie Psychiatrické kliniky 1. LF UK v Praze.

³⁹ GUSTAVSSON, A., SVENSSON, M., JACOBI, F., ALLGULANDER, C., ALONSO, J., BEGHI, E., DODEL, R., EKMAN, M., FARAVELLI, C., FRATIGLIONI, L., GANNON, B., JONES, D. H., JENNUM, P., JORDANOVA, A., JONSSON, L., KARAMPAMPA, K., KNAPP, M., KOBELT, G., KURTH, T., LIEB, R., LINDE, M., LJUNGCRANTZ, C., MAERCKER, A., MELIN, B., MOSCARELLI, M., MUSAYEV, A., NORWOOD, F., PREISIG, M., PUGLIATTI, M., REHM, J., SALVADOR-CARULLA, L., SCHLEHOFER, B., SIMON, R., STEINHAUSEN, H. C., STOVNER, L. J., VALLAT, J. M., VAN DEN BERGH, P., VAN OS, J., VOS, P., XU, W., WITTCHEM, H. U., JONSSON, B. & OLESEN, J. 2011. Cost of disorders of the brain in Europe 2010. *Eur Neuropsychopharmacol*, 21, 718-79.

⁴⁰ MLČOCH, T., CHADIMOVÁ, K., DOLEŽAL, T., DOLEJŠÍ, D., HÁJÍČKOVÁ, B., MAZALOVÁ, M., LAMBLOVÁ, K., Závěrečná zpráva: Společenské náklady konzumace alkoholu v České republice, iHETA, 2019

⁴¹ http://zpravy.idnes.cz/cesi-prestavaji-kourit-kvuli-krizi-musi-setrit-i-na-zavislostech-p9r-domaci.aspx?c=A100214_204732_domaci_abr; http://ceskapozice.lidovky.cz/jak-dopadne-boj-o-cigarety-dym-dni-/tema.aspx?c=A121229_003800_pozice_89103 [2015-09-06]

⁴² WINKLER, P., BEJDOVÁ, M., CSÉMY, L. & WEISSOVÁ, A. 2014. *Problémové hráčství: Společenské náklady na hazardní hraní v České republice*, Praha: Psychiatrické centrum Praha.

tabáku o 56,2 mld. Kč, u lihu 7,3 mld. Kč, u piva 4,6 mld. Kč, vína 0,4 mld. Kč a z hazardního hraní 12,2 mld. Kč

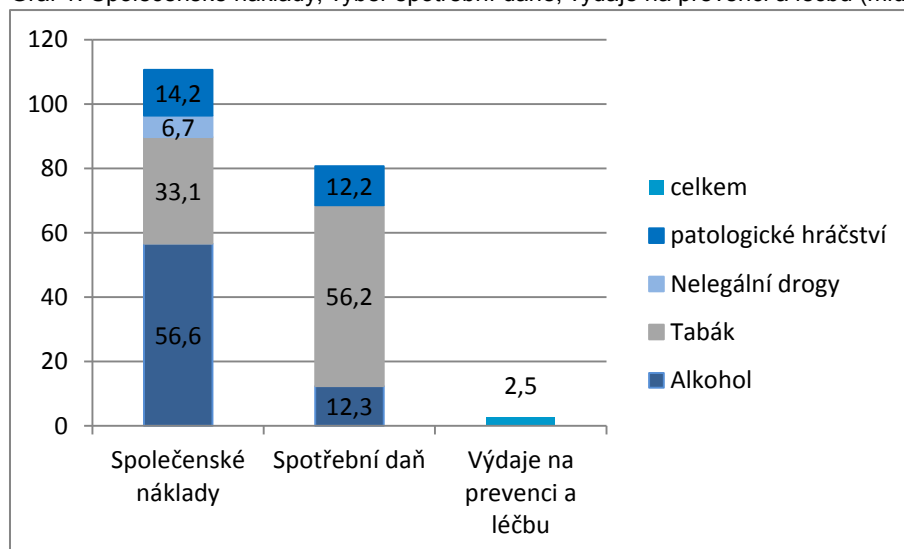
Na druhou stranu **výdaje veřejných rozpočtů na prevenci a léčbu** poruch spojených s užíváním návykových látek a hazardním hraním jsou řádově mnohem nižší, v r. 2017 tyto výdaje činily 659,7 mil Kč. Výdaje ze zdravotního pojištění na léčbu poruch spojených s užíváním návykových látek (dg. F10 až F19) v r. 2016 činily 1.818 mil. Kč, z nichž ale jen malá část, 270 mil. Kč, byla spotřebovaná specializovanými adiktologickými (AT) odděleními jak ambulantní, tak lůžkové péče.

Grafické znázornění poměru odhadovaného rozsahu problému závislostí v ekonomickém vyjádření pomocí odhadu společenských nákladů závislostního chování či výběru daní ze závislostních produktů vs. výdaje, jež jsou veřejnými institucemi alokované na řešení dopadů závislostí, znázorňuje graf 1.

Zobrazení poměru počtu osob, jež jsou v riziku vzniku závislostí a potřebují jistou formu preventivních a léčebných intervencí vs. počet osob, jež jsou skutečně v kontaktu s preventivně-léčebnými službami, je znázorněno v grafu 2.

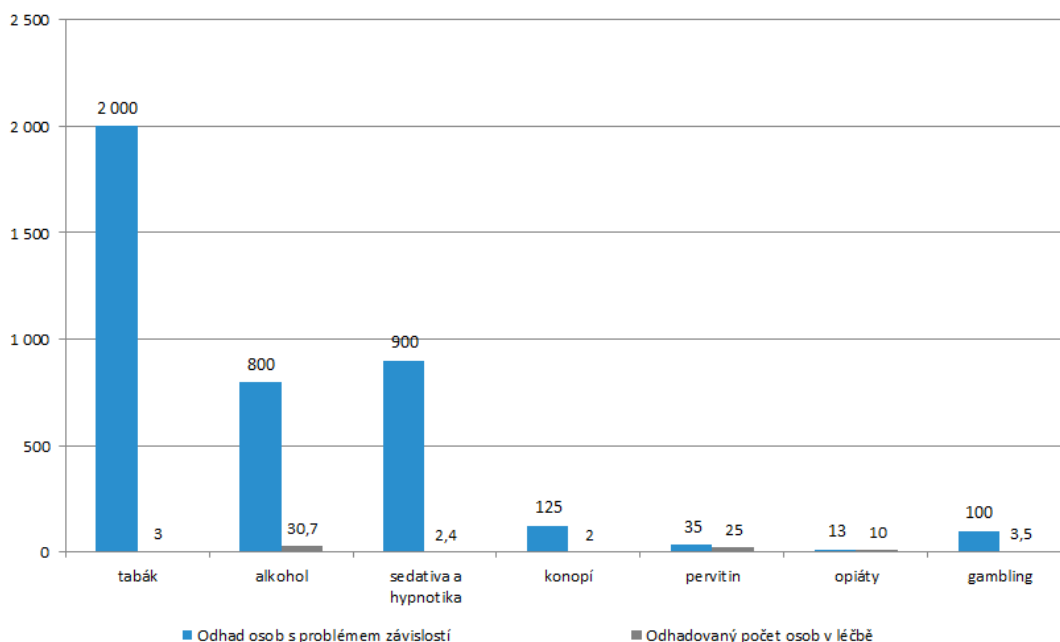
Ve srovnání s odhadem počtu osob, jež jsou ve vysokém riziku závislostí a jež potřebují dostupnou intenzivní pomoc, je v kontaktu s léčebnými zařízeními pouze malá část.

Graf 1: Společenské náklady, výběr spotřební daně, výdaje na prevenci a léčbu (mld. Kč)

Graf 2: Odhadovaný počet osob s problémem závislosti v ČR a počet osob v léčbě (v tis. osob)

Z výše uvedených údajů jasně vyplývá, že finanční zdroje alokované na redukci vzniku a rozvoje závislostního chování jsou neadekvátní. Je nezbytné upozornit, že bez přiměřených zdrojů je očekávané snížení závislostního chování nepravděpodobné a hrozí riziko, že vytvářený systém protidrogové politiky nedosáhne požadovaných výsledků. Potřeba protidrogové politiky a adiktologických služeb je postavena na jasně odůvodnitelných veřejnozdravotních a ekonomických základech.

2. Dotační řízení Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky

2.1. Účel dotačního řízení RVKPP

Účelem protidrogové politiky je zabezpečit ochranu jednotlivců a společnosti před negativními celospolečenskými dopady (zdravotní, ekonomické, sociální, trestní činnost) a zajistit bezpečnost jednotlivců, společnosti a majetku. Cíle a aktivity protidrogové politiky na konkrétní období jsou definované ve strategických dokumentech schvalovaných vládou: Národní strategii protidrogové politiky na období 2010–2018, akčních plánů realizace Národní strategie protidrogové politiky pro oblast nelegálních návykových látek, pro oblast hazardního hraní, k omezení škod působených alkoholem a pro oblast kontroly tabáku.

Účelem dotačního řízení Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky (RVKPP), které je administrováno přes rozpočtovou položku ÚV ČR, je přispět k plnění účelu protidrogové politiky a podpořit realizaci aktivit definovaných v akčních plánech protidrogové politiky.

Primárním zaměřením a účelem dotačního řízení RVKPP je, že tímto dotačním titulem se **spolufinancuje základní síť služeb pro uživatele nelegálních drog** a jejich blízké a **vytvoření dosud neexistující sítě služeb pro hazardní hráče**. Jde o služby, které jsou dlouhodobé, jsou vícezdrojově financovány a **zajišťují minimální dostupnost zdravotní a sociální péče o lidi s problémy způsobenými užíváním návykových látek a patologické hráče**.

Účelem existence služeb pro uživatele návykových látek a hazardní hráče je snižování nepříznivých zdravotních a sociálních důsledků závislostí pro společnost a samotné osoby ohrožené závislostí. Zejména jde o snížení míry závislostního chování, ať už užívání návykových látek nebo hazardního hraní a motivace k návratu k životnímu stylu bez závislosti, výskyt infekčních nemocí, předávkování a další somatické a psychiatrické komorbidity, míru nezaměstnanosti této cílové skupiny a v neposlední řadě vymanění se z dluhové pasti.

Před rokem 1990 byla léčba uživatelů všech typů psychoaktivních látek zajišťována ve státních zdravotnických zařízeních – protialkoholních poradnách (později tzv. AT ambulancích – ordinacích pro alkoholismus a jiné toxikomanie) a lůžkových zařízeních oboru psychiatrie. Následně však došlo k rozpadu této sítě AT poraden a ambulancí v důsledku zneplatnění zákona ukládajícího povinnost provozu těchto ambulantních zařízení v každém okrese tehdejší ČSSR a následným zrušením státních dotací. AT ambulance byly postaveny na stejnou úroveň s nesespecializovanými psychiatrickými ambulancemi (přičemž v sazebníku zdravotních výkonů nejsou žádné speciální lékařské výkony (kódy) pro specializaci „návykové nemoci“ kromě antabusové reakce). Postupně se většina z nich privatizovala a začala se věnovat jiné klientele nežli závislostem. Rozpadlou sítí AT poraden se dosud nepodařilo plně nahradit. Služby pro lidi se závislostním chováním se začaly nerovnoměrně vyvíjet a síť služeb se uměle roztržila dle cílových skupin (uživatelé nelegálních drog a uživatelé legálních návykových látek). Síť specializovaných služeb pro hazardní hráče nebyla vybudována vůbec. Absenci lékařských služeb začaly částečně nahrazovat nově vznikající komunitní služby – kontaktní a poradenská centra, terénní programy, terapeutické komunity, doléčovací programy, stacionáře, zřizované pracovníky nestátních nezdravotnických organizací převážně jen pro uživatele nelegálních drog.

Síť služeb pro uživatele návykových látek a hazardní hráče byla a je podporována systémem dotací, tj. z dotačních titulů jednotlivých resortů a krajů, který nelze při jeho aktuálním nastavení považovat za stabilní. Případnými restriktivními opatřeními napříč resorty na dotace pro služby pro osoby se závislostním chováním hrozí rozpad sítě služeb, což reálně ohrožuje dostupnost a odbornost péče pro lidi s problémy způsobenými užíváním návykových látek.

V průběhu r. 2018 bylo poskytnuto celkem 174.677.000 Kč na realizaci 196 projektů protidrogové politiky.

Pro r. 2018 byly vyhlášeny dvě oblasti podpory v rámci třech kol dotačního řízení RVKPP. První dotační oblast zahrnovala projekty k udržení a rozvoji sítě služeb a projektů, jejichž cílovou skupinou jsou uživatelé nelegálních návykových látek, hazardní/patologičtí hráči, uživatelé alkoholu a tabáku nebo osoby ohrožené uvedeným závislostním chováním. Do druhé dotační oblasti patřily projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčních plánů realizace Národní strategie protidrogové politiky.

Dotační řízení RVKPP financuje:

- **Služby, jejichž kvalita a odborná způsobilost je pravidelně ověřována v rámci procesu certifikací**⁴³ (v r. 2018 celkem 165,5 mil. Kč, 94,7 %):

⁴³ Certifikace jsou proces ověřování odborné způsobilosti a kvality poskytované péče osobám závislým a závislostí ohroženým. Toto ověřování v adiktologických službách probíhá každé 4 roky.

- > preventivní programy
- > detoxifikace
- > kontaktní centra
- > terénní programy
- > ambulantní léčby
- > doléčovací programy
- > stacionární programy
- > substituční léčba
- > terapeutické komunity
- > adiktologické služby ve výkonu trestu a ve vazbě
- > **Projekty, na které se proces certifikací nevztahuje:**
  - > služby poradenství a léčba prostřednictvím moderních technologií (v r. 2018 celkem 4,8 mil Kč, 2,8 %)
  - > projekty poskytování informací uživatelům drog, odborné a laické veřejnosti, výzkumné projekty, projekty plnění aktivit akčních plánů (v r. 2018 celkem 4,5 mil Kč, 2,5 %)

2.2. Oblast podpory dotačního řízení: Udržení a rozvoj sítě služeb a projektů, jejichž cílovou skupinou jsou uživatelé nelegálních návykových látek, hazardní/patologičtí hráči, uživatelé alkoholu a tabáku nebo osoby ohrožené uvedeným závislostním chováním.

Nízkoprahové programy (kontaktní centra a terénní programy) jsou zaměřené na navázání kontaktu s cílovou skupinou, na kontaktní práci, poradenství v oblasti prevence a léčby závislosti, práci s motivací, na sociální práci, na vybrané výkony zdravotní péče. Nízkoprahové programy jsou vedeny zejména přístupem snižování rizik spojených s problémovým užíváním drog (včetně možnosti programu výměny injekčního náčiní), usilujícím o ovlivnění motivace uživatelů ke změně životního stylu, rizikového chování a k vyhledání další odborné pomoci. Jsou významným článkem v ochraně veřejného zdraví a společnosti před šířením infekčních nemocí.

V r. 2018 bylo z dotačního řízení RVKPP podpořeno 101 nízkoprahových programů – kontaktních center a terénních programů. S těmito programy bylo v kontaktu 32,7 tis. uživatelů drog, nejčastěji šlo o uživatele pervitinu (20,6 tis., 62,9 %), dále uživatele opioidů (6,8 tis., 21,0 %) a konopných drog (2,9 tis., 9,0 %). Oproti r. 2014 stoupl počet provedených testů na infekční nemoci v dotovaných nízkoprahových programech RVKPP téměř dvojnásobně z 5,8 tis testů na 10,3 tis. provedených testů v roce 2016 a od té doby se drží na této hladině. Po mírném poklesu v počtu distribuovaného HR materiálu v minulých letech se v roce 2018 tento počet opět zvýšil. Oproti minulým letům narostl i počet vydaných jehel.

Tab. 1: Uživatelé návykových látek v kontaktu s nízkoprahovými službami podpořenými v dotačním řízení RVKPP podle typu užívané látky

Základní (primární) droga	2015	2016	2017	2018
Pervitin	19 110	19 841	20 349	20 615
Opioidy, z toho	6 324	6 827	7 262	6 891
- heroin	2 397	1 929	2 289	2 432
- buprenorfin	3 381	3 944	3 950	3 644
- jiné opioidy	546	954	1 023	815
Konopné látky	2 039	2 805	2 781	2 948
Těkavé látky	72	98	93	113
Celkem uživatelů drog	29 508	31 578	31 962	32 752
Injekční uživatelé	22 364	24 317	25 446	24 931
Uživatelé alkoholu	690	908	1 271*	1 529*
Počet klientů uživatelů celkem	30 241	32 540	35 774	37 512
Počet úvazků v nízkoprahových programech			282,3	399,4

* Do součtu není zahrnuto 2469 resp. 3154 klientů programu v prostředí zábavy Hard & Smart Společnosti Podané ruce.

Tab. 2: Počet vybraných výkonů v nízkoprahových službách podpořených v dotačním řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů				
	2014	2015	2016	2017	2018
Počet programů*	93	94	99	102	101
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)		494 324	488 203	450 162	498 685
Individuální poradenství	27 169	27 361	28 923	28 237	27 246
Krizová intervence	1 273	1 226	1 247	1 206	1 390
Sociální práce	29 627	30 629	28 691	33 294	33 161
Zdravotní ošetření	11 499	11 791	11 772	12 288	13 123
Distribuce HR materiálu	286 684	278 854	272 803	254 642	278 863
Počet vydaných jehel	6 531 605	6 315 914	6 290 866	6 252 994	6 780 981
Testování na infekční nemoci	5 824	9 376	10 299	10 010	10 297

*Počet programů je vykázaných dle certifikátů odborné způsobilosti (v rámci jednoho dotovaného projektu můžou být 2 certifikované služby)

Ambulantní péče o uživatele návykových látek a hazardní hráče je poskytována jako zdravotní a/nebo sociální služba. Sestává zejména z komplexní diagnostiky, individuální a skupinové psychoterapie, poradenství, sociální práce, farmakoterapie, socioterapie, rodinné terapie a edukace příbuzných osob pacientů/klientů. Výhodou ambulantní léčby je to, že se nevyžaduje pracovní neschopnost. Většina adiktologických programů pro problémové, patologické hráče a jejich blízké má ordinační hodiny přizpůsobeny tak, aby je lidé mohli navštěvovat i po pracovní době. Snižuje se tak bariéra vstupu do léčby.

V r. 2018 podpořila RVKPP 28 programů ambulantní léčby pro uživatele návykových látek, včetně 7 programů poskytujících také substituční léčbu a jednoho certifikovaného stacionárního programu. Počet klientů v péči těchto programů neustále roste a v r. 2018 měly tyto programy v péči celkem 5 548 klientů, z toho 3 566 uživatelů návykových látek (alkohol, nelegální návykové látky).

Tab. 3: Klienti ambulantních programů podpořených v dotačním řízení RVKPP

Ukazatel	2015	2016	2017	2018
Počet programů	15	19	26	28
- z toho počet programů se substituční léčbou	5	6	7	7
Počet klientů uživatelů drog	2 452	2 707	3 384	3 566
- z toho počet klientů v substitučních programech	290	732	722	742
Počet klientů uživatelů alkoholu	908	868	1 275	1 776
Počet všech klientů uživatelů a závislých	3 398	3 633	4 802	5 548
Počet klientů neuzivatelů – osob blízkých	2 159	2 449	2 275	2 684
Počet úvazků v ambulantních programech			116,3	115,8

Tab. 4: Počet vybraných výkonů v ambulantních programech podpořených v dotačním řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2015	2016	2017	2018
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	71 723	153 624*	134 391	158 560
Individuální poradenství	10 793	14 882	15 792	20 770
Individuální psychoterapie	11 826	17 338	28 801	22 899
Skupinové poradenství	436	597	498	1 170
Skupinová psychoterapie	2 736	1 430	1 522	2 521
Krizová intervence	431	451	384	652
Rodinná terapie	1 548	1 571	2 015	2 301
Skupiny pro rodiče a osoby blízké	347	110	140	140
Pracovní terapie	344	172	348	491
Sociální práce	5 406	5 644	7 353	9 613
Psychiatrické vyšetření	3 720	4 028	6 522	5 222
Somatické vyšetření	1 505	1 347	3 492	2 306
Zdravotní ošetření	101	284	190	363
Vyšetření adiktologem při zahájení adiktologické péče (38021)	96	2 568	534	617
Vyšetření adiktologem kontrolní (39022)	31	2 080	2 511	2 655
Minimální kontakt adiktologa s pacientem (38023)	101	6 988	2 163	5 295
Adiktologická terapie individuální (38024)	826	2 527	4 097	4 601
Adiktologická terapie rodinná (38025)	145	146	82	71
Adiktologická terapie skupinová (38026)	21	134	319	244

* nárůst je způsoben vstupem velké pražské služby do dotačního řízení RVKPP

V r. 2018 podpořila RVKPP dále 14 projektů ambulantní léčby pro hazardní hráče a 1 program poradenství (realizovaný v rámci kontaktních poradenských služeb). Ambulantní léčba pro hazardní hráče je tak poskytována v 38 městech (tedy včetně nabídky péče v kontaktních centrech).

V rámci uvedených projektů byl podpořen vznik krajských center pro léčbu patologického hráčství v 9 krajích – Hl. m. Praze, Jihomoravském, Jihočeském, Královohradeckém, Libereckém, Olomouckém, Plzeňském, Ústeckém, Zlínském). Krajská centra by se postupně měla vybudovat tak, aby nabízela komplexní péči od vyhledávání klientů, přes ambulantní léčbu, doléčování, dluhové poradenství apod. Krajská centra by svými detašovanými pracovišti měla pokrýt další regiony/města kraje.

Tab. 5: Klienti ambulantních programů a programů poradenství pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení RVKPP

Ukazatel	2015	2016	2017	2018
Počet měst, ve kterých existuje program pro hazardní hráče	21	46	39	38
- z toho počet krajských center pro hazardní hráče	-	7	9	9
Počet všech klientů s nelátkovou závislostí	400	1 078	1 177	1 178
- z toho počet klientů patologických hráčů	384	1 017	1 118	1 105
Počet klientů osob blízkých	283	531	496	529
Počet úvazků v programech ambulantní péče			35,4	37,9

* Počet měst není shodný s počtem projektů podpořených z dotačního řízení – v rámci jednoho projektu může být podpořeno několik pracovišť péče pro hazardní hráče.

Mimo tyto programy pro hazardní hráče poskytly ostatní ambulantní adiktologické služby v r. 2018 pomoc 154 klientům s nelátkovou závislostí, z toho 127 patologickým hráčům.

Tab. 6: Počet vybraných výkonů v specializovaných ambulantních programech pro hazardní hráče podpořených v dotačním řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2015	2016	2017	2018
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	4 172	12 871	17 998	18 524
Individuální poradenství	869	5 884	8 192	8 709
Sociální práce	271	1 360	2 106	1 503
Práce s rodinou	124	357	490	519
Telefonické, písemné a internetové poraden	455	2 552	5 232	5 517

Mezi lety 2015 a 2016 byl zaznamenán významný nárůst počtu klientů s nelátkovou závislostí v adiktologických službách pro hazardní hráče. Důvodem může být dopad lokálních informačních kampaní a významně vyšší dostupnost ambulantních služeb pro problémové, patologické hráče a jejich blízké. Od roku 2016 již je počet klientů poměrně stabilní. V roce 2018 narůstá intenzita pomoci (nárůst počtu kontaktů, individuálního poradenství sociální práce).

Péče v terapeutických komunitách obvykle trvá 6 až 18 měsíců. Terapeutická komunita je pobytové zařízení, jehož prvořadým cílem je pomáhat klientům k zotavení či uzdravě prostřednictvím postupů podporujících jejich osobní rozvoj za současného dodržování abstinence od návykových látek. Terapeutická komunita nabízí strukturované, bezpečné a podnětné prostředí pro (re)socializaci v kontextu vymezeném jasnými a srozumitelnými pravidly.

RVKPP v rámci svého dotačního řízení podporuje již standardně 10 terapeutických komunit, které v r. 2018 poskytly služby celkem 380 klientům/uživatelům a vykázaly 161 394 kontaktů. Skupina klientů/uživatelů drog tvoří 70,5 % klientů s primární drogou pervitin, 11,3 % s primární drogou alkohol, 6,1 % s primární drogou heroin. V terapeutických komunitách roste počet klientů/uživatelů alkoholu. Nezanedbatelnou část klientů terapeutických komunit tvoří osoby blízké a rodinní příslušníci klientů uživatelů.

Tab. 7: Klienti terapeutických komunit podpořených v dotačním řízení RVKPP

Ukazatel	2015	2016	2017	2018
Počet programů	10	10	10	10
Počet klientů uživatelů drog	394	354	346	336
Počet klientů uživatelů alkoholu	13	18	30	43
Počet všech klientů uživatelů a závislých	407	375	378	380
Celkem všech klientů včetně osob blízkých	472	985	802	878
Kapacita	171	171	171	171
Počet lůžkodnů	51 885	53 618	49 080	48 917
Počet úvazků v terapeutických komunitách			94,2	97,1

Tab. 8: Počet vybraných výkonů v terapeutických komunitách podpořených v dotačním řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2015	2016	2017	2018
Individuální poradenství	7 098	7 751	7 757	7 339
Individuální psychoterapie	998	855	212	545
Skupinové poradenství	7 139	5 259	5 066	5 206
Skupinová psychoterapie	2 305	3 755	2 350	2 332
Krizová intervence	1 476	1 412	1 136	927
Rodinná terapie	371	251	79	113
Skupiny pro rodiče a osoby blízké	156	181	123	138
Pracovní terapie	101 087	102 511	114 219	114 796
Sociální práce	5 208	6 362	7 961	6 852
Psychiatrické vyšetření	589	491	959	731
Somatické vyšetření	170	161	100	46
Zdravotní ošetření	641	1 895	3 613	4 191

Programy následné péče/doléčování jsou zaměřené na podporu a udržení abstinence osob po léčbě v základním léčebném programu a pomáhají jim v navrácení do podmínek běžného života. Programy poskytují podpůrnou individuální a skupinovou psychoterapii, sociální práci, prevenci relapsu, nabídku volnočasových aktivit a dle svých možností i chráněné bydlení, chráněná pracovní místa a rekvalifikaci.

V r. 2018 celkem 15 zařízení, podpořených z dotačního řízení RVKPP, pracovalo se 780 klienty/uživateli drog a vykázalo 53 189 kontaktů. V programech následné péče tvořili v r. 2018 z 58,4 % uživatelé pervitinu, 25,3 % uživatelé alkoholu, 6,5 % heroinu. Zásadními službami programů následné péče jsou individuální poradenství a individuální psychoterapie, v roce 2018 služby vykázaly celkem 19 728 těchto výkonů.

Tab. 9: Programy následné péče podpořené z RVKPP

Ukazatel	2014	2015	2016	2017	2018
Počet programů	11	12	15	15	15
Počet klientů (uživatelů) v následné péči	661	743	818	770	780
Kapacita chráněného bydlení (počet míst)	120	127	147	145	149
Počet úvazků v programech následné péče				54,4	57,5

Tab. 10: Vybrané služby programů následné péče a počty výkonů provedených v l. 2014–2017 u projektů podpořených z dotačního řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů				
	2014	2015	2016	2017	2018
Individuální poradenství	6 241	7 579	7 543	10 837	10 994
Individuální psychoterapie	7 746	6 637	11 132	9 211	8 734
Socioterapie	3 516	4 649	4 432	3 372	5 778
Sociální práce	4 337	4 066	4 564	5 360	4 645
Pracovní terapie	475	761	1 038	6 956*	824
Testy na přítomnost drog	1 963	2 862	3 559	3 236	2 267
Skupinová psychoterapie	2 711	2 444	1 208	1 049	859
Skupinové poradenství	1 106	1 568	1 988	4 453	2 570
Krizová intervence	152	248	463	910	607

* Projekt Následné péče Chrupa (Magdaléna o.p.s.) byl v r. 2017 transformován a vykázal 5 772 výkonů pracovní terapie

V rámci dotačního řízení RVKPP byly v r. 2018 podpořeny 3 specifické projekty následné péče pro hazardní hráče.

Tab. 11: Programy následné péče pro patologické hráče podpořené z RVKPP

Ukazatel	2015	2016	2017	2018
Počet programů	3	3	3	3
Počet klientů patologických hráčů	35	46	33	26
Počet klientů – osob blízkých	6	16	11	8
Kapacita chráněného bydlení (počet míst)	15	17	14	14
Počet úvazků v programech následné péče			1,5	1,8

Tab. 12: Vybrané služby programů následné péče a počty výkonů provedených u projektů podpořených z dotačního řízení RVKPP

Poskytovaná služba	Počet výkonů			
	2015	2016	2017	2018

Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	1 476	2 534	1 885	2 317
Individuální poradenství	359	293	123	181
Individuální psychoterapie	154	420	471	343
Sociální práce	148	268	229	435

Adiktologické služby ve vězení jsou poskytovány uživatelům ve vazebních věznicích, věznicích a po výstupu z vězení. Služby jsou poskytovány v oblasti prevence a léčby závislostí, zacílené na změnu životního stylu a prevenci recidivy drogové i kriminální. Doplňují nabídku péče o uživatele drog v prostředí věznic, kterou zajišťují zaměstnanci Vězeňské služby. Využívá se efektu externisty, kdy drogově závislí vězni více důvěřují osobám, které nejsou součástí vězeňského systému.

V r. 2018 z dotačního řízení RVKPP bylo podpořeno 6 programů pracujících s uživateli drog ve vazbě nebo v trestu odnětí svobody. Tyto programy v r. 2018 vykázaly 1 714 klientů/uživatelů drog a 177 uživatelů alkoholu. Vykázaly 10 900 kontaktů.

Tyto programy v r. 2018 pracovaly s 24 věznicemi (Brno, Břeclav, Heřmanice, Horní Slavkov, Karviná, Jiřice, Kuřim, Mírov, Odolov, Oráčov, Ostrov nad Ohří, Pardubice, Poštorná, Plzeň, Příbram, Rapotice, Ruzyně, Rýnovice, Světlá nad Sázavou, Stráž pod Ralskem, Valdice, Velké Přílepy, Vinařice, Znojmo) a v 7 vazebních věznicích (České Budějovice, Opava, Olomouc, Ostrovem nad Ohří, Hradec Králové, Liberec, Praha – Pankrác)

Tab. 13: Klienti adiktologických služeb ve vězení podpořených v dotačním řízení RVKPP

Ukazatel	2014	2015	2016	2017	2018
Počet programů	4	4	5	6	6
Počet klientů uživatelů drog	1 142	1 296	1 502	1 698	1 714
Počet klientů uživatelů alkoholu	65	92	149	143	177
Počet všech klientů uživatelů a závislých	1 224	1 411	1 810	1 899	2 003
Počet klientů neuživatelů – osob blízkých	201	159	122	135	96
Počet klientů ve vazbě	391	318	375	424	397
Počet klientů ve VTOS	852	1 282	1 575	1 624	1 738
Počet klientů před nástupem do VTOS	72	102	100	66	50
Počet klientů po výkonu VTOS	166	164	161	167	173
Počet úvazků v adiktolog. službách ve vězení				21,5	23,9

Tab. 14: Vybrané služby programů adiktologických služeb ve vězení a počty výkonů provedených v l. 2014–2017

Poskytovaná služba	Počet výkonů				
	2014	2015	2016	2017	2018
Celkový počet kontaktů (přímé + nepřímé)	-	7 785	10 760	11 041	10 900
Individuální poradenství	6 154	6 566	6 898	5 856	7 320
Skupinové poradenství	218	329	329	230	282
Krizová intervence	38	45	112	84	73
Rodinná terapie	7	15	12	0	0
Sociální práce	2 242	2 209	2 511	2 948	2 554

Cílem **preventivních programů** je předcházet vzniku rizikového chování (užívání návykových látek, hazardnímu hraní), případně oddálit jeho začátek do pozdějšího věku. Finanční podpora preventivních programů je primární odpovědností Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR. RVKPP podporuje v rámci svého dotačního řízení tu část

preventivního programu, která se zaměřuje na specifickou adiktologickou prevenci, prioritně pak selektivní a individuální.

V r. 2018 RVKPP podpořilo 10 programů specifické adiktologické primární prevence. Podpořené projekty jsou koncipovány jako dlouhodobé s cílem předcházet výskytu určité specifické formy rizikového chování, v tomto případě užívání návykových látek, hry hazardních her a rizikového chování na internetu. Tyto programy vykázaly 7 892 hodin všeobecné primární prevence, 2 470 hodin selektivní a 546 hodin indikované specifické primární prevence.

Tab. 15: Vybrané služby programů primární prevence podpořených z dotačního řízení RVKPP

Ukazatel	2015	2016	2017	2018
Počet programů	5	5	10	10
Všeobecná a selektivní prevence				
Počet hodin	9 314	12 160	16 817	10 362
Počet institucí	1 189	799	851	1 068
Počet tříd	2 739	2 832	2 398	3 011
Počet dětí	50 963	34 957	55 285	74 591
Počet pedagogů, rodičů apod.	5 815	4 750	2 935	2 716
Indikovaná prevence				
Počet hodin	863	1 041	804	546
Počet institucí	11	3	3	5
Počet osob	817	353	692	448
Počet dětí	366	265	384	337
Počet pedagogů, rodičů apod.	176	163	281	221
Počet úvazků v programech primární prevence			22,4	21,2

Problematika prevence rizikového chování je natolik obsáhlá, že témata hraní, netolismu atd. se promítají částečně i do nabídky většiny programů primární prevence. Bývá tedy obtížné jednotlivé bloky s touto problematikou oddělovat. V tabulce níže jsou uvedené přímo specializované bloky, které se této problematice věnují.

Tab. 16: Vybrané ukazatele všeobecné a selektivní primární prevence hazardního hraní podpořených projektů z dotačního řízení RVKPP.

Ukazatel	2016	2017	2018
Počet programů	8	7	3
Počet bloků primární prevence	790	490	588
Počet institucí	139	435	79
Počet tříd	421	800	1 260
Počet dětí	11 583	12 884	2 164
Počet pedagogů, rodičů apod.	426	1 540	303
Počet úvazků v preventivních programech		9,4	3,4

Z hlediska dostupnosti a geografického pokrytí byly z dotačního řízení RVKPP podpořeny programy ve 3 krajích.

2.3. Oblast podpory dotačního řízení: Projekty informační, výzkumné a projekty zaměřené na plnění aktivit akčních plánů realizace Národní strategie protidrogové politiky

V rámci dotačního řízení RVKPP bylo podpořeno celkem 13 informačních a/nebo výzkumných projektů. Z výzkumných projektů se celkem 3 zaměřovaly na oblast nelegálních drog, 1 na oblast alkoholu a 1 na oblast hazardního hraní. Další 3 výzkumné projekty se zabývaly efektivitou stávajících služeb či využitím nových technologií v oblasti prevence a léčby závislostí. Podpořené informační projekty pro veřejnost zahrnovaly celou škálu témat v oblasti závislostí – od nelegálních návykových látek, přes oblast alkoholu, tabáku, hazardního hraní až po jiné nelátkové závislosti.

Problematikou nelegálních návykových látek se v r. 2018 zabývala Analýza výnosů a nákladů legalizace konopí v České republice. Ukončení projektu je plánováno v r. 2019 a studie bude obsahovat analýzu právního rámce v ČR, mezinárodní analýzu systémů regulace konopí se zaměřením na hodnocení různých systémů.

V oblasti výzkumů zaměřených na léčbu závislosti na pervitinu (metamfetaminu) pokračovala v r. 2018 realizace víceletého projektu Komplexní mapování připravenosti oblastí harm reduction a léčby na výzkum efektivity farmakoterapie a případné zavádění farmakoterapie závislosti na metamfetaminu. Cílem projektu je generovat data, která usnadní porozumění různým faktorům, jež spoluvytváří individuální drogové kariéry a následně nastartovat změny v léčbě závislosti na pervitinu. Zjištění mohou napomoci vytvoření znalostní základny léčby závislosti na pervitinu a mít dopad na teorii výzkumu i léčebnou praxi v ČR a zvýšit tak připravenost ČR pro evaluační studie.

V r. 2018 byl také podpořen projekt zaměřený na Vývoj účinné léčebné strategie pro závislost na metamfetaminu. Víceletý projekt v prvním roce realizace adaptoval Manuál intenzivní ambulantní léčby pro uživatele metamfetaminu (metodika Matrix) a připravil baterii testů, která byla využita v rámci pilotního vyšetření respondentů. Podařilo se navázat spolupráci se zařízeními pro léčbu závislosti a představit metodiku Matrix spolupracujícím odborníkům.

Dvouletý výzkumný projekt Společenské náklady konzumace alkoholu v České republice byl v r. 2018 úspěšně dokončen. Prostřednictvím nákladové studie byly kvantifikovány celospolečenské náklady spojené s nadměrnou konzumací alkoholu v ČR pro rok 2016 a dále byla vytvořena metodika zjišťování celospolečenských nákladů konzumace alkoholu specifická pro ČR. Celkové celospolečenské náklady konzumace alkoholu pro r. 2016 byly odhadnuty na 56,57 miliard Kč, což představovalo 1,20 % hrubého domácího produktu (HDP). V rámci studie byla pozornost věnována i možnostem, jak omezit negativní dopady vznikající v souvislosti s konzumací alkoholu a je zahrnut návrh 10 opatření, která prokazatelně vedou ke snížení konzumace alkoholu.

V oblasti hazardního hraní byl v r. 2018 ukončen projekt Hazardní hraní na elektronických hracích zařízeních (EHZ) v Královéhradeckém a Pardubickém kraji. V rámci projektu došlo zejména k etnografické studii herního prostředí ve vybraných lokalitách a k identifikaci možností a limitů kontaktní práce v herním prostředí, která je vyhodnocena jako klíčový nástroj. Studie obsahuje návrh komplexního systému realizovatelných intervencí směrem k osobám ohroženým patologickým hráčstvím a doporučení pro zřízení specializovaného programu nebo rozšíření stávajících adiktologických programů. Možnosti kontaktní práce

v herním prostředí byly v rámci studie pilotovány, současně byly vytvořeny informační materiály, které jsou stejně jako metodická doporučení pro asertivní kontaktování k dispozici pro používání v praxi ostatních služeb.

Projekt *Adaptace a pilotní ověření funkčnosti a uživatelské přívětivosti online intervence prevence relapsu u kuřáků tabáku* technologicky transformoval systém norské eHealth aplikace pro kuřáky tabáku a vytvořil autonomní českou mutaci systému. Bylo zpracováno uživatelské rozhraní aplikace a za účelem ověření technologické funkčnosti českého systému byla aplikace pilotně ověřena na vybraných respondentech. Došlo k zatraktivnění obsahu eHealth aplikace a přizpůsobení obsahu současným trendům mobilních aplikací.

V rámci projektu *Podpora nových technologií v oblasti prevence a léčby* došlo k vytvoření mobilní aplikace, která je v evropském kontextu unikátní. Aplikace se zaměřuje na pomoc aktivním uživatelům drog zejména v oblasti dostupnosti sociálních a zdravotních služeb a míst užitečných pro zlepšení kvality života (hygiena, možnosti dostupného stravování, místa pokrytá wifi signálem atd.). V první fázi je aplikace pilotována v lokalitě Brno a okolí. Aplikace byla vyvíjena ve spolupráci s cílovou skupinou a je připraveno její rozšíření o další funkcionality (např. systém včasného varování, základy specifické první pomoci, možnost diskuzního fóra a informační servis).

Projekt *Analýza efektivity komunitních službových projektů v oblasti závislostí*, jehož ukončení je plánováno v r. 2019, si klade za cíl analyzovat institucionální pozici službových projektů v ČR, provést analýzu jejich silných stránek, slabých stránek, příležitostí a hrozeb, ekonomicky kvantifikovat společenskou pozici službových projektů a s využitím příkladů nejlepší a nejhorší zahraniční praxe upozornit na výzvy/rizika, kterým tuzemský systém čelí.

2.4. Sledování účelnosti, hospodárnosti, efektivnosti v rámci dotačního řízení

Financování služeb pro uživatele drog a hazardní hráče je zajištěno zejména v rámci dotačních programů.

V r. 2005 by zaveden systém certifikací odborné způsobilosti pro zařízení poskytujících adiktologické služby – pro uživatele návykových látek a hazardní hráče, který zajišťuje hospodárnost vynakládání finančních prostředků na protidrogovou politiku. Kvalita služeb je v rámci tohoto systému ověřována externím týmem 3 odborníků nejméně každé 4 roky. Tímto systémem má stát a další veřejné zdroje garanci, že investované finanční prostředky na programy podléhající certifikaci jsou alokovány do programů, u kterých je garance odborné kvality.

V rámci dotačního řízení je projekt posuzován komplexně. V rámci hodnocení hospodárnosti jsou hodnoceny celkové náklady projektu/celkový rozpočet s celkovými dosaženými výsledky/výkony projektu.

Toto hodnocení vychází z předpokladu, že aktivity projektu, zejména ve standardizovaných typech služeb pro uživatele drog lze vyjádřit prostřednictvím definovaných jednotek činnosti čili výkon a počet těchto výkonů lze vztáhnout na náklady projektu. Projekty soutěží mezi sebou. Výsledky posouzení hospodárnosti, tedy celkové náklady vs. celkové výstupy/výkony se promítnou do návrhu dotace pro konkrétní projekt. Projekt, který ve srovnání s jinými projekty nedosahuje vzhledem ke svému celkovému rozpočtu adekvátních výkonů, je na návrhu dotace krácen, resp. není podpořen.

Úřad vlády dále také stanovuje podmínky čerpání dotačních prostředků – tzn. definuje limity uznatelných mzdových nákladů a vymezuje neuznatelné náklady, které nelze z dotace hradit.

Systém hodnocení projektů v rámci dotačního řízení RVKPP je tedy nastaven tak, že umožňuje prostřednictvím vnitřní normy hodnotit hospodárnost, efektivitu a účelnost předložených projektů, tj. z pohledu tzv. 3E. Hodnotící systém je postaven na 5 pilířích hodnocení: hodnocení kvality projektu, naplnění priorit dotačního řízení, hodnocení potřebnosti a dostupnosti služby/projektu, nákladové efektivitě a rozpočtu. Návaznost jednotlivých kroků hodnocení na kritéria 3E popisuje níže uvedený přehled.

Hodnocení kvality projektu

Hodnocení kvality projektu přispívá k hodnocení „hospodárnosti“, tj. hodnotí se kvalita ve vztahu k nákladové efektivitě projektu (a také účelnosti). Projekt, který je kvalitní, nákladově efektivní a s vysokou mírou naplnění požadované účelnosti, bude zařazen do první hladiny – tj. předložený požadavek na přidělení finančních prostředků je krácen nejméně.

Hodnocení naplnění priorit dotačního řízení

Hodnocení naplnění priorit dotačního řízení přispívá ke sledování kritéria „účelnosti“ projektu a spolugarantuje, že projekt je schopen produkovat preferovaný užitek/efekt.

Hodnocení míry potřebnosti a dostupnosti projektu/služby

Hodnocení míry potřebnosti a dostupnosti projektů/služeb přispívá ke sledování kritéria „účelnosti“ projektu a spolugarantuje, že projekt je schopen produkovat očekávaný užitek/efekt.

Hodnocení nákladové efektivitě

Pomocí hodnocení nákladové efektivitě je možné sledovat jak kritérium „efektivnosti“, tzn. poměr mezi vstupy a výstupy projektů, tak do určité míry i „hospodárnosti“, neboť relativně nevhodné služby, tedy ty s vyššími náklady na určitý objem výstupů, získávají automaticky méně bodů.

Hodnocení rozpočtu projektu

Prostřednictvím posuzování rozpočtu projektu z hlediska dodržení vymezených uznatelných a neuznatelných nákladů, včetně vymezených limitů mezd hrazených z dotace RVKPP (stanoveno ve směrnici⁴⁴) a kontroly položek rozpočtu sekretariátem RVKPP z hlediska cenové přiměřenosti je další pojistkou hodnocení „hospodárnosti“ a „účelnosti“ rozpočtu předloženého projektu.

Kritéria hodnocení využívané při hodnocení nákladové efektivitě projektů podaných do dotačního řízení RVKPP:

Typ/skupina služeb	Ukazatele nákladové efektivitě
Terénní programy	Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové

⁴⁴ Směrnice vedoucího Úřadu vlády o poskytování neinvestičních dotací k financování programů protidrogové politiky (platné znění je zveřejněné na stránkách elektronické aplikace dotačního řízení dotace-drogy.vlada.cz)

	<p>poradenství + krizová intervence) Náklady na „zdravotní“ výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV,HCV,HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc)</p>
Kontaktní centra	<p>Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence) Náklady na „zdravotní“ výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV,HCV,HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc)</p>
Spojené projekty kontaktní centra a terénní programy	<p>Náklady na klienta = celkové N na službu / počet klientů Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů Náklady na 1 distribuovanou jehlu/stříkačku = celkové náklady služby / počet distribuovaných jehel Náklady na výkon poradenství = celkové N služby / součet výkonů individuální poradenství + skupinové poradenství + krizová intervence) Náklady na „zdravotní“ výkon = celkové N služby / součet výkonů počet výměn + testy HIV,HCV,HBV, syfilis + zdravotní ošetření + první pomoc)</p>
Ambulantní léčba, substituční léčba, následná péče bez chráněného bydlení, stacionář a intenzivní ambulantní léčba	<p>Náklady na jednoho klienta = celkové N služby / počet klientů Náklady na jeden kontakt = celkové N služby / počet kontaktů (resp. klientodů) Náklady na výkon1 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence Náklady na výkon2 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina Náklady na výkon3 = celkové N / součet výkonů psychiatrické vyšetření + somatické vyšetření (ošetření)</p>
Následná péče s chráněným bydlením	<p>Náklady na jednoho klienta = celkové N služby / počet klientů Náklady na jeden klientoden = celkové N služby / počet klientodů Náklady na lůžkoden = celkové N služby / počet lůžkodnů v chráněném bydlení Náklady na výkon1 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina Náklady na výkon2 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence</p>
Rezidenční léčba terapeutická komunita	<p>Náklady na klienta = celkové N služby / počet klientů Náklady na jeden lůžkoden = celkové N služby / počet lůžkodnů Náklady na pracovní terapii = celkové N služby / počet výkonů pracovní terapie Náklady na výkon1 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie,</p>

	poradenství + rodičovská skupina Náklady na výkon2 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence
Adiktologické služby pro osoby ve vězení	Náklady na klienta = celkové N služby / počet klientů Náklady na výkon1 = celkové N služby / součet výkonů sociální práce + individuální terapie, poradenství + krizová intervence Náklady na výkon2 = celkové N služby / součet výkonů skupinová terapie, poradenství + rodinná terapie, poradenství + rodičovská skupina
Primární prevence	Náklady na hodinu všeobecné prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů všeobecné primární prevence Náklady na hodinu selektivní prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů selektivní primární prevence Náklady na hodinu indikované prevence = celkové N služby / celkový počet hodin výkonů indikované primární prevence
Projekty poradenství a léčby pro nové cílové skupiny, zejména patologických hráčů	náklad na klienta = celkové N služby / počet klientů náklad na kontakt = celkové N služby / počet kontaktů náklad na výkon individuálního poradenství = celkové N služby / počet výkonů individuálního poradenství

2.5. Vývoj financování v rámci dotačního řízení RVKPP

Tab. 17: Přehled souhrnných dat z dotačních řízení pro oblast **nelegálních** návykových látek od r. 2010-2015

Rok	Požadavek z žádostí o dotaci celkem za rok v Kč	Dotace od RVKPP za rok v Kč	Finančně nekryté požadavky od RVKPP v Kč	Míra finančního krytí požadavku na dotaci od RVKPP v %
2010	139.570.699	81.993.000	-57.577.699	59
2011	125.232.401	84.696.000	-40.536.401	68
2012	123.813.437	85.764.000	-38.049.437	69
2013	130.122.259	91.350.000	-38.772.259	70
2014	133.139.159	89.631.000	-43.508.159	67
2015	134.917.752	91.156.000	-43.761.752	68

Tab. 18: Přehled souhrnných dat z dotačního řízení (integrované) protidrogové politiky v letech 2016-2018

Rok	Požadavek z žádostí o dotaci celkem za rok v Kč	Dotace od RVKPP za rok v Kč	Finančně nekryté požadavky od RVKPP v Kč	Míra finančního krytí požadavku na dotaci od RVKPP v %
2016	205.639.297	118.234.000	- 87.405.297	57,5
2017	186.599.556	129.000.000	- 57.599.556	69,1
2018	295.902.383	174.677.000	-121.225.383	59,0

Tab. 19: Struktura výdajů na jednotlivé oblasti protidrogové oblasti v r. 2018 (Pozn. Cílové skupiny se v rámci projektů prolínají, proto jde o orientační rozdělení podle prioritního zaměření podpořených projektů)

Ukazatel	Finanční prostředky	Počet projektů
alkohol	650 000	2
tabák	1 921 000	2
nelegální látky	145 390 000	160
hazardní hraní	21 103 000	20
všechny závislosti	5 613 000	12
Celkem	174 677 000*	196

* Ve skutečnosti bylo čerpáno celkem 173 780 295,22 Kč, v rámci finančního vypořádání za rok 2018 bylo u 6 projektů vráceno celkem 896 704,78 Kč.

3. Výsledky protidrogové politiky

Efektivita dotačního řízení RVKPP

*Podrobné zhodnocení stavu protidrogové politiky, situace v oblasti užívání nelegálních návykových látek a v oblasti hazardního hraní v ČR, včetně informací o aktivitách, opatřeních a činnosti služeb pro uživatele drog a hazardní hráče, jsou pravidelně zpracovávány ve Výroční zprávě o stavu ve věcech drog v České republice a ve Výroční zprávě o stavu ve věci hazardního hraní v ČR⁴⁵, které jsou každoročně předkládány vládě na podzim kalendářního roku a zasílány všem členům vlády a Parlamentu České republiky. Členové vlády ČR a Parlamentu ČR jsou také pravidelnými příjemci čtvrtletníku *Zaostřeno na drogy*, které se věnuje mj. i vyhodnocování stavu v dílčích oblastech protidrogové politiky.*

Níže uvedené zhodnocení je velmi stručným shrnutím nejzákladnějších aspektů protidrogové politiky, na které má dotační řízení RVKPP a jím podporované projekty nejvyšší potenciál vlivu.

- Mnohé vlády, a to nejen rozvinutých zemí, vydávají mnohonásobně více prostředků na protidrogovou politiku než ČR, a to i po relativním přepočtu například na HDP. **Přes nedostatek finančních prostředků se daří dosahovat pozitivních výsledků v hlavních segmentech protidrogové politiky** – protidrogová politika, zejména v oblasti nelegálních drog, je nákladově efektivní.
- V r. 2018 se podařilo podpořit síť adiktologických služeb a zajistit rozšíření její kapacity. Vzrostl počet úvazků ve službách o 120 (z 637 v r. 2017 na 758 úvazků v r. 2018) ve službách i počet obslužených klientů o 3 tis. (ze 47,2 tis. na 50,3 tis), zejména v nízkoprahových službách.
- **V kontaktu s pomáhajícími službami je 70 % odhadované populace problémových uživatelů drog** (uživatelů pervitinu a opioidů), což je v kontextu ostatních evropských zemí nadprůměrem. Podíl problémových uživatelů alkoholu, denních kuřáků nebo problémových hráčů v kontaktu s odbornými službami je výrazně nižší (jednotky procent).
- **Programy snižování rizik, programy substituční léčby apod. jsou opakovaně podrobované vědeckým studiím**, které opakovaně potvrzují jejich efektivitu v ochraně veřejného zdraví, snižování zdravotních rizik, jako i snižování kriminality a ochraně veřejného pořádku (viz studie Evropského monitorovacího střediska pro drogy a závislosti, Světové zdravotnické organizace, UNODC apod.).
- **Řada studií ukazuje, že finanční prostředky, které jsou investovány do sítě léčebných opatření, jsou efektivně vynaložené finanční prostředky pro stát.**
- Orientačně je možno na základě dostupných důkazů odhadnout, že za 1 Kč vloženou do léčby závislosti společnosti ušetří nejméně 6 Kč⁴⁶.

⁴⁵ Výroční zprávy jsou zpracovávány Národním monitorovacím střediskem pro drogy a závislosti

⁴⁶ Radimecký, J. (2010). Druhé memorandum poskytovatelů protidrogových služeb vládě ČR, Jde o zjednodušený propočten na české poměry. Studie efektivity léčby uživatelů drog dostupné na: www.dtors.org.uk/NTORS.aspx nebo <http://www.datos.org/> nebo v ČR: Zábranský, T., Běláčková, V., Štefunková M., Vopravil, J., Langrová, M., Grant IGA MZ NS 10034-4 – Společenské náklady užívání alkoholu, tabáku a nelegálních drog www.adiktologie.cz/naklady

- > Odhaduje se, že rok jednoho uživatele na ulici přijde společnost na 1 mil. Kč (v důsledku negativních sociálních důsledků užívání drog), rok vězení stojí asi 500 tis. Kč, naproti tomu rok pobytové léčby jednoho závislého stojí asi 300 tis. Kč (15–20 % z toho si hradí sám), rok substituční léčby stojí ještě méně. Navíc zde patří ještě úspory po návratu léčených uživatelů drog z léčby, kdy začnou pracovat a svůj dluh společnosti splácet.
- > Efektivitu podporovaných služeb pro uživatele drog z veřejných prostředků, a tedy i z dotačního titulu RVKPP, je možné vidět ze smutného srovnání šíření HIV mezi injekčními uživateli drog a v ostatních skupinách obyvatel mimo uživatelů drog v ČR. Dotační program prevence HIV v gesci ministerstva zdravotnictví byl v posledních letech radikálně snížen na minimum – programy prevence HIV se tedy finančně de facto nepodporují. Naproti tomu, byť s problémy, se dotační program na programy pro uživatele drog podařilo v posledních letech udržet. Zatímco u injekčních uživatelů drog je nový výskyt HIV nízký, pod 1%, u ostatních skupin obyvatel (zejména muži mající sex s muži) je patrný rapidní nárůst nových případů HIV od r. 2011. V r. 2017 dosahoval počet nově zjištěných případů HIV 254, z toho injekční užívání drog bylo důvodem nákazy pouze v 5 případech.
- > V ČR je **velmi nízký výskyt infekcí mezi injekčními uživateli drog** – promořenost HIV je stále pod 1 %. Ve srovnání se zbytkem EU a obzvláště ve světovém srovnání vykazuje ČR jedny z nejlepších výsledků.
- > **Prevalence žloutenky typu C mezi injekčními uživateli drog se spíše snižuje** a pohybuje se na hodnotách 15–50 % podle charakteristik vzorku vyšetřených.
- > **Počet žloutenek typu B dlouhodobě klesá.**
- > I přesto, že míra způsobu užívání drog injekční aplikací mezi problémovými uživateli drog je v ČR vysoká, **dlouhodobě klesá mezi injekčními uživateli drog míra rizikového chování** jako je sdílení jehel.
- > Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je v ČR také **velmi nízký výskyt předávkování na nelegální drogy** (cca 40–50 ročně).
- > Černý trh s heroinem se díky nabídce substituční léčby podařilo v průběhu 10 let zredukovat na polovinu. Stále však přetrvává problém s výrobou pervitinu. Přetrvává také problém s nízkou, resp. téměř žádnou úhradou substituční léčby ze zdravotního pojištění, což pohání černý trh se substitučními látkami.
- > **Celková společenská zátěž v důsledku nelegálních drog**, tzv. společenské náklady, dosáhla v r. 2007 (poslední dostupný údaj) částky 6,7 mld. Kč, což představuje cca 0,19 % HDP. To je přibližně **10krát méně než v USA a 2,5krát méně, než je průměr v jiných rozvinutých zemích**. Také tento údaj přispívá k svědectví o vysoké efektivitě české protidrogové politiky v oblasti nelegálních drog.
- > Při pohledu na dlouhodobé trendy lze dále pozorovat **pokles aktuálního užívání konopných látek v obecné populaci**, zejména v mladších věkových skupinách, což je velmi příznivý trend.
- > Dále **mezi dětmi a mládeží** pozorujeme aktuálně po dlouhodobém nárůstu v minulých letech **pokles užívání návykových látek, včetně pravidelného kouření i pravidelné konzumace alkoholu**. Např. počet denních kuřáků mezi 16letými studenty klesl z 26 % na 16 %. Pokles užívání byl dále zaznamenán u všech sledovaných nelegálních drog včetně konopných látek.
- > Také **dochází k nárůstu průměrného věku první zkušenosti s cigaretou a alkoholem**.

- > **Konzumace návykových látek včetně konopných drog se také postupně posouvá do vyššího věku.**

Přes výše zmíněné pozitivní výsledky bohužel v některých aspektech ČR nevykazuje pozitivní čísla, např. ČR patří mezi země, kde je nejvyšší míra zkušenosti s užíváním alkoholu a tabáku. Dostupnost těchto návykových látek je v ČR vysoká. V české společnosti převládá vysoká tolerance ke kouření tabáku, konzumaci alkoholu. **Česká republika dosud nebyla schopna, na rozdíl od jiných zemí, na tuto vysokou konzumaci legálních látek adekvátně reagovat. Na oblast specifické drogové prevence vynakládá stát ze svého rozpočtu necelých 20 mil. Kč a celonárodní informační aktivity v oblasti užívání návykových látek a hazardního hraní jsou spíše ojedinělé, resp. žádné.**

Stejně tak nedostatek finančních prostředků brání řešení aktuálních problémů protidrogové politiky – vysoký podíl uživatelů pervitinu a absence specializovaných intervencí pro tuto cílovou skupinu, roztržitost systému péče o uživatele alkoholu, tabáku a nelegálních drog, nezajištěný systém preventivních a léčebných opatření pro hazardní hráče apod.